

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Aile ve Tüketici Bilimleri Anabilim Dalı

**COVID 19 PANDEMİSİNDE AİLE YAŞAM KALİTESİ VE AİLE
YAŞAM MEMNUNİYETİNİN İNCELENMESİ**

Güvenç GÜRBÜZ

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2024

COVID 19 PANDEMİSİNDE AİLE YAŞAM KALİTESİ VE AİLE YAŞAM
MEMNUNİYETİNİN İNCELENMESİ

Güvenç GÜRBÜZ

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Aile ve Tüketici Bilimleri Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2024

KABUL VE ONAY

Güvenç GÜRBÜZ tarafından hazırlanan "Covid 19 Pandemisinde Aile Yaşam Kalitesi ve Aile Yaşam Memnuniyetinin İncelenmesi" başlıklı bu çalışma, 02.09.2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Sibel ERKAL (Başkan)

Prof. Dr. Ayfer AYDINER BOYLU (Danışman)

Prof. Dr. Gülay GÜNAY (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Prof. Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge" kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

02/09/2024

[İmza]

Güvenç GÜRBÜZ

"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.**

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, **Prof. Dr. Ayfer AYDINER BOYLU** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Güvenç GÜRBÜZ

TEŞEKKÜR

Tez yazma sürecimde teknik bilgisi, donanımı ve tecrübesiyle bana yol gösteren, tezimin her aşamasında büyük bir özveri ve sabırla her daim bana yardımcı olan ve kıymetli emekleriyle bana büyük katkıda bulunan değerli danışmanım Sayın Prof. Dr. Ayfer AYDINER BOYLU'ya,

Tezime değerli katkılarda bulunan jüri üyelerim Sayın Prof. Dr. Sibel ERKAL ve Sayın Prof. Dr. Gülay GÜNAY'a,

Hayatımın her aşamasında, iyi günümde, kötü günümde yanımda olan ve her koşulda bana destek olup, yardımını hiçbir zaman esirgemeyen ve varlığıyla hep bana güç veren sevgili eşim Deniz GÜRBÜZ'e, bu teze başladıktan sonra hayatımıza anlam katan, enerjisiyle, sevgisiyle, şefkatiyle ve şirinlikleriyle bizi her daim çok mutlu eden canım kızımız Duru GÜRBÜZ'e, her ne kadar uzakta olsalar da her daim varlıklarıyla beni güvende hissettiren ve beni en güzel şekilde yetiştiren ailemden, canım annem Behiye GÜRBÜZ'e, her daim varlığıyla güven veren aslan babam Mustafa GÜRBÜZ'e, yardımsever sevgili ablam Çiğdem GÜRBÜZ'e, ayrıca bu sene içerisinde aramızdan ayrılan, iyi kalpli ve hiçbir zaman unutmayacağım kayınpederim Hüseyin KOCA'ya, her zaman ve her koşulda destek olan kayınvalidem Ayfer KOCA'ya,

Tez yazma sürecimde gerek teknik bilgileriyle gerekse tecrübeleriyle bana yardımcı olan çalışma arkadaşlarıma ve bu süreçte bana her türlü desteği ve izni sağlayan Sayın yöneticilerime,

Teşekkürü bir borç bilerek, şükranlarımı sunarım. İyi ki varsınız.

ÖZET

GÜRBÜZ, Güvenç. *Covid 19 Pandemisinde Aile Yaşam Kalitesi ve Aile Yaşam Memnuniyetinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2024.

Yaşam memnuniyeti, öznel bir kavram olmakla beraber bireyin yaşadığı hayatı bir bütün olarak olumlu değerlendirmesi anlamında kullanılmakta olup, bireyin hayatta ne kadar mutlu olduğunu ve hayattan ne ölçüde memnun olduğunu ifade eder. Buna benzer olarak yaşam kalitesi ise bireylerin ve toplumların refah düzeyi olarak ifade edilmekle beraber devletler tarafından ulaşılmak istenen en önemli hedefler arasında yer almaktadır. Yaşam memnuniyeti ve kalitesi kavramları toplumu oluşturan en küçük yapı olan ailenin huzuru, refahı ve mutluluğu için büyük önem taşımaktadır. Aileler, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını ne kadar iyi şekilde karşılayabilirse yaşamdan duyulan memnuniyetleri ve yaşam kaliteleri o kadar yüksek olmaktadır. Ailelerin yaşam memnuniyetlerini ve yaşam kalitelerini olumlu veya olumsuz açıdan etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi de toplumda meydana gelen salgınlardır. Salgınlar tarih boyunca aile bireylerini gerek ekonomik gerekse sosyal yönden olumsuz etkilemekle beraber, ailelerle beraber topluma zarar vermiş ve ailelerde travmatik sorunlara neden olmuşlardır. Yaşanan bu son küresel salgın olan Covid-19 pandemisinin aile yaşam kalitesini ve aile yaşam memnuniyetini sosyal ve ekonomik yönden nasıl etkilediğine dair bir çalışma ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmada Covid-19 Pandemisinin ailelerin yaşam memnuniyetlerini ve yaşam kalitelerini nasıl etkilediği, Aile Uyumu Ölçeği, Covid-19 Korku Ölçeği ve Beach Center Aile Yaşam Kalitesi Ölçeğiyle elde edilen veriler sonucunda incelenmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler (ortalama, standart sapma, minimum, maksimum, sıklık, yüzde), fark analizi testleri (Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testi) ve ilişki analizi (Spearman korelasyon katsayısı) uygulanmıştır.

Yapılan analizler sonucunda Covid-19 Pandemisi aile yaşam memnuniyetini ve aile yaşam kalitesini istatistiksel açıdan etkilemiştir. Bununla birlikte Covid-19 pandemisinin aileleri ekonomik açıdan oldukça etkilediği görülmüştür. Özellikle Pandemi sırasında ailelerin gelirleri, gelir memnuniyetleri, borçlanma durumları etkilenecek, Covid-19 pandemisi sırasında ekonomik zorluklar yaşamalarına neden olmuştur. Araştırmada ayrıca aile bireylerinin Covid-19 korkusuyla demografik değişkenler olan yaş, cinsiyet, gelir düzeyi, medeni durum, çocuk sahibi olma durumu, aile yaşam dönemi arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre bireylerin Covid-19 korkusu cinsiyet dışındaki diğer değişkenlerle ilişkili bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler

Covid-19, Pandemi, Aile, Yaşam Memnuniyeti, Yaşam Kalitesi.

ABSTRACT

GÜRBÜZ, Güvenç. *Investigation of Family Life Quality and Family Life Satisfaction in the Covid 19 Pandemic*, Master Thesis, Ankara, 2024.

Although life satisfaction is a subjective concept, it is used in the sense of an individual's positive evaluation of his/her life as a whole and refers to the extent to which the individual is happy and satisfied with his/her life. Similarly, quality of life is expressed as the welfare level of individuals and societies and is among the most important goals to be achieved by governments. The concepts of life satisfaction and quality of life are of great importance for the peace, welfare and happiness of the family, which is the smallest structure of society. The better families can meet their social and economic needs, the higher their life satisfaction and quality of life. There are many factors that positively or negatively affect the life satisfaction and quality of life of families. One of these is the epidemics occurring in the society. Throughout history, epidemics have negatively affected family members both economically and socially, as well as harming the society together with families and causing traumatic problems in families. The need for a study on how the Covid-19 pandemic, the last global pandemic, affects family quality of life and family life satisfaction in social and economic terms has emerged.

In this study, how the Covid-19 pandemic affected the life satisfaction and quality of life of families was examined as a result of the data obtained with the Family Adjustment Scale, Covid-19 Fear Scale and Beach Center Family Quality of Life Scale. Descriptive statistics (mean, standard deviation, minimum, maximum, frequency, percentage), difference analysis tests (Mann Whitney U and Kruskal-Wallis test) and relationship analysis (Spearman correlation coefficient) were applied to analyze the data.

As a result of the analyzes, Covid-19 pandemic statistically affected family life satisfaction and family quality of life. However, it was observed that the Covid-19 pandemic affected families economically. Especially during the pandemic, families' incomes, income satisfaction, and borrowing situations were affected, causing them to experience economic difficulties during the Covid-19 pandemic. The study also examined the relationships between family members' fear of Covid-19 and demographic variables such as age, gender, income level, marital status, having children, and family life period. According to the results obtained, individuals' fear of Covid-19 was found to be related to other variables except gender.

Keywords

Covid-19, Pandemic, Family, Life Satisfaction, Quality Of Life.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	ii
ETİK BEYAN.....	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	x
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xi
GİRİŞ	1
1.BÖLÜM: KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE.....	3
1.1. YAŞAM MEMNUNİYETİ	3
1.1.1. Yaşam Memnuniyeti Kavramı	3
1.1.2. Yaşam Memnuniyetini Etkileyen Faktörler	4
1.1.3. Aile Yaşam Memnuniyeti	5
1.2. YAŞAM KALİTESİ KAVRAMI	6
1.2.1. Cinsiyet	7
1.2.2. Yaş	8
1.2.3. Eğitim düzeyi	9
1.2.4. Gelir düzeyi.....	10
1.2.5. Sağlık durumu	10
1.3. AİLE KAVRAMI	11
1.3.1. Aile Kavramının Tanımı	11
1.3.2. Aile İşlevleri.....	12
1.3.2.1. Ailenin Biyolojik İşlevi	12
1.3.2.2. Ailenin Psikolojik İşlevi	12
1.3.2.3. Ailenin Toplumsal İşlevi	13
1.3.2.4. Ailenin Eğitim İşlevi.....	14

1.3.2.5.	Ailenin Kültürel İşlevi	14
1.3.2.6.	Ailenin Ekonomik İşlevi	15
1.4.	AİLE UYUMU	15
1.5.	COVID-19 PANDEMİSİ	16
1.5.1.	Covid-19 Virüsü.....	16
1.5.2.	Covid-19'un Ekonomiye Etkisi.....	17
1.5.3.	Covid-19'un Sosyal Hayata Etkileri	18
1.5.4.	Covid-19'un Aile Hayatına Etkileri.....	19
1.5.5.	Covid-19'un Yaşam Kalitesine Etkisi.....	20
1.6.	KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR.....	21
1.6.1.	Türkiye'de Yapılan Araştırmalar	21
1.6.2.	Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	23
2.BÖLÜM:	ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	26
2.1.	ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ	26
2.2.	ARAŞTIRMANIN KISITLARI.....	27
3.BÖLÜM:	ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	28
3.1.	ARAŞTIRMA BÖLGESİNİN SEÇİMİ	28
3.2.	ÖRNEKLEM YÖNTEMİ VE ÖRNEKLEM SEÇİMİ.....	28
3.3.	VERİ TOPLAMA YÖNTEM VE ARAÇLARI	29
3.3.1.	Covid-19 Korku Ölçeği.....	30
3.3.2.	Aile Uyum Ölçeği	31
3.3.3.	Beach Center Aile Yaşam Kalitesi Ölçeği	32
3.4.	VERİLERİN KODLANMASI VE DÜZENLENMESİ	33
3.5.	VERİLERİN ANALİZ YÖNTEMİ	33
4.BÖLÜM:	BULGULAR.....	35
4.1.	KATILIMCILARA İLİŞKİN GENEL BULGULAR.....	35
4.2.	AİLELERİN EKONOMİK DURUMUNA İLİŞKİN BULGULAR	38
4.3.	AİLELERİN YAŞAM MEMNUNİYETİNE İLİŞKİN BULGULAR	42
4.4.	COVID-19 KORKUSUNA İLİŞKİN BULGULAR	45
4.4.1.	Covid-19 Korkusunun Çeşitli Değişkenlerle İlişkilerine Yönelik Bulgular	47
4.5.	AİLE UYUMUNA İLİŞKİN BULGULAR.....	50
4.6.	AİLE YAŞAM KALİTESİNE İLİŞKİN BULGULAR	52
4.6.1.	Katılımcıların Aile Yaşam Kalitesine İlişkin Bulgular	52

4.6.2. Katılımcıların Aile Yaşam Kalitelerine ilişkin Analizler.....	54
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	56
KAYNAKÇA	71
EK 1. ANKET FORMU.....	82
EK 2. ETİK KOMİSYONU UYGUNLUK YAZISI	89
EK 3. ORJİNALLİK RAPORU	90
EK 4. COVID-19 KORKU ÖLÇEĞİ KULLANIM İZİNLERİ	92
EK 5. AİLE UYUM ÖLÇEĞİ KULLANIM İZİNLERİ.....	93
EK 6. BEACH CENTER AİLE YAŞAM KALİTESİ ÖLÇEĞİ KULLANIM İZİNLERİ	94
EK 7. HİPOTEZ TEST SONUÇLARI ÖZET LİSTESİ.....	95

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Katılımcıların Yaşadıkları İllere Göre Dağılımı	29
Tablo 2. Katılımcılara İlişkin Genel Bilgiler.....	35
Tablo 3. Katılımcıların Ekonomik Durumuna İlişkin Bilgiler	39
Tablo 4. Katılımcıların Yaşam Memnuniyetine İlişkin Bilgiler	42
Tablo 5. Katılımcıların Yaşam Memnuniyetini Derecelendirme Düzeyi	44
Tablo 6. Katılımcıların Covid-19 Pandemi Sürecinde Çalışma Şekli / İş Kaybı Durumlarına Göre Aile Yaşam Memnuniyeti.....	45
Tablo 7. Katılımcıların Covid 19 Korkusuna İlişkin Minimum, Maximum, Ortalama ve Standart Sapma Puanları	46
Tablo 8. Katılımcıların Covid-19 Korkusuna İlişkin Bilgiler	47
Tablo 9. Covid-19 Korkusunun Çeşitli Değişkenlerle Korelasyon Analizi.....	48
Tablo 10. Katılımcıların Medeni Durumları ve Cinsiyetlerine Göre Covid-19 Korku Durumlarına Göre Dağılımı	48
Tablo 11. Katılımcıların Gelir Düzeylerini Değerlendirme Durumlarına Göre Covid-19 Korku Durumlarına Göre Dağılımı	49
Tablo 12. Katılımcıların İçinde Buldukları Aile Yaşam Dönemi ve Çocuk Sahibi Olma Durumlarına Göre Covid-19 Korku Durumları	49
Tablo 13. Katılımcıların Aile Uyumuna İlişkin Minimum, Maximum, Ortalama ve Standart Sapma Puanları	50
Tablo 14. Katılımcıların Aile Uyumuna İlişkin Bilgiler	51
Tablo 15. Aile Uyum Ölçeği ve Beach Center Aile Yaşam Kalitesi Ölçeği Korelasyon Analizi.....	51
Tablo 16. Katılımcıların Aile Yaşam Kaliteleri	53
Tablo 17. Covid-19 Korkusu ve Beach Center Aile Yaşam Kalitesi Ölçeği Alt Boyutlarıyla Korelasyon Analizi.....	54
Tablo 18. Katılımcıların Covid-19 Pandemi Sürecinde Çalışma Şekli / İş Kaybı Durumlarına Göre Aile Yaşam Kaliteleri	55

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

EBA	: Eğitim Bilişim Ağı
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı)
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

GİRİŞ

Günümüzde toplumların kaliteli ve refah içinde yaşaması, stratejik politikaların ve kalkınma planlarının temel amaçları arasında yer almaktadır. Özellikle 1980’li yıllardan sonra yaşam memnuniyetine ilişkin çalışmalar arttırılmış olup, yaşam memnuniyeti ve yaşam kalitesi öncelikler arasında yer almaya başlamıştır.

Yaşam memnuniyetinin literatürde birçok tanımı bulunmakta olup, genel kabul gören tanımı bireyin hayatında bir bütün olarak ve özel hayat alanlarının olduğu bilişsel bir değerlendirme şeklindedir (Myers ve Diener, 1995). Yaşam memnuniyeti göreceli bir kavram olup kişiden kişiye değişkenlik göstermektedir. Yaşam memnuniyeti araştırmaları ve çalışmaları toplumdaki ailelerin sübjektif genel düzeyini ölçmekle beraber kişiler arası değişkenlikler göstermektedir (Çebi Karaaslan ve diğ., 2021).

Yaşam kalitesi ise bireylerin veya toplulukların genel refah düzeyini ifade etmektedir, bir başka ifade ile yaşamdan duyulan memnuniyet ve mutluluk olarak tanımlanabilmektedir (Altuğ ve diğ., 2009).

Ailelerin yaşam kalitesini ve memnuniyetini ölümler, doğal afetler, ekonomik krizler, savaşlar gibi zorlu yaşam olayları olumsuz yönde etkilemektedir. Bu zorlu yaşam olaylarından birisi de 2020 yılında ülkemizde görülmeye başlanan Covid-19 pandemisi. Pandemi birçok aileyi gerek ekonomik gerekse sosyal yönden olumsuz etkilemiştir. Covid-19 pandemisiyle beraber ekonomik faaliyetler durma noktasına gelecek kadar yavaşlamış olup, eğitim, sağlık ve birçok iktisadi faaliyetlerin de aksamasına neden olmuştur. Covid-19 pandemisi aile bireylerini sosyo-ekonomik açıdan ve hayatın her alanında etkileyerek sağlık hizmetleri başta olmak üzere birçok hizmete erişmesini de olumsuz etkilemiştir. Sağlık hizmetlerine aşırı bir talebin olmasıyla beraber bu alanda da büyük aksamalar meydana gelmiştir (Esiroğlu, 2021).

Ailelerin toplumda psikolojik, sosyal, ekonomik fonksiyonları olduğu düşünüldüğünde, Covid-19 pandemisi bu fonksiyonların gerçekleşmesini derinden etkilemiş olup, aileler için toplumsal ve travmatik bir olay olmuştur. Sosyal izolasyon, bireylerin ve ailelerin yaşam alanlarını kısıtlamış olmakla beraber yaşam kalitelerini de düşürmüştür.

Dolayısıyla bireylerin aile ilişkileri ve rolleri negatif olarak etkilenmiştir (Çelik ve Çak, 2021).

Pandemi sosyal hayattan, okuldan ve işten uzun süre ayrı kalan aile bireylerinde gerginliğe ve psikolojik sıkıntılara yol açmış olup, aile içinde tartışmaların artmasına neden olmuştur. Covid-19 pandemi sürecinde erkeklerin evde kalmak zorunda olmaları, çocukların okula gidemeyip evde öğrenim görmeleri, kadınların geleneksel rolleri olarak kabul gören ev işleri yükünü arttırmış olup, aile içi çatışmaları ve boşanma oranlarını yükseltmiştir (Güngörer, 2020). Covid-19 pandemisinin tüm bu olumsuz etkileri ailelerin yaşam kalitelerini ve yaşamdan duydukları memnuniyeti de olumsuz yönde etkilemiştir. Bu olumsuzlukların yanında evde kalma sürecini fırsata dönüştüren aileler de olmuştur. İş ve yaşam koşulları nedeniyle birbirlerine vakit ayıramayan aile üyeleri, birbirleriyle daha fazla vakit geçirerek, aile içi ilişkilerini güçlendirmiş ve böylelikle genel mutluluk düzeyleri artmıştır (Beyaz Özbey, 2021).

1. BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. YAŞAM MEMNUNİYETİ

Yaşam memnuniyeti, belirli bir zaman noktasında kişinin yaşamına ilişkin duygu ve tutumlarının olumsuzdan olumluya doğru değişen genel bir değerlendirmesidir (Diener, 1984).

1.1.1. Yaşam Memnuniyeti Kavramı

Memnuniyet kelimesi Latince kökenli olup, bir şeyi yeterince yapmak veya tam yapmak anlamına gelmektedir. Yaşam memnuniyeti kavramı ilk olarak 1960'larda araştırılmıştır. Bu alandaki akademik çalışmalar Neugarten ile başlamış, daha sonra Diener ve Veenhoven ile devam etmiş ve bu üç isim yaşam memnuniyeti alanında önde gelen bilim insanları olmuştur. Yaşam memnuniyetinin en bilinen tanımlarından biri “bireylerin yaşamla ilgili yargılarının toplamı” olarak ifade edilmektedir (Bozkurt ve diğ., 2020b). Yaşam memnuniyetinin diğer bir anlamı ise bireyin yaşadığı hayattan memnun olması, hayatın koşullarından hoşnut olması veya bunları kabul etmesi ya da bir bütün olarak hayatına ilişkin kişisel istek ve ihtiyaçlarının karşılanması anlamına gelmektedir (Sousa ve Lyubomirsky, 2001). Yaşam memnuniyeti kavramı, kişinin yaşamdan ne kadar haz duyduğu ve zevk aldığını ifade etmektedir (Veenhoven, 1996). Diğer bir ifadeyle bireyin iş, boş zaman ve diğer çalışma hayatı dışındaki zamanından oluşan ve hayata karşı gösterdiği “duygusal tepkiler” olarak da tanımlanabilir (Kanbur ve Özdemir, 2017). Yaşam memnuniyeti, insanın hayatını bir bütün olarak değerlendirmesi anlamında kullanılırken, “öznel veya beyan edilmiş ve öznel refah” terimleri ile de benzer anlamlarda kullanılmaktadır (TÜİK, 2020).

Yaşam memnuniyeti, kişinin yaşama ilişkin beklentileri ile sahip olduklarının karşılaştırılması sonucunda ortaya çıkan farkın memnuniyeti olarak da değerlendirilebilir. Kişinin hayattan birçok beklentisi olmakla beraber bunlara ulaşabilmesi bireyde mutluluk duygusunu ortaya çıkarmaktadır. Bireyin yaşamdaki mutluluğu anlık haz veya doyunluk olarak değerlendirilmemelidir. Yaşam memnuniyeti süreci bireyin tüm yaşamını

kapsayan iyi olma ve refah içinde olma hali olarak düşünülmelidir. Her bireyin yaşama bakış açısı ve yaşam memnuniyeti farklılık gösterebilmektedir. (Saygılı ve diğ., 2017).

Genel olarak yaşam memnuniyeti kişinin yaşam kalitesinin kendince bir değerlendirmesi olmakla beraber bir değerlendirme olduğu için, yaşam memnuniyeti yargıları büyük bir bilişsel bileşene sahiptir (Sousa ve Lyubomirsky, 2001). Yaşam memnuniyeti kavramı öznel bir kavram olmakla beraber kişiden kişiye yaşam memnuniyeti çok büyük farklılıklar gösterebilmektedir. Aynı zamanda yaşam memnuniyeti, kişilerin hayata bakış açıları, hayattan beklentileri ve tatmin düzeylerinden kaynaklanan psikolojik bir özellik olarak tanımlanmaktadır (Ülker ve Receptoğlu, 2013). Her bir bireyin farklı bir kişiliğe sahip olduğu düşünüldüğünde, yaşam memnuniyetinin her birey için özel bir anlamı vardır. Kişilik özellikleri benzersiz ve öznel olduğu için, yaşam memnuniyetinin unsurları da bireyden bireye farklılık gösterir ve öznedir (Bozkurt ve diğ., 2020b).

Yaşam memnuniyeti, mutluluk, sağlık, iyi fiziksel durum, yakınlık, güvenlik ve bireyin ruhsal durumunun sosyal duygularını içeren öznel ve nesnel faktörlerin birleşiminden oluşur (Veenhoven, 1996).

1.1.2. Yaşam Memnuniyetini Etkileyen Faktörler

Yaşam memnuniyetini etkileyen faktörler incelendiğinde objektif ve sübjektif faktörler olarak ikiye ayrıldığını söylemek mümkündür. Objektif faktörler ekonomik, sağlık durumu, fiziki barınma koşulları, gelir düzeyi, eğitim düzeyi, ikamet ülkesi ve aile durumu gibi faktörlerden oluşurken, sübjektif faktörlere bakıldığında kişisel değişim, duygusal değişim, bireyin hayata bakış açısı, kişisel ilişkileri gibi kişinin yorumuna ve görüşüne açık faktörler yer almaktadır. Objektif ve sübjektif faktörler kişinin yaşam memnuniyetini ve mutluluğunu belirlemektedir (Eiser ve Morse, 2001). Campbell ve diğerlerinin 1976 yılında yaptıkları çalışmaya göre yaşam memnuniyetini etkileyen temel faktörler arasında; sağlık, evlilik, aile hayatı, yaşanılan ülke, arkadaşlık ilişkileri, yaşanılan konut, iş, toplum, din ve inanç ve kişinin geliri yer almaktadır.

Eğitim, sağlık, gelir durumu, sosyal yaşamdaki memnuniyet ve kamu hizmetleri, bireylerin yaşam memnuniyetini ve kalitesini etkileyen çalışmalar doğrultusunda en önemli faktörlerdir (Türkmen ve Şen, 2022).

Yaşam memnuniyetini etkileyen çok sayıda faktörün bulunması nedeniyle bu faktörlerin sınırlarını belirlemek oldukça zordur. Çeşitli çalışmalarda yaşam memnuniyetini etkilediği düşünülen çok sayıda değişken 6500 maddeyi bulmaktadır. Literatürde ekonomik rahatlık (iyi bir gelire sahip olmak), güvenli bir işe sahip olmak, bir aileye sahip olmak, iyi bir fiziksel ve ruhsal sağlığa sahip olmak, iyi sosyal ilişkilere (akraba ve arkadaşlar) sahip olmak, hayattan zevk almak gibi faktörler yaşam memnuniyetini en fazla etkileyen faktörler arasında yer almaktadır (Bozkurt ve diğ., 2020b).

1.1.3. Aile Yaşam Memnuniyeti

Aile, toplumda sosyal sistemin daha iyi işlemesi üzerinde etkisi olan önemli bir kurumdur. Bir ailenin işleyişini geliştirmek için daha yüksek düzeyde aile yaşam memnuniyeti gereklidir. Ailenin yaşam memnuniyetini, ailelerin sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını iyi bir şekilde karşılaması ve aile bireylerinin kendileri için yaşama dair hedeflerinin olması olarak tanımlamak mümkündür (Park ve diğ., 2002).

Toplumun en önemli bileşenlerini oluşturan aile en iyi şekilde yaşayıp, aile bireyelerine en iyi imkânları sunma çabasıdadır. Mutlu ve yaşamdan memnun bireyin kendisinin, ailesinin ve çalıştığı kurum/kuruluşun hedeflerine ulaşması açısından daha çok katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Kanbur ve Özdemir, 2017). Aynı şekilde aile ve bireyleri değişen koşullara karşı erken adapte olarak sürdürülebilir bir iyileşme sağlamalıdır. Yaşam koşullarını ve memnuniyetini en iyiye taşımaya çalışan ailelerin mutluluğunu etkileyen birçok majör faktör bulunmaktadır. Ailelerin yaşam memnuniyetlerini belirleyen en önemli faktörlerden birisi ailenin gelir düzeyidir. Ailedeki tüm bireylerin sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılanması ve bunun sürdürülebilir olması bir aile açısından çok önemli olmakla birlikte gelir düzeyinin yaşam koşullarının değişimine göre de artış göstermesi büyük önem taşımaktadır. Gelir durumları iyi olmayan ailelerin yaşam kaliteleri dolayısıyla da yaşam memnuniyetleri düşüktür. Ailelerin gelir düzeyleri artıkça ailelerin gelirlerini sağlayan kişilerin işlerinden ve iş güvencelerinden, sahip oldukları konuttan, arabadan, tasarruf durumlarından memnun olduğu görülmüştür (Aydiner Boylu ve Paçacıoğlu, 2016).

Ailelerin yaşam memnuniyetlerini etkileyen en önemli faktörlerden birisi de konut koşullarının iyi olmasıdır. Yaşanılan konut, insanların temel ihtiyaçlarından olan barınma

ihtiyacını karşılaması bakımından büyük önem taşımaktadır. Aile için ideal bir konutun barınma, güvenlik, rahatlık, mahremiyet, dinlenme ve sağlık açısından da uygun özelliklere sahip olması gereklidir. Gelir durumları iyi olan ailelerin yaşadıkları konuttan memnuniyet durumları yüksek olup, yaşam memnuniyetleri de yüksek olmaktadır (Aydiner Boylu ve Paçacıoğlu, 2016).

Ailelerin yaşam memnuniyetlerini arttıran bir diğer önemli faktör ise ailelerin birbirleriyle kaliteli serbest zaman geçirebilmesidir (Aydiner Boylu ve Paçacıoğlu, 2016). Günümüzde serbest zaman kavramı iş ve okul dışında kalan zamanı kapsamaktadır. Serbest zaman aktiviteleri ise aileye huzur, mutluluk, neşe veren ve eğlenceli aktivitelerin bütünü olarak değerlendirilebilir. Aile bireylerinin ev içinde veya dışında serbest zamanlarında beraber vakit geçirebilmesi, ailelerin temel fonksiyonları arasında yer almaktadır. Aile içinde serbest zamanlarında birbirleriyle vakit geçiren, alışveriş yapan, sinemaya giden, pikniğe giden, oyunlar oynayan, dizi izleyen ebeveyn ve çocukların daha mutlu oldukları dolayısıyla yaşam memnuniyetlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür (Kılıç, 2011).

1.2. YAŞAM KALİTESİ KAVRAMI

Yaşam kalitesi konusunda birçok tanım bulunmakla beraber yapılan bu tanımlar yaşam kalitesini farklı boyutlardan incelemiştir. Yaşam kalitesi kişilerin refah duygusu, yaşamdan memnuniyetsizliği ya da mutsuzluğu olarak tanımlanabilmektedir. Bir başka tanıma göre ise yaşam memnuniyeti kişilerin yaşam konusundaki doyumları ve onların sosyal ilişkilerinin kesişimi olarak da ifade edilmektedir (Aydiner Boylu, 2007). Genel olarak yaşam kalitesinin insan hayatını belirlemekte rol oynayan ve etkileyen unsurlardaki iyilik durumu ve yaşamdan memnuniyet seviyesinin toplamını açıkladığı söylenebilir (Uysal Şahin, 2022). Yaşam kalitesi, bireylerin veya toplulukların genel refah düzeyini ifade etmektedir, bir başka ifade ile yaşamdan duyulan memnuniyet ve mutluluk olarak tanımlanabilmektedir (Altuğ ve diğ., 2009). Yaşam kalitesi bireysel olarak incelendiğinde bireyin duygusal, sosyal ve fiziksel olarak iyilik halini günlük yaşamındaki faaliyetlerini devam ettirebilmesine dayanan bir tanımlama olarak düşünölmektedir (Şenol ve Türkay, 2006). Yaşam kalitesi kişiden kişiye değişebilen öznel bir durum olduğundan, kişilerin hayata bakış açıları farklı olduğundan ve yaşam

kalitelerini etkileyen faktörlere karşı öncelikleri değişiklik gösterdiğinden yaşam kalitesinin tek bir tanımı bulunmamaktadır. Ancak bütün tanımlamalardaki ortak görüş insan faktörü ve bireyin öznel değerlendirmesine bağlı olduğudur. Yaşam kalitesinin her ne kadar insana bağlı öznel faktörlerden etkilendiği düşünülse de bu kavram nesnel faktörlerden de etkilenmekte olup, yaşam kalitesini etkileyen faktörler ikiye ayrılmaktadır. Nesnel faktörler kişinin geliri, aldığı eğitim, sahip olduğu meslek ve halihazırdaki sağlık durumu vb. iken, bireyin bu koşullara bağlı olarak elde ettiği tatmin ise yaşam kalitesinin öznel faktörleri arasında yer almaktadır (Aydiner Boylu ve Paçacıoğlu, 2016).

Yaşam kalitesi çalışmalarının birçoğu bireyler üzerinde yapılırken, son yıllarda yaşam kalitesi çalışmaları aile üzerine de odaklanmıştır. Bu nedenle aile yaşam kalitesini ölçmek için kullanılabilir ölçüm araçları sınırlıdır. Aile yaşam kalitesini ölçmek amacıyla kullanılan en yaygın ölçüm aracı Beach Center Aile Yaşam Kalitesi Ölçeğidir (Aydiner Boylu, 2007).

Literatürde tam bir uzlaşma olmamakla beraber, ailelerin yaşam kalitelerini etkileyen faktörler objektif ve sübjektif olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Aydiner Boylu, 2007). Objektif göstergelerin tek başına kullanımları duyguları hesaba katmadığından yaşam kalitesi için doğru sonuçlar veremeyebilir. Sübjektif göstergelerin objektif göstergelerle beraber kullanılması yaşam kalitesinin değerlendirilmesi açısından daha etkili olacaktır (Shields ve Wooden, 2003).

1.2.1. Cinsiyet

Cinsiyet ve yaşam kalitesi olgusu arasında yüksek bir korelasyon bulunmaktadır. Özellikle az gelişmiş, gelişmekte olan ve toplumsal cinsiyet eşitliği endeksi puanlarının düşük olduğu ülkelerde kadının sosyal ve iş hayatına katılımı sınırlı olmakta ve kadınların bu nedenle yaşam kaliteleri olumsuz etkilenmektedir. Aynı zamanda toplumda ve ailede üstlendikleri görev ve sorumlulukların fazla olması da kadınların yaşam kalitelerini olumsuz yönde etkilemektedir (Aydiner Boylu ve Paçacıoğlu, 2016). Çalışma hayatına katılmayan veya katılmasına izin verilmeyen, muhafazakar, geleneksel aile yapısına sahip, ataerkil aileden gelen kadınlar, sosyal güvence ve gelir bakımından eşlerine bağlı

bir hayat yaşamakta, buna bağlı olarak da düşük bir yaşam kalitesine sahip olmaktadırlar (Torlak ve Yavuzçehre, 2008).

Kadınlar çalışma hayatına dahil olsa da elde ettikleri gelir ortalamaları erkeklere göre çok daha düşük olmaktadır. Bunun en büyük nedenlerinden birisi erkeklerin kadınlara göre daha üst düzey işlerde görev yapmalarıdır. Dolayısıyla çalışma hayatı açısından da kadınların yaşam kalitesi erkeklere oranla daha düşüktür (Çakıroğlu ve Çevik, 2015).

1.2.2. Yaş

Yaşam kalitesini etkileyen faktörlerden birisi de yaştır. Yaşın, yaşam kalitesi üzerine etkisi sadece yaşlılık döneminde değil, yaşamın tüm dönemlerinde de söz konusudur. Birey, dünyaya gelip yaşamının son bulmasına kadar olan süreçte birçok yaşam döneminden geçmektedir. Bireyin yaşamı doğumdan başlayarak ölümüne kadar devam eder. Birey bu süreçte biyolojik, duygusal ve sosyal olarak birçok değişime uğrar. Çocukluk döneminde bireylerin ilk farkına vardıkları duygulardan birisi mutluluk, iyi olma hali, yaşam doyumdur. Çocukların mutluluk düzeyinin artması, yaşamdan daha büyük keyif almalarına, daha başarılı olmalarına ve daha iyi iletişim kurmalarına yardımcı olmaktadır. Bu yaşta mutluluğun ve yaşam kalitesinin azalması, çocuklarda başarısızlık, madde bağımlılığı, depresyon, yalnızlaşma gibi birçok duruma sebep olabilmektedir. Çocuğun gelişiminde yaşadığı çevrenin ve ebeveynlerinin rolü çok büyük olmakla beraber, bu süreçte çocuk çevresinden ve ebeveynlerinden öğrendikleriyle hayatına yön verebilmektedir. Çocukluk döneminde anne ve babaları tarafından sevilen çocuklar hayata daha pozitif yaklaşmakta ve güven duyguları güçlenmektedir (Demiriz ve Ulutaş, 2016).

Çocukluk döneminden sonraki gençlik döneminde, gençlerin hayata karşı beklentileri diğer dönemlere göre daha yüksektir dolayısıyla gençler özellikle bu dönemde iyi yaşam koşulları talep etmektedirler. Gençlerin yaşam kalitelerinin yükselmesi bireysel ihtiyaçlarını ne kadar karşılayabildikleriyle bağlantılıdır. Gençlerin bu süreçteki yaşam kalitelerinin yükseltilmesi için eğitim, kültürel, sosyal ve sportif etkinlikler önemli olmaktadır (Kahya, 2020).

Gençlik döneminden sonra birey orta yaş dönemine geçiş yapmaktadır. Orta yaş dönemi, evlilik, çalışma hayatı, çocuk gibi birçok rolü beraberinde getiren bir süreçtir. Tüm bu roller içindeki bireyin bu durumu nasıl algıladığı da yaşam kalitesine yön veren olgular içerisinde yer almaktadır. Orta yaş döneminin bireyin toplumsal rollerinin en etkin olduğu dönem olduğu söylenebilir. Buna karşın bireyin fiziksel açıdan gençlikteki gibi biyolojik özelliklerinin olmadığını kabul etme açısından da zorlu bir dönemdir. Bu dönem biyolojik olarak kısıtlı olan bireyin psikolojik olarak doyumunun arttığı yıllardır. Psikolojik olarak doyumun artması da bireyleri mutlu ederek yaşam kalitelerini arttıran faktörler arasında yer almaktadır. Bu dönemden ayrıca bireyin üretkenliğinin arttığı ve gelecek nesillere deneyimlerinin aktarıldığı dönem olarak bahsedilmektedir (Ulusoy, 2020).

Birey, orta yaş döneminden sonra yaşının ilerlemesiyle beraber, yaşam kalitesinde ciddi bir düşüş yaşamaktadır. Yaşlandıkça fiziksel ve zihinsel yetenekleri azalmaktadır (Sucu, 2019). Yaşlılık dönemine giren birey, bu dönemde emeklilikle beraber gelir ve sosyal statü açısından önemli bir düşüş yaşar. Bu dönemde yaşlı bireylerin sosyal ve ekonomik hayata katılımının sınırlı olması yetersizlik duygusuna neden olmakla beraber hayata bakış açılarını olumsuz etkilemekte ve yaşam kalitelerini düşürmektedir (Aydiner Boylu ve Paçacıoğlu, 2016).

1.2.3. Eğitim düzeyi

Yaşam kalitesini etkileyen en önemli faktörlerin başında eğitim gelmektedir. Yaşam kalitesinin yüksek olması eğitimi, eğitim koşullarının iyileşmesi de yaşam kalitesini etkilemektedir (Uysal Şahin, 2022). Genel olarak iyi eğitim almış bireylerin yüksek gelirli işlerde çalıştıkları ve buna bağlı olarak sosyal ve ekonomik statülerinin yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu bireylerin ve ailelerinin yaşam kaliteleri eğitim düzeyi düşük olan dar gelirli bireylere göre daha yüksektir (Torlak ve Yavuzçehre, 2008).

Aynı zamanda nitelikli eğitim almış bireylerin diğer yaşam koşullarının da daha iyi olduğu görülmektedir. Bu bireylerin daha sağlıklı olduğu ve toplumsal yaşama daha aktif ve etkin katıldıkları görülmüştür (Uysal Şahin, 2022).

1.2.4. Gelir düzeyi

Yaşam kalitesinin en temel unsurlarından bir tanesi ekonomik statüdür. Ekonomik statü ailelerin ihtiyaçlarını karşılamanın yanında, konut, eğitim, sağlık gibi koşullarla da ilgilidir. Ailelerin ekonomik statüsü ailelerin yaşam kalitesini doğrudan etkilemektedir (Deveci Şirin, 2014). Yaşam kalitesi ifadesi her ne kadar öznel ve görelî bir ifade olsa da, bireyin gelirinin temel hayat koşullarını karşılaması gerekmektedir. Bireyin temel ihtiyaçlarını karşılayıp, refah içinde yaşayabilmesi için iyi bir gelire sahip olması büyük önem taşımaktadır. Geliri yüksek olan bireyler iyi sağlık ve yaşam koşullarına ulaşmakta olup, bunun kişilerin yaşam kaliteleri üzerinde olumlu etkisi bulunmaktadır. Gelirle yaşam kalitesi arasında belirgin bir ilişki olsa da yüksek gelire sahip bireyler her zaman yüksek yaşam kalitesine sahip olmamaktadır (Aydiner Boylu ve Paçacıoğlu, 2016).

1.2.5. Sağlık durumu

Bireylerin ve ailelerin yaşam kalitelerini etkileyen en önemli faktörlerden birisi iyi sağlık durumuna sahip olma halidir. Ailelerin yaşam kalitesinde sağlık hizmetlerinden faydalanabilme ve sağlıklı olma büyük önem taşımaktadır. Özellikle düşük gelirli ailelerde sağlık hizmetlerine erişim sıkıntısı, sağlıksız koşullarda yaşama ve sosyal güvencelerinin olmayışı bireyleri mutsuz etmekle beraber, bireylerin yaşam kalitelerini de düşürmektedir (Deveci Şirin, 2014).

Sağlıkla ilgili olarak yaşam kalitesi sağlıkla doğrudan ve dolaylı olarak birçok faktörü kapsamaktadır. “Sağlıkla ilgili en önemli objektif yaşam kalitesi göstergeleri; bireyin hangi durumda olursa olsun yürüme, koşma, merdiven çıkma, eğilme, doğrulma gibi fiziksel dayanıklılık isteyen aktiviteler ile günlük yaşam aktivitelerini, ayrıca öz bakımını yerine getirebilmesi ve bunların yeterli düzeyde olmasıdır.” (Aydiner Boylu ve Paçacıoğlu, 2016). Kronik hastalıklar, fiziksel yetersizlikler, psikolojik bozukluklar ve sosyal izolasyon gibi sağlığa ilişkin faktörler bireylerin yaşam kalitesini olumsuz etkilemektedir (Özerdoğan ve diğ., 2018).

1.3. AİLE KAVRAMI

Aile, evlilik, kan veya evlat edinme bağlarıyla birleşmiş, tek bir hane oluşturan ve genellikle eşler, ebeveynler, çocuklar ve kardeşler olmak üzere kendi sosyal konumlarında birbirleriyle etkileşim içinde olan bir grup insandır (Barnard, 2024).

1.3.1. Aile Kavramının Tanımı

Bireyi, yaşamı boyunca etkileyen aile, biyolojik, sosyolojik, psikolojik ve ekonomik unsurları içine alan yaşam boyu var olan evrensel bir kurumdur (Eyce, 2014). Diğer bir tanıma göre aile, toplumun en küçük yapıtaşı olup, akraba ve yakınlarıyla doğrudan bağlanan, büyüklerin kendinden küçüklere ve çocuklara gerek sosyal gerekse ekonomik açıdan bakmakla yükümlü olduğu insanlar topluluğudur (Giddens ve Sutton, 2018). Kavram olarak çok farklı bir çeşitliliğe sahip olan aile, üyeleri arasındaki ilişkiler ve etkileşim yönünden sosyal bir grup, sosyal ve ekonomik yönden birlik, aile bireylerinin gereksinimlerinin karşılanmasında kuralları bulunan sosyal bir kurum olarak da tanımlanabilmektedir (Nirun, 1994). Aile ile ilgili birçok tanım olmasına rağmen, çoğu aile bilimcileri bir haneyi paylaşan iki veya daha fazla ferdi içeren, duygusal bağların kurulduğu, aileye yönelik görevlerin ve rollerin üstlenildiği, sevgi, saygı gibi temel aile duygularının paylaşıldığı aile tanımı üzerinde aynı görüştedir (Hallaç ve Öz, 2014).

Özet olarak aile, neslin sürekliliğini ve çocukların yetiştirilip topluma katılımını sağlayan, aile bireylerinin birbirilerinin her yönden ihtiyaçlarını karşılayan, toplumun gelenek, kültür ve değerlerini kuşaklar arası aktaran sosyal ve ekonomik bir kurumdur (Paçacıoğlu, 2018).

Aile, sosyoloji biliminde en çok merak edilen ve üzerinde en çok çalışılan konulardan biridir. Aile, toplumun en küçük yapı birimi olarak toplumun sahip olduğu değer yargıları ve sosyalleşmenin en fazla yaşandığı yerdir. Zaman içinde aile yapısında, görevlerinde ve üye sayılarında sürekli değişimler meydana gelmiştir. Ülkeler arası hatta aynı ülkede kırsal ve kent arasında bile aile yapısı bakımından büyük farklılıklar mevcuttur. Bu farklılığın en büyük nedenleri arasında toplumsal değerler, ilişkiler ve kültürler sayılabilir (Bayer, 2013).

1.3.2. Aile İşlevleri

Ailelerin gerek toplumda gerekse aile içinde birçok işlevi bulunmaktadır. Ancak birçok toplumsal kurum gibi aile de insanlık tarihi boyunca önemli değişiklikler geçirmiş ve işlevlerinde farklılıklar olmuştur. Bu farklılaşmalara rağmen aile kurumu hiçbir toplumda yerini ve değerini yitirmemiştir. İşlevlerinde değişiklik olsa da temel işlevleri “biyolojik, psikolojik, toplumsal, eğitim, kültürel, ekonomik” olmak üzere altı temel başlık altında toplanmaktadır. Ailelerin bu temel işlevleri yerine getirmeleri bireylerin dolayısıyla tüm ailenin yaşam kalitesini arttıracaktır (Kır, 2011).

Aile işlevleri, ailenin ve bireylerinin ihtiyaç duyduğu bireysel gereksinimlerinin karşılandığı faaliyetler ve davranışlar olarak da tanımlanmaktadır. Bu işlevlerde yaşanan aksamalar diğer işlevlerin de yerine getirilmesini olumsuz etkileyebilmektedir. Bu nedenle bu işlevlerin yerine getirilmesi ailenin sürdürülebilirliği açısından önem taşımaktadır. Sağlıklı ailelerin sağlıklı toplumlar oluşturduğu düşünüldüğünde aile işlevlerinin başarıyla gerçekleştirilmesi aileler ve toplumlar için ayrıca önemlidir (Hallaç ve Öz, 2014).

1.3.2.1. Ailenin Biyolojik İşlevi

İnsan doğası gereği neslini devam ettirme içgüdüsüne sahiptir, aile kurumunun temel işlevlerinden birisi de neslin devamlılığını sağlamaktır. Çocuk yapmak, yetiştirmek ve böylece neslin devamlılığını sağlamak biyolojik işlev adı altında gerçekleşmektedir (Özgüven, 2009). Ailenin toplumun yapıtaşı olduğu düşünüldüğünde ailelerin biyolojik işlevinin demografik açıdan da önemi büyüktür (Kır, 2011). Aile neslin devamını sağlamada ve nüfus artışının sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır (Paçacıoğlu, 2018).

1.3.2.2. Ailenin Psikolojik İşlevi

Ailenin diğer önemli işlevlerinden birisi de psikolojik işlevi olup, bu işlev aile üyelerini birbirine duygusal bağlarla bağlamaktadır. Çocuk doğar doğmaz güvenli bir ortam ve sevgi istemekle beraber kendini değerli hissetmek ve aile bireylerinden değer görmek ister. Çocuğun kişiliğinin farkına varması ve bu farkındalığa ulaşması ailede gerçekleşir.

Aile çocuklarına kişiliğini geliştirmesi gereken güvenli bir ortam sunar. Ailenin diğer bir psikolojik işlevi de bireylerin birbirine yakınlık duyması ve dayanışma içerisinde bulunmasıdır. Bunun yanı sıra ailedeki çocuğun ağlama, üzülme, sevinme, oynama, şımarma gibi temel ihtiyaçları vardır. Aile çocuğunu fiziksel ve sosyal çevrenin etkilerinden koruyarak ona yaşanabilir, güvenli bir ortam sunar. Böylelikle aile temel olarak psikolojik işlevini yerine getirebilir. (Kır, 2011).

Ailenin psikolojik işlevleri arasında saygı, sevgi, işbirliği ve sağlıklı bir aile içi iletişim de yer almaktadır. Aile içinde anlaşmazlıklar her ne kadar istenmese de problemlerin çözümü için gerekli olgulardandır. Aile içi çatışmalar karşılıklı sevgi ve saygı çerçevesinde tarafları yıpratmadan çözüme ulaşabilir. Eşler arasında anlaşmazlıklar süreklilik kazanırsa çiftin ilişkisini zedeleyerek, ailenin diğer üyelerine de psikolojik olarak zarar verebilir. Aile üyelerinin birbirlerine sıcak, samimi ve içten tepkiler verebilmesi, tarafların birbirine ilgi gösterebilmesi ailenin psikolojik olarak işlevini yerine getirmesi açısından büyük önem taşımaktadır (Çakıcı, 2006).

1.3.2.3. Ailenin Toplumsal İşlevi

Birey toplumda var olma çabası içerisinde yer almaktadır. Toplum içinde statü ve role sahip olma çabası içinde bulunan bireyi bu ortama en iyi ailesi hazırlar. Toplumda birçok değer bulunmaktadır, aile küçük yaştan itibaren toplumda bulunan bu değerleri çocuğa öğretmeye çalışır. Çocuğun kişiliğini oluşturup geliştirdiği yer ailedir. Toplumsal değerler ve normlar ailede öğrenilir. Aile çocuğun doğumundan itibaren, küçükleri sevmeyi, büyüklere saygı duymayı, cinsiyet rollerini, beslenmeyi ve temel hayati bilgileri çocuğuna öğretir. Bu dönem çocuğun toplumsallaşma dönemi olmakla beraber çocuğu dolaysız etkileyen önemli bir süreçtir (Tezcan, 1985). Ailenin en önemli ve en kapsamlı toplumsal işlevleri arasında; güvenlik, toplumsallaşma (sosyalleştirme), bağıllık ihtiyacını doyurma, sosyal statü sağlama, toplumsal denetim, eş seçme ve yuva kurma, tanıdık çevre edindirme, huzurlu ve güvenli bir hayat sağlama, duyguları paylaşma, boş zamanları değerlendirme ve siyasal işlev gibi görevler sayılabilir (Kır, 2011).

Her toplumun kendine özgü kültürü ve değerleri olduğundan toplumsallaşma süreçleri ülkeler arası büyük farklılıklar göstermektedir. İlk toplumsallaşma faaliyetlerini ailede öğrenen bireyler ülkelerine özgü beslenme, barınma ve giyim tarzını da burada öğrenir.

Birey bu değerleri öğrenerek toplumun bir parçası olup, toplumsallaşır. Ailede başlayan toplumsallaşma süreci okulda, iş yaşamında ve bireyin farklı ortamlara girmesiyle devam eden bir süreçtir. Toplumsallaşma, bireyi topluma kazandırma sürecidir (Kır, 2011).

Toplumsallaşma işlevleri arasında toplumda sosyal statü sağlama işlevi, kişinin o toplumun tam bir üyesi olduğunu hissetmesi için önemli bir işlevdir. Kişi doğası gereği hep başarılı olmak ve toplumda çevresi tarafından değer görmek ister. Eksiklik veya toplumda küçümsenmek bireyleri rahatsız eder. Kişinin sosyal statü kazanması, sevgi ve saygı görmesi ailede başlar. Küçük yaşlarda aile üyeleri tarafından kendine değer verilen birey, ileriki yaşlarda daha özgüvenli ve başarılı olup, çevresindekiler tarafından değer gören sosyal statü sahibi bir birey olarak toplumda yer alacaktır (Kır, 2011).

1.3.2.4. Ailenin Eğitim İşlevi

Eğitim işlevi bir çocuğun topluma ve yaşama sağlıklı kanalize olması için elzem olup, ailelerin temel işlevi ve sorumlulukları arasındadır. Çocuk, aile içinde temel eğitimlerini alarak hayata ve mesleğe yönlendirilir. Çocuk ailede yemeyi, içmeyi, insanlara nasıl davranması gerektiği, nasıl yaşaması gerektiği gibi temel eğitimlerini almaktadır (Kır, 2011). Ailede verilen eğitim zaman içinde farklılaşsa da çocuk temel kabiliyet ve öğretilerini ailede öğrenmektedir. Sonrasında okul ve çevrenin verdiği eğitimle, ailede verilen eğitim birbirini destekleyerek çocuğun gelişimine katkı sunmaktadır. Aile eğitiminde anne babanın kişisel gelişimi de büyük rol oynamaktadır. Özellikle çocuk gelişimi konusunda kendisini geliştiren aileler, çocuklarına daha etkin eğitimler vererek çocuğun topluma ve yaşamına daha rahat entegre olmasını sağlamaktadırlar. Bu nedenle eğitim sadece çocukluk sürecinde değil yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Anne ve babaların iyi eğitim almış olması, çocuklarını da daha girişken, becerikli, uyumlu, mutlu, sevecen ve saygılı yapmaktadır (Kır, 2011).

1.3.2.5. Ailenin Kültürel İşlevi

Diğer önemli bir aile işlevi ise ailenin kültürel işlevidir. Kültür toplumun yaşama şekli, temel değerlerinin tümü ve hayat tecrübelerinin bir birikimidir. Kültür bir toplumun sürekli olarak ayakta kalmasını sağlayan en temel unsurlardandır. Kültürel mirasa sahip

olmayan ya da hızla tükenen bir kültürel mirası olan toplumların kültürleri yok olmaktadır. Her toplumun farklı değerler ve kültürel yapıdan oluştuğu düşünüldüğünde kültürel işlev kendi içinde önemli bir işleve sahiptir. Kültür, o toplumdaki dili, dini, gelenekleri, görenekleri ve alışkanlıkları kapsadığından ailenin en önemli işlevleri arasında yer almaktadır. Kültür işlevini aile bireyleri birbirine, ailedeki bireylerde bir sonraki kuşaklara aktararak toplumsal kültürel yapıyı parça parça kuşaktan kuşağa aktarmış olurlar. Bu nedenle aile tarafından kültürel işlevi sürdürülebilir ve düzenli hale getirmek önem taşımaktadır (Kır, 2011).

1.3.2.6. Ailenin Ekonomik İşlevi

Ailenin sağlıklı ve refah içinde yaşayıp temel gereksinimlerini karşılayabilmesi için ekonomik işlevini en iyi şekilde yerine getirmesi gereklidir. Birey en temel üretim ve tüketim bilgisini ailede öğrenmekte ve hayatı boyunca kendini bu alanda geliştirerek ekonomik işlevini başarıyla yerine getirmeye çalışmaktadır (Kır, 2011).

Aile bireylerinin hem kendilerinin hem de çocuklarının sosyalleşmesi, boş zamanlarını değerlendirebilmesi, eğitimi, sağlıklı, huzurlu, refah içinde yaşaması için ekonomik işlevlerini üzerine düşen şekilde yerine getirmesi gerekmektedir. Tüketim, tasarruf, bütçe, yatırım vb. ekonomik faaliyetlerden ebeveynler sorumlu olup bu konuda çocuklarına rol model olmaktadır (Ersoy ve Sarıabdulloğlu, 2010). Örneğin aileler gelirlerini iyi yönetmek için harcama planı yapmakta, düzenli kayıt tutmakta, tasarruf yapmakta, ihtiyaç ve istekleri önem sıralamasına göre sıralamaktadır. Ayrıca gelir durumları iyi olan aileler tasarrufları kapsamında geleceğe yatırım yaparak, hayatlarını güvence altına almaktadırlar (Çopur ve Şafak, 2003). Böylelikle çocukların da ebeveynlerinden öğrendikleriyle küçük yaşlardan itibaren ekonomik açıdan davranışlarının şekillenmesi mümkün olabilecektir.

1.4. AİLE UYUMU

Literatürde aile uyumu, aile bireylerinin birbirinden farklı olmasından ve içinde buldukları koşullardan dolayı yaşadıkları sorunların, ortak çıkarları doğrultusunda çözümlenmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Soner, 2013). Aile bireylerinin birbirlerine

karşı olan davranışları ve uyum içinde olmaları bireylerin günlük yaşantılarını doğrudan etkilemektedir. Aralarında iyi uyum sergileyen ailelerin ortak değerleri ve amaçları vardır. Aile bireyleri bu uyum sayesinde bir sorunla karşılaştıklarında bunun çözümü için işbirliği yaparlar. Aile uyumu sadece olumsuz koşullarda etkili olmaz, aynı zamanda ailenin pozitif tutumunu koruması ve geliştirmesi adına da aile bireylerinin birbirleri arasında uyumlu olması önemlidir (Ackerman, 2017).

Aile yapısının sağlıklı ve huzurlu şekilde sürdürülebilmesi için aile bireyleri arasındaki uyum çok önemlidir. Aile bireyleri, günlük yaşamlarında gerek aile içinde gerekse aile dışında birçok problemle karşı karşıya kalmaktadır. Eğer aile içinde belirli bir uyum varsa kişilerin bu problemleri çözmesi veya bu problemlerle baş edebilmesi daha kolay olabilmektedir. Aile içindeki uyum özellikle çocukları etkilemektedir. Uyumlu bir ebeveyn sahip olan çocukların günlük hayatlarında daha özgüvenli olduğu ve eğitim hayatlarında ise daha başarılı olduğu görülmüştür. Buna ek olarak uyumlu ailelerin çocuklarının toplumda daha mutlu olduğu ve bu çocukların toplumla daha kolay uyum sağladığı belirtilmektedir (Soner, 2013).

1.5. COVID-19 PANDEMİSİ

Koronavirüs hastalığı 2019 (COVID-19), şiddetli akut solunum sendromu koronavirüs 2'nin (SARS-CoV-2) neden olduğu oldukça bulaşıcı bir enfeksiyon hastalığıdır. COVID-19, dünya çapında 6 milyondan fazla kişinin ölümüne yol açarak dünya üzerinde yıkıcı bir etki yaratmıştır. Bu durum, 1918 grip pandemisi döneminden bu yana en önemli küresel sağlık krizi olarak ortaya çıkmıştır (Casella ve diğ., 2023).

1.5.1. Covid-19 Virüsü

İlk defa Aralık 2019'da Çin'in Wuhan kentindeki canlı hayvan pazarından bulaştığı düşünülen Covid-19 virüsü kısa zamanda Çin'e oradan da Dünya'ya yayılarak büyük bir tehlike oluşturmuştur. Hastalık kısa bir süre içinde Dünya'da pandemi şeklini alırken hastalığın bulaşma şekli ve hızı insanlar üzerinde panik ve korkuya neden olmuştur (Üstün ve Özçiftçi, 2020). Virüsün zoonotik yapıda olduğu ve yarası veya pangolin isimli hayvanlardan bulaşmış olabileceği düşünülmektedir (Deng, 2020). Bazı kaynaklara göre

ise virüsün laboratuvar kaynaklı olduğu ve kasıtlı bir şekilde üretildiği söylenmektedir, fakat bununla ilgili güvenilir bir kaynak olmadığı belirtilmiştir (Liu ve diğ., 2020). Covid-19 virüsü ilk olarak Türkiye’de 11 Mart 2020 tarihinde görülmüştür. Covid-19 virüsünün Dünya’da ve Türkiye’de hızla yayılarak pandemi şekline dönüşmesi sağlık, ekonomi ve eğitim başta olmak üzere pek çok alanda sorunlara neden olmuştur (Budak ve Korkmaz, 2020).

1.5.2. Covid-19’un Ekonomiye Etkisi

Covid-19 virüsünün görülüp yaygınlaşması ve pandemi haline gelmesiyle beraber birçok sorun beraberinde ortaya çıkmıştır. (Temir, 2020). Covid-19 pandemisi ekonomik faaliyetleri ve birçok sektörü olumsuz yönde etkilerken salgın, üretici ve tüketicilerin arz talep dengesini bozarak fiyatların artmasına neden olmuştur. Üretici firmalar salgından çalışanlarını korumanın yanı sıra kısıtlamalar nedeniyle de üretimlerini azaltmıştır (Soylu, 2020). Üretimlerin azalması fiyat artışlarını tetiklemiş ve nihai tüketiciyi olumsuz etkilemiştir. Üretimlerin azalması yatırım ortamının bozulmasına da neden olmakla beraber Pandemi finansal piyasaları derin bir krize itmiş, birçok yatırımcının zarar etmesine neden olmuştur. Covid-19 pandemisi nedeniyle ülkeler finansal sorunlarla da mücadele edip bunlara karşın stratejiler üretmek zorunda kalmışlardır. “Covid-19 pandemisinin sermaye piyasalarında oluşturduğu krizin yarattığı arz talep şokunun enflasyon üzerindeki etkileri büyük oranda döviz kuru, ara mal, emtia ve petrol fiyatlarındaki gelişmeler ile görülmüştür.” (Temir, 2020).

Üretimi büyük ölçüde aksatan Covid-19 pandemisi, tedarik zincir ağlarını olumsuz yönde etkilemiştir. Pandemiyle beraber küresel tedarik işleyişinde aksamalar meydana gelmiş ve üretim süreçlerini negatif yönde etkilemiştir. Birçok fabrika ham madde ve insan kaynağı sorunu nedeniyle üretimini durdurmuş veya ertelemiştir. Bu durum ham maddelerin ve nihai ürünlerin fiyatlarını ciddi oranda arttırırken, dünyada genel olarak fiyat artışlarına dolayısıyla enflasyona neden olmuştur. Ürünlerinin büyük bir kısmını Çin’den elde eden üreticiler iflasın kıyısına gelmiştir (Cinel, 2020). Ekonomik hayatın durma noktasına gelmiş olması çalışma hayatını ve istihdam olanaklarını olumsuz yönde etkilemiştir (Balcı ve Çetin, 2020). Covid-19 virüsü başta çalışma hayatını olumsuz etkileyerek Türkiye’de ve Dünya’da işsizliğe neden olmuştur. İşsizliğin aileler ve bireyler

üzerinde birçok etkisi olmuştur. Ailelerinin geçimini sağlayan ebeveynlerin işsiz kalması sonucunda bireylerde korku, stres ve kaygı olduğu gözlemlenmiştir. Pandeminin oluşturduğu bu olumsuzlukları gidermek için işsiz kalan bireylere kısa çalışma ödeneği desteği, nakdi ücret destekleri, işten çıkarma yasakları getirilmiş olsa da bu önlemler ailelerin geçimlerini sağlayabilmeleri için yeterli olmamıştır (Göktaş, 2023).

Hayatın pek çok alanında olumsuz izler bırakan Covid-19 pandemisi, sosyal ve ekonomik açıdan bütün bireyleri etkilemiştir. Başta çalışanların ilişkilerini ve işsizlik artışını etkileyen Covid-19 pandemisi, çeşitli sosyal sorunların oluşmasına da neden olmuştur.

1.5.3. Covid-19'un Sosyal Hayata Etkileri

Covid-19 salgınında birçok alışkanlıklar değişmiş olup, yeni normal olarak ifade edilen bir süreç ortaya çıkmıştır. İnsanın sosyal bir varlık olduğu düşünüldüğünde, kişilerin bu sürece alışması veya alışmaya çalışması yoğun çaba gerektirmiştir. İnsanlar pandemiye karşı izole bir hayat sürmüş, zorunlu olmadıkça bir araya gelmemeye çalışmış, yüz yüze görüşmelerde ise maske kullanmışlardır. Özellikle çocuklar ve yaşlılar büyük kısıtlamalara maruz kalıp, sokağa çıkamamışlardır. Çocukların aktif eğitim yaşamlarının devam edememesi birçok psikolojik ve fizyolojik sorunu beraberinde getirmiştir. Aynı şekilde yaşlıların hareketsiz kalarak evlerde zaman geçirmesi sağlık işlemlerini aksatmalarına neden olmuştur (Koca ve Tatal, 2021). Covid-19 pandemisinde 65 yaş ve üzeri bireylerin kalp rahatsızlıklarını, kolestrol, inme, demans ve diyabet gibi kronik hastalıklarını daha ağır geçirdikleri ve yeterli tıbbi yardım alamamalarından dolayı da vefat ettikleri gözlemlenmiştir (Üstün ve Özçiftçi, 2020). Ayrıca sosyal izolasyona maruz kalan yaşlı bireylerin bu dönemde daha fazla yalnızlaştığı görülmüştür. Özellikle kendi başına yaşayan 65 ve üzeri yaştaki bireylerin sosyalleşme eylemlerini gerçekleştirememeleri nedeniyle depresyona girdiği görülmüştür. Buna benzer şekilde bu süreçte anne, baba ve çocuklar arasında sosyal iletişimin azaldığı gözlemlenmiştir (Üstün ve Özçiftçi, 2020).

Sosyal hayatın etkilendiği diğer bir alan ise ulaşımdır. Covid-19 virüsünün Çin'den tüm Dünya ülkelerine yayılmasıyla beraber ülkelerin birçoğu sınırlarını dışarıdan gelenlere kapatmış ve bu nedenle insanların özgürce seyahat etmeleri kesintiye uğramıştır. Ülkeler kendi içinde de seyahat kısıtlamalarına gitmiş ve özellikle toplu taşımada sosyal

izolasyon ve bulaş riskine yönelik sert tedbirler alınmıştır. Havalimanı, tren istasyonları ve toplu ulaşımın sağlandığı merkezlere girişlerde ateş ölçümleri yapılmış ve bireyler termal kameralarla da izlenmiştir. Seyahat kısıtlamaları insanların mobilitesini kısıtlamış olmakla beraber turistik gezilerin de yapılmasını engellemiştir (Üstün ve Özçiftçi, 2020).

Sosyal hayatın önemli bileşenlerinden biri de eğitimidir. Covid-19 virüsü eğitim alanını olumsuz etkileyip okul öncesinden başlayarak yükseköğretim seviyesine kadar tüm kademelerde okulların kapatılarak, uzaktan eğitime geçilmesine neden olmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan EBA platformu (Eğitim Bilişim Ağı) sayesinde dersler internet ortamında öğrencilere sunulmuş olmasına rağmen birçok öğrencinin gerek internet altyapısı gerekse yeterli ekipmanı olmaması nedeniyle öğrenciler maddi ve manevi zorluklarla mücadele etmek zorunda kalmış, eğitim imkanlarına ulaşamamışlardır. Pandemi döneminde okula gidemeyen çocuklar evde diğer yaşlıları gibi yalnızlaşmış ve teknolojik ürünlerle daha fazla vakit geçirmişlerdir. Buna ek olarak öğrencilerin uzaktan eğitimden yüz yüze yapılan eğitim kadar yarar sağlayamadığı anlaşılmıştır (Güngörer, 2020).

Sonuç olarak Covid-19 virüsünün tüm Dünya’da kısa bir süre içinde yayılması insanların sosyal hayatlarında olumsuz durumlara neden olarak insanlar üzerinde panik, kaygı ve korkuya neden olmuştur. İnsanlar gerek kendilerinin gerekse yakınlarının hayatlarını kaybetmesinden büyük endişe duymuşlardır. Bu süreçte aile bireylerinden veya akrabalarından birini kaybedenler normal bir yas süreci yaşayamamış ve dini ritüellerini de gerçekleştirememişlerdir. Ailelerde ebeveynlerin hastalanması veya yaşamını yitirmesi riski ailenin küçük üyeleri üzerinde baskı ve endişe oluşturmuştur. Bireylerin yaşadığı bu gibi durumlar bireylerde ayrıca depresyon ve ani öfke nöbetlerine neden olmuştur (Çelik ve Çak, 2021).

1.5.4. Covid-19’un Aile Hayatına Etkileri

Salgın, toplumun en küçük yapıtaşı olan aileleri de olumsuz etkilemiştir. Ailelerde işsizlik, ekonomik zorluklar, sosyal izolasyon ve aile üyelerinin pandemi nedeniyle bir arada bulunma süreçlerinin uzaması aile bireyleri arasında anlaşmazlıklara hatta aile içi şiddete neden olmuştur (Birinci ve Bulut, 2020).

Salgınla temel mücadele yöntemlerden birisi olan insanların birbirleriyle görüşmesini engelleme, diğer ifadeyle sosyal izolasyon aile yaşamlarında olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir. Bireyler aileleriyle hiç olmadığı kadar aynı ortamda kalmış olup daha fazla zaman geçirmiştir. Bu durum bazı aileler için avantaj olurken, aile içinde problem yaşayan bireyler için büyük sorunlara neden olmuştur. Sosyal hayattan, okuldan ve işten uzun süre ayrı kalmak aile içinde gerginliklere ve aile içinde tartışmaların artmasına neden olmuştur. Bu olumsuzlukların yanı sıra evde kalma sürecini fırsata dönüştüren aileler de olmuştur. İş ve yaşam koşulları nedeniyle birbirlerine vakit ayıramayan aile üyeleri, birbirleriyle daha fazla vakit geçirmiştir. Böylelikle aile içi ilişkiler kuvvetlenip, genel mutluluk düzeyi artmıştır (Beyaz Özbey, 2021).

Ergül ve Yılmaz'ın 2020 yılında yaptıkları araştırmaya göre, Covid-19 pandemisi süresince araştırmaya katılan bireylerin birbirlerine süreç içerisinde destek oldukları, birbirleriyle ilgilendikleri ve birbirleriyle uyum içinde yaşadıkları görülmüştür. Fakat aynı çalışmanın sonuçlarından yola çıkarak aile bireylerinin kişiler arası özellik ve iletişim becerilerini geliştirmeleri gerektiğini vurgulamışlardır (Ergül ve Yılmaz, 2020).

Güngörer tarafından 2020 yılında ailelerin Covid-19 pandemi sürecindeki davranışları incelendiğinde, ailelerde evin geçimini sağlamaya çalışan erkeklerin iş hayatlarını sürdürememesi ve evde kalmak zorunda olmaları, çocukların okula gidemeyip evde öğrenim görmeleri, kadınların geleneksel rolleri olarak kabul gören ev işlerinin yükünü arttırmış olup, aile içi çatışmalara ve boşanmalara neden olduğu gözlemlenmiştir (Güngörer, 2020).

1.5.5. Covid-19'un Yaşam Kalitesine Etkisi

Pandemi ekonomik, sosyal, fiziksel ve psikolojik açıdan hayatı olumsuz olarak etkilemiş olup, insanların yaşam memnuniyetleri de buna bağlı olarak azalmıştır. Bireylerin rutin hayatlarından uzak kalması, günlük alışkanlıklarını gerçekleştirememelerine ve hareketsiz bir yaşama neden olmuştur. Evde geçirilen bu sürede, sürekli takip edilen Covid 19 pandemi haberleri ve yakın çevreden alınan olumsuz duyular, bireylerde endişeye neden olup, hareketsiz yaşamın yanı sıra aşırı yiyecek tüketimiyle beraber kalp hastalıkları, karaciğer hastalıkları, ortopedik bozukluklar gibi sağlık problemlerine neden olmuştur (Tural, 2020).

Bireylerin yaşam doyumu ve kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu düşünüldüğünde, Covid-19 süresince kaygılı olan bireylerin yaşamdan aldıkları haz azalmış ve yaşam kaliteleri düşmüştür (Baykal, 2020).

Covid-19 pandemisi yetişkinleri etkilediği kadar çocukları da çeşitli yönlerden etkilemiştir. En önemli etkisi çocukların en temel ihtiyaçlarından birisi olan eğitime devam edememeleri olmuştur. Bunun yanısıra Adıbelli ve Sümen'in 2020 yılında covid-19'un çocukların yaşam kaliteleri üzerine etkileri konusunda yaptıkları araştırmada çocukların pandemi süresince evde kalıp, daha az hareketli olmaları nedeniyle kilo aldıklarını, normal zamana göre daha az uyduklarını ve internet kullanımlarının arttığını belirtmişlerdir (Adıbelli ve Sümen, 2020).

Covid-19 döneminde enfeksiyon yaşamayan bireylerin kaygı düzeyi de hastalığı yaşama korkusuyla beraber yükselirken bu bireylerde, depresyon, korku, öfke ve suçluluk beraberinde görülebilmektedir (Kartal ve diğ., 2020).

Buna bağlı olarak psikolojik destek alma talebi ve ilaç kullanımları da artmıştır (Catala ve diğ., 2017). Covid-19 pandemi süresince ev yönetiminde, aile yönetiminde, anne-baba ilişkilerinde, aile içi iletişimde sorunlar olduğu gözlemlenmiş olup bu durumlar aile yaşam kalitesini ciddi derecede düşürmüştür (Çelik ve Çak, 2021).

1.6. KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Covid-19 pandemisinin henüz yakın denilebilecek bir tarihte (2019 Yılı) ortaya çıkması nedeniyle, bu alanda yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Pandeminin görülmeye başlandığı tarih itibarıyla konuya ilişkin yapılan çalışmalar artsa da doğrudan Covid-19 pandemisinde aile yaşam kalitesini ve ailenin bu süreçteki memnuniyetini doğrudan ele alan çalışmaya rastlanmamış olmakla beraber benzer çalışmalar bulunmaktadır.

1.6.1. Türkiye'de Yapılan Araştırmalar

Göl Güven ve diğ. (2021), tarafından yapılan araştırmada Covid-19 pandemisinde gelen kısıtlamaların ebeveynleri ve çocukları nasıl etkilediği araştırılmıştır. Araştırma sonucunda Covid-19 sürecinde belirsizliklerle başa çıkabilen ve belirsizliklere karşı

dirençli olma becerisine sahip olan ebeveynlerin duygu durumlarını düzenleyebildikleri saptanmış, aynı zamanda da karantina sürecinde çocukla geçirilen zamanın nitelikli olduğunu düşünen ebeveynler, çocuklarının duygu ve davranışlarını da olumlu olarak değerlendirmiştir.

Çelik ve Çak (2021), tarafından yapılan araştırmada Covid-19 sürecinin aile üzerine etkisi araştırılmıştır. Çalışmada genel olarak pandeminin aile ilişkilerini olumsuz etkilediği ve ebeveynlerin ev yönetimi konusunda sorunlar yaşadığı belirtilmiştir. Buna ek olarak Covid-19 pandemi sürecindeki kısıtlamalar ve sokağa çıkma yasakları bireyleri, aileleri ve toplumu etkilemiş olup, ailenin işleyişinde ve aile bireylerinin rollerinde değişime neden olduğu bulgusu elde edilmiştir. Bu süreç aile ilişkileri, ev yönetimi ve çocukların davranışlarında olumsuzlukları beraberinde getirmiştir. Covid-19 virüsüne yakalanan aile bireyleri diğer aile bireylerine veya başkalarına virüsü bulaştırmamak için birçok önlem almış ve buna bağlı olarak bireylerin psikolojik zorluklar yaşadığı belirtilmiştir.

Özdemir ve diğ. (2021) tarafından yapılan araştırmada Covid-19 pandemisinde bireysel faktörlerin fiziksel sağlık, ruhsal sağlık ve yaşam memnuniyeti üzerine etkisi incelenmiştir. Çalışma sonucunda yapılan lojistik regresyon analizi sonuçlarına göre, Covid 19 döneminde kişilerin ruhsal, fiziksel ve yaşam memnuniyeti durumlarının, katılımcıların kişisel özelliklerine göre değiştiği bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca kişilerin fiziksel ve ruhsal sağlıkları ile yaşam memnuniyetleri arasında yüksek bir ilişki bulunmuştur.

Polat ve Kılıç (2022) tarafından yapılan araştırmada Covid-19 döneminde mutluluk ile mutluluğun temel belirleyicileri ilişkisi araştırılmıştır. Covid-19 döneminde cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi gibi sosyo-ekonomik faktörler; çalışma durumu, elde edilen gelir, Covid-19 döneminde işe ara verilme durumu ve temel ihtiyaçların karşılanabilmesi gibi ekonomik faktörler; Sağlık Bakanlığı'na duyulan güven ve kamu hizmetlerinin yeterlilik düzeyi gibi kurumsal faktörler ile mutluluk arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Covid-19 döneminde çalışma durumu ile mutluluk düzeyinin yanı sıra gelir düzeyi ve mutluluk arasında da anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çalışmadaki diğer önemli bir bulgu Covid-19 döneminde temel ihtiyaçların karşılanabilme endişesi ile mutluluk arasındaki anlamlı ilişkidir.

Üstün ve Özçiftçi (2020) tarafından yapılan araştırmada Covid-19 pandemisinin sosyal hayata olan etkisi araştırılmıştır. Araştırmada Covid-19 pandemisi nedeniyle birçok ülkenin uyguladığı ağır izolasyon kuralları nedeniyle, bireyler arası sosyo kültürel etkileşimin kısıtlandığı belirtilmiştir. Buna ek olarak Covid-19 virüsünün sosyal yaşam, etik düzlem, mesleki alanların işlevselliği, turizm ve eğitim alanlarını da olumsuz etkilediği görülmüştür.

Ünal ve Gülseren (2020) tarafından yapılan araştırmada Covid-19 pandemisinde aile içi kadına yönelik şiddet konusu incelenmiştir. Buna göre Covid-19 pandemisinde izolasyon ve karantina önlemlerinin virüsün yayılmasını engellemesine rağmen evde kalma sürelerinin fazla olması ve aile içinde stres yükünün yüksek olması nedeniyle kadına yönelik şiddetin arttığı vurgulanmıştır. Buna ek olarak pandemi nedeniyle evde kalma sürelerinin uzun olmasının ev işlerinin yapılmasında cinsiyet eşitsizliğine neden olduğu ve bu işlerin kadınların üzerinde biriktiği belirtilmiştir.

Karataş (2020) tarafından yapılan araştırmada Covid-19 pandemisinin toplumsal etkileri incelenmiştir. Çalışmada kalabalık ailelerde ve uygun olmayan konut koşullarına maruz kalan ailelerde uzun süre evde kalmanın strese, kaygıya, aile içi şiddete ve istismara neden olabileceği belirtilmiştir. Ayrıca Covid-19 pandemisinin insanlardaki merak duygusunu arttırdığını bu nedenle daha çok haber izlendiğini bunun da strese ve kaygıya neden olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Göktaş (2023) tarafından yapılan araştırmada Covid-19 pandemisinin işsizlik üzerine etkisi incelenmiştir. Buna göre Covid-19 pandemisi başta çalışma ilişkilerini, işsizliği olumsuz etkileyip sosyal ve ekonomik sorunların oluşmasına neden olmuştur.

1.6.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Purba ve diğ. (2021), tarafından yapılan araştırmada Covid-19 salgını sırasında evlilik ve yaşam kalitesi incelenmiştir. Çalışmada, evli erkeklerin tüm alanlarda kadınlardan daha iyi yaşam kalitesine sahip olduğu belirtilirken, çalışan katılımcıların da işsizlere göre daha yüksek puan aldığı gözlemlenmiştir. Daha yüksek gelire ve eğitim düzeyine sahip olanların ise daha düşük gelir ve eğitim düzeyine sahip olanlara oranla yaşam kalitelerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kutsar ve Kurvet-Käosaar (2021), tarafından yapılan araştırmada Estonya’da Covid-19 pandemisinin aileler üzerindeki etkisi ve bu konuda gençlerin deneyimleri araştırılmıştır. Çalışmada pandemi süresince aileler arasında gelir eşitsizliğinin belirgin şekilde arttığı vurgulanmıştır. Araştırmaya katılanların %36’sı işlerini kaybettiğini belirtmiş olup, pandemiden olumsuz etkilenmiştir. Ayrıca evde çalışmanın aile içi ilişkilerde gerginliği arttırdığı da elde edilen sonuçlar arasındadır.

Gadermann ve diğ. (2021), tarafından Kanada’da Covid-19 pandemisinin aile ruh sağlığı üzerine etkisi araştırıldığında, pandemiye sosyal izolasyonun, okul/ocuk bakımevlerinin kapanması ve istihdamdaki istikrarsızlığın evde ocuk yetiştiren aileler üzerinde baskı ve olumsuz bir etki yarattığı saptanmıştır. Çalışmada aynı zamanda ailelerin pandemi süresince ekonomik durumlarının, aile içi iletişimlerinin ve mental sağlıklarının olumsuz etkilendiği belirtilmiştir.

Von Soest ve diğ. (2020) tarafından yapılan araştırmada Covid-19 döneminde yetişkinlerin yaşam memnuniyetleri incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre Covid-19 pandemisinde kadınlar ve erkeklerin yaşam memnuniyetleri ve öznel iyi olma durumları ciddi bir şekilde azalmıştır. Covid-19 salgınına ilişkin endişeler ve salgın sırasında aile içinde artan tartışmalar daha düşük yaşam memnuniyeti ile ilişkilendirilmiştir. Refah düzeyi düşük olanların ve herhangi bir rahatsızlığı olanların Covid-19 pandemisinden daha çok etkilendikleri belirtilmiştir. Çalışmadan elde edilen diğer bir sonuç ise yüksek gelir sağlayan ailelerin çocuklarının Covid-19 pandemi döneminde spor, eğlence vb. boş zaman faaliyetlerini gerçekleştirememeleri nedeniyle yaşam memnuniyetlerinin diğer çocuklara göre oldukça düşük olmasıdır.

Bachmann ve diğ. (2023) tarafından yapılan araştırmada Avrupa genelinde Covid-19 pandemisi ve yaşam memnuniyeti incelenmiştir. Bu araştırma sonuçlarına göre yaşam memnuniyetinin Covid-19’un yayılmasıyla sadece Kuzey Avrupa lke grubunda negatif ilişkili olduğu, Güney ve Batı’da bu ilişkinin önemsiz olduğu bulunmuştur. Bunun nedeni olarak Kuzey Avrupa’da uygulanan katı politikaların etkili olduğu söylenmektedir. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara göre politika tedbirlerinin topluma güven verip yaşam memnuniyetini artırabileceğini, ancak belirli bir eşiğin ötesinde bu politika tedbirlerinin yaşam memnuniyetini azaltabileceğini göstermektedir.

Bittmann (2022) tarafından yapılan araştırmada Covid-19 salgınının ilk dalgasının Almanya'daki yaşam memnuniyeti üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Covid-19 pandemisi nedeniyle Avrupa ve Almanya'da yaşam memnuniyetinin düştüğü gözlemlenmiştir. Ayrıca pandemi süresince kurumların görevlerini yeterince yerine getirememesinin de bireylerin yaşam memnuniyetlerini olumsuz etkilediği belirtilmiştir.

2. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Türkiye İstatistik Kurumu 2003 yılından başlamak üzere bireylerin mutluluk, umut ve temel yaşam alanlarındaki genel memnuniyetini ölçmek amacıyla “Yaşam Memnuniyeti Araştırmasını” yapmaktadır (TÜİK, 2020). TÜİK tarafından düzenli olarak yapılan bu araştırmada bireylere yaşadıkları hanenin fiziksel özellikleri, eğitim düzeyi, birey ve hanenin geliri, bireyin kendini güvende hissetme durumu, çalışma durumu, yaşamdaki genel mutluluk ve umut düzeyi, sağlık durumu, kamu hizmetlerinden memnuniyet düzeyi, sosyal güvenlik ve benzeri konularda sorular yöneltilerek birey ve ailelerin yaşam memnuniyeti ve yaşam kalitesi ölçülmek istenmektedir. Yaşam memnuniyeti araştırmasında yıllar bazında karşılaştırma yapılabilmesini sağlamak amacıyla ankette yer alan sorularda büyük değişiklikler yapılmamakta olup zaman serisindeki değişimleri ölçmek açısından her yıl sabit soru setleri üzerinden bir yol izlenmektedir. Ancak gerek ülkemizde gerekse Dünyada yaşanan ve süreklilik gösteren hızlı değişimler bireyleri dolayısıyla aileleri pek çok açıdan etkilemektedir. Birey ve aileleri etkileyen olaylardan birisi de 2019 Aralık ayından başlamak üzere tüm Dünyada görülen Covid-19 pandemisi. Bu nedenle bu çalışmada TÜİK tarafından geliştirilmiş olan araştırma formu Covid-19 Pandemisi dikkate alınarak bu döneme özgü yaşam kalitesini ve memnuniyetini ölçmek üzere güncellenmiştir. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı oluşturulan araştırma formu aracılığıyla Covid-19 Pandemisinin aile yaşam kalitesi ve memnuniyeti üzerindeki etkisini incelemektir.

2.1. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

H1. Covid-19 Pandemisi ile aile memnuniyeti arasında ilişki vardır.

H2. Covid-19 Pandemisi ile aile etkileşimi arasında ilişki vardır.

H3. Covid-19 Pandemisi ile ailede ebeveynlik arasında ilişki vardır.

H4. Covid-19 Pandemisi ile ailede duygusal yeterlik arasında ilişki vardır.

H5. Covid-19 Pandemisi ile ailede fiziksel/materyal/finansal yeterlik arasında ilişki vardır.

H6. Covid-19 Pandemisi ile aile yaşam kalitesi arasında ilişki vardır.

2.2. ARAŞTIRMANIN KISITLARI

Bu araştırmaya katılabilmek için bireylerin **evli ve çocuk sahibi olması** veya **18 yaş ve üstü olup ailesiyle yaşaması** gerekmektedir.

3. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırmada Covid-19 pandemisinin bireylerin ve ailelerin yaşam kalitelerini ve memnuniyetlerini etkilediği düşünülmekte olup bu kapsamda araştırmanın yöntemine yönelik konulara aşağıda yer verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMA BÖLGESİNİN SEÇİMİ

Bu araştırmaya katılabilmek için bireylerin evli ve çocuk sahibi olması veya 18 yaş ve üstü olup ailesiyle yaşaması gerekmektedir. Araştırma uygulama yeri olarak herhangi bir kısıt getirilmemiş olup, araştırma formu tüm Türkiye’de online olarak uygulanmıştır. Araştırma formunun tüm Türkiye’ye uygulanmasının nedeni;

- Türkiye genelinde böyle bir çalışmanın daha önce yapılmamış olması,
- Farklı sosyo-ekonomik özelliklere sahip ailelere ulaşılmak istenmesidir.

3.2. ÖRNEKLEM YÖNTEMİ VE ÖRNEKLEM SEÇİMİ

Evren, araştırmacının gözlemek veya seçilmiş birimlerinden oluşan ve örnek küme üzerinde yapılan gözlemlerden yararlanmak amacıyla hakkında genellemeler yapmak ve görüş bildirmek istediği elemanlar toplamı olarak tanımlanmaktadır. Örneklem ise “belirli bir evrenden, belirli bilimsel kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evreni temsil eden küçük küme” olarak ifade edilir (Karasar, 2019). Araştırma evreni olarak, Türkiye’deki çocuklu tüm aile bireyleri ve 18 yaş üstü olup ailesiyle yaşayan bireyler seçilmiştir. Araştırma kapsamında, ailelerin en az bir çocuk sahibi olması veya birey bekârsa aile yanında yaşıyor olması dikkate alınmıştır. Bu koşulları sağlamayan bireylere araştırma formu uygulanmamıştır. Araştırmaya çocuk sahibi olan bireylerin alınmasının nedeni, Covid-19 pandemisinden çocuklarla beraber tüm ailenin nasıl etkilendiğinin araştırılmak istenmesidir. Örneklem seçimi aşağıdaki formül yardımıyla seçilmiştir:

$$n = N(Z^2 p.q) / d^2 (N-1) + Z^2 (p.q)$$

N: Evrendeki kişilerin sayısı (Tüm Türkiye Nüfusu)

n: Örneklem seçilen kişi sayısı

p: İncelenecek olayın olma olasılığı

q: İncelenecek olayın görülme olasılığı

z: Z tablosu değeri (1,96)

d: Örneklem Hatası (0,05)

Bu yöntemle örneklem hesabı yapıldığında örneklem seçilen birey sayısı yaklaşık olarak 384 kişi olarak hesaplanmıştır (Akbulut, 2021). Bu hesaplamada, örneklem güvenilirlik düzeyi %95 iken örneklem hatası %5 olarak alınmıştır. Araştırmaya 3 ilden 385 kişi katılmıştır. Katılım en yüksek oranda Ankara ilinden %40,5 gerçekleşmiş olup, İzmir'den katılım %25,8, İstanbul'dan katılım %33,7 oranındadır. Oranları düşük olmakla beraber bu üç büyük ilin dışında farklı birçok ilden de katılım gerçekleşmiştir (Tablo 1). Çalışmada her ne kadar 385 kişiye ulaşılsa da çalışmanın güvenilirliğini arttırmak amacıyla yaklaşık 1000 kişiye doldurması için anket gönderilmiş ancak bu anketlerin 421'i doldurulmuştur. Hatalı ve eksik doldurulan anketlerin çıkarılması neticesinde örneklem 385 kişi dahil edilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Yaşadıkları İllere Göre Dağılımı

İl	Sayı	%
Ankara	155	40,5
İstanbul	130	33,7
İzmir	100	25,8
Toplam	385	100,0

3.3. VERİ TOPLAMA YÖNTEM VE ARAÇLARI

Covid 19 pandemisinde aile yaşam kalitesi ve aile yaşam memnuniyetinin incelenmesi araştırmasında veri toplama yöntemi olarak literatürden de yararlanılarak hazırlanan araştırma formu kullanılmıştır. Bu araştırmaya katılabilmek için bireylerin “evli ve çocuk sahibi olması veya 18 yaş ve üstü olup ailesiyle yaşaması” gerektiğine ilişkin bilgilendirme araştırma formunun ilk sayfasında yapılmış, böylece araştırmaya bu koşulları taşımayan bireylerin katılmaması sağlanmıştır. Araştırma formunun ilk bölümünde katılımcılara yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni durum, çocuk sahibi olma

durumu, ailedeki çocuk sayısı, içinde bulunulan aile dönemi, ailedeki kişi sayısı, yaşanılan il, meslek, çalışma durumu, çalışılan sektör, Covid-19 pandemisi süresince iş durumu, Covid-19 hastalığını geçirme durumuna ilişkin demografik bilgilerin de yer aldığı 14 temel soru sorulmuştur.

Araştırma formunun ikinci bölümünde ailenin ekonomik durumuna ilişkin 11 soru yer almaktadır. Bu bölümde yer alan sorulara “Ailenizin Türk Lirası olarak aylık gelir miktarı”, “Ailenizin gelir düzeyini nasıl değerlendirirsiniz” ve “Ailenizin gelir düzeyinden memnuniyet dereceniz” soruları örnek olarak verilebilir.

Araştırmanın üçüncü bölümünde katılımcıların Covid-19 Pandemisi ile ilişkili olarak yaşam memnuniyetlerini belirlemeye yönelik 6 soru yer almaktadır. Bu bölümde katılımcılara “Covid-19 pandemisinin olumsuz etkilerinin devam edeceğini düşünerek gelecekte endişeleniyorum”, “Covid-19 pandemisi nedeniyle genel yaşam memnuniyetimin ve genel mutluluk düzeyimin azaldığını düşünüyorum”, “Bu salgından sonra tekrar eski mutluluğumu yakalayamayacağıma inanıyorum”, “Covid-19’a yakalanmamak için dışarı çıkamadığımdan mutlu olabileceğim aktiviteleri yapmıyorum” ve “Covid-19 günlük egzersizlerimi yapmama engel olarak hayat kalitemi düşürmüştür” ifadelerini değerlendirmeleri ve son zamanlardaki yaşam memnuniyetlerini 0-10 arasında derecelendirmeleri istenmiştir.

Araştırma formunun diğer bölümlerinde ise araştırmanın amacına uygun olarak üç ölçek kullanılmıştır. Bu ölçekler 7 maddeden oluşan **Covid-19 Korku Ölçeği**, 5 maddeden oluşan **Aile Uyum Ölçeği** ve 20 maddeden oluşan **Beach Center Aile Yaşam Kalitesi Ölçeği**’dir.

3.3.1. Covid-19 Korku Ölçeği

2019 yılında Çin’in Wuhan kentinde yarasadan bulaştığı düşünülen corona virüsün kısa bir süre içerisinde tüm Dünya’da hızla yayılması ve Covid-19’ un bir pandemi haline gelmesiyle beraber sonuçları insanlık için oldukça korkutucu olmuş, insanlarda büyük kaygı ve paniğe neden olmuştur. Dünya tarihinde ilk kez tanık olunan bu durumun ortaya çıkardığı belirsizliğin çok uzun zaman süreceğine yönelik görüşler bu kaygı ve korkuyu artırmıştır. Buna ek olarak birçok insanın virüse maruz kaldıktan sonra yaşamını yitirmesi

veya virüsün kişilerde sağlık sorunları oluşturması insanları derin bir korkuya yöneltmiştir. Bu korku düzeyinin ölçülmesine yönelik oluşturulan Covid-19 Korku Ölçeği 7 maddeden oluşmaktadır (Artan ve diğ., 2021). Bireylerin koronavirüse karşı korku düzeylerini ölçmeye yardımcı olan bu ölçek 1'den 5'e kadar sırasıyla, kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, kesinlikle katılıyorum derecelerinden oluşmaktadır. Her soru için alınabilecek minimum puan 1, maksimum puan ise 5'tir. Her madde puanı toplandığında 7 ile 35 arasında değişen bir toplam puan hesaplanır. Toplam puan ne kadar yüksekse, bireyin Covid-19 korkusu da o kadar büyük olmaktadır. Ölçek Ahorsu ve arkadaşları tarafından 2020 yılında tek boyutta ve 7 maddeden oluşturulmuştur. Bu ölçeğin kendisine ait faktör yükleri 0,66 ve 0,77 aralığında olup düzeltilmiş madde toplam korelasyonları 0,47 ve 0,56 aralığında kabul edilebilir bir noktadadır. Cronbach's Alfa katsayısı ise 0,82'dir. Ölçek Artan ve arkadaşları tarafından Türkçe kullanımına uyarlanmış olup, Cronbach alfa katsayısı 0,867 gibi yüksek bir değer bulunmuştur. Araştırma İstanbul'da 18 ve yaş üzeri bireylere uygulanmış olup, toplamda 333 birey örnekleme seçilmiştir. Veri toplama tekniği olarak Google Forms kullanılmıştır. Yedi maddeden oluşan ölçeğin maddelerinin korelasyonlarının 0,6-0,72 arasında değişim gösterdiği gözlemlenmiştir (Artan ve diğ., 2021).

3.3.2. Aile Uyum Ölçeği

Toplumun en küçük yapıtaşı olan aile, zaman içinde gerek kültürün etkisi gerekse teknolojinin etkisiyle yapısal değişimlere uğramıştır. Bu tür değişikliklerin hem ailenin hem de toplumun refah düzeyini artırdığı düşünülmektedir (Duman Kula ve diğ. 2018). Toplumlar için büyük öneme sahip ailenin en önemli değerlerinden birisi yakın, benzer, işbirliği ve karşılıklı ilişkilerinde önemsendiği aile uyumudur (Kavikondala ve diğ., 2016). Kavikondala ve diğ. (2016) tarafından Aile Uyumu Ölçeği, kültürel olarak değer verilen aile uyumu özelliğini araştırmak için özgün olarak geliştirilmiştir. Başlangıçta 543 yetişkin katılımcı üzerinde yürütülen bir pilot çalışma için toplam 52 madde oluşturulmuştur. Güvenilirlik ve faktör analizleri, 7.791 haneden 17.461 Hong Kong sakini üzerinde incelenen nihai 24 maddeyi vermiştir. Kavikondala ve diğ. (2016) tarafından ailedeki uyum ve uyumsuzluğu ölçmek için geliştirilen Aile Uyum Ölçeği 5 maddeden oluşmakta olup, 1'den 5'e kadar derecelendirilmektedir. Bu dereceler sırasıyla, kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum

şeklinde. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük toplam puan 5, en yüksek toplam puan ise 25 puandır. Toplam puan arttıkça aile uyumu da artmaktadır.

Buna ek olarak ölçeğin güvenilirliği oldukça yüksek olup, 5 soru için Cronbach alfa katsayısı: 0,92'dir (Kavikondala ve diğ., 2016). Aile Uyum Ölçeği, Sarıçam (2018) tarafından Türkçe 'ye uyarlanmıştır. Uyarlama çalışması için örnekleme 168 lise, 204 üniversite öğrencisi dahil edilmiş ve Cronbach's Alfa katsayısı 0,90 olarak bulunmuştur. Ölçeğin düzeltilmiş madde toplam korelasyonları 0.72 ile 0.81 arasında sıralanmaktadır.

3.3.3. Beach Center Aile Yaşam Kalitesi Ölçeği

Aile yaşam kalitesi, aile bireylerinin gereksinimlerini karşılayabilmesi, aile üyelerinin kendi hayatları için elzem şeyleri yapabilmesi ve bireylerin bir aile olarak birlikte yaşamaktan keyif alması şeklinde tanımlanabilir (Park ve diğ., 2002). Aileyi değerlendiren ölçme araçları, özellikle stres ve bununla başa çıkma stratejileri, ebeveynlik, ev atmosferi, evlilik ilişkileri, aile gereksinimleri veya gelişimsel yetersizliği olan bireylere sağlanan bakım hizmetleriyle ilişkili aile memnuniyeti gibi değişkenlere odaklanmışlardır. Ancak bu ölçme araçlarının hiçbiri "Aile Yaşam Kalitesini" bütünsel bir bakış açısıyla analiz etmemiştir (Verdugo ve diğ., 2005). Çalışmada kullanılan Beach Center Aile Yaşam Kalitesi Ölçeği bu tür ihtiyaçlara cevap vermekte olup, 25 madde aracılığı ile etkin bir ölçme yöntemini sunmakta ve bireylere aile ile ilgili ayrıntılı sorular sormaya yardımcı olmaktadır. Beach Center Aile Yaşam Kalitesi Ölçeği beş ana boyuttan oluşmakta olup bu boyutlar sırasıyla; aile etkileşimi, ebeveynlik, duygusal yeterlilik, finansal/fiziksel/materyal yeterlilik ve son boyut olan yetersizliğe ilişkin destektir. Ancak bu tez çalışmasında Beach Center Aile Yaşam Kalitesi Ölçeği'nin beş boyutunun tamamının kullanılmasına ihtiyaç duyulmamıştır. Beşinci boyut olan "yetersizliğe ilişkin destek" boyutu tezde araştırılmak istenen konuyla doğrudan ilişkili olmadığından araştırma formunda bu boyuta yer verilmemiştir. Ölçek 1'den 5'e kadar sırasıyla; hiç uygun değil, uygun değil, ne uygun ne uygun değil, uygun, tamamen uygun seçeneklerinden oluşmaktadır. Ölçeğin tümünden alınabilecek en düşük puan 25, en yüksek puan ise 125'tir. Bu çalışmada ölçeğin 4 boyutu kullanıldığından ölçeğin tamamından alınabilecek en düşük puan 20, en yüksek puan ise 100'dür. Ölçekten alınan

toplam puanın artması, aile yaşam kalitesinin niceliksel olarak arttığını göstermektedir. Buna ek olarak ölçeğin güvenilirlik düzeyi oldukça yüksek olup, Cronbach's alfa katsayısı 25 madde için 0,94 gibi çok yüksek bir değere sahiptir. Ölçeğin güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları yapılmış olup, istatistiksel açıdan anlamlı çıkmıştır (Hoffman ve diğ., 2006). Meral ve Cavkaytar tarafından 2013 yılında "Beach Center Aile Yaşam Kalitesi Ölçeği" Türkçe'ye uyarlanmıştır. Bu uyarlama çalışması Türkiye'de 7 ilde 368 anneye uygulanmış olup, Cronbach alfa katsayısı orijinal çalışmada olduğu gibi yüksek bir değere sahiptir (0,92). Bu sonuç, ölçeğin Türkçe Formu'nun ülkemizde aile yaşam kalitesinin ölçülmesinde geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak kullanılabileceğini göstermektedir (Meral ve Cavkaytar, 2013).

3.4. VERİLERİN KODLANMASI VE DÜZENLENMESİ

Araştırmadaki veriler Google Forms aracılığıyla 08 Kasım – 22 Aralık 2022 tarihleri arasında toplanmıştır. Google forms ile toplanan veriler kodlama yapılarak SPSS formatına çevrilmiş ve analize hazır hale getirilmiştir. Veriler Box-plot grafikleri ve tanımlayıcı istatistikler aracılığıyla incelenmiş olup 421 anketin 36 tanesinde aykırı ve uç değerlere ulaşılmış, bunların çıkarılmasıyla 385 anket analizlere dahil edilmiştir.

3.5. VERİLERİN ANALİZ YÖNTEMİ

Araştırma verileri IBM SPSS 22 programına aktarılarak analiz edilmiştir. Çalışmadaki kategorik değişkenleri değerlendirirken frekans dağılımları (sayı, yüzde), nicel değişkenler için ise deskriptif istatistikler (ortalama, standart sapma, varyans, minimum, maksimum) verilmiştir. Değişkenler arasında ortalamaların ve ilişkilerin karşılaştırılmasından önce veriler üzerinde Kolmogorov-Smirnov normal dağılım testi yapılmış ve sonrasında verilerin çarpıklık-basıklık katsayıları da incelenmiştir. Sonuç olarak verilerin normal olmadığı tespit edilmiştir. Veriler üzerinde çeşitli dönüşümler yapılmasına rağmen veriler normal dağılıma yakınsamadığından iki ortalama arasındaki farkı incelemek için Mann-Whitney U testi, grup sayısı ikiden fazla ise Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Kategorik değişkenler arasındaki ilişkiler için Ki Kare testinden yararlanılmıştır. Çalışmada ayrıca birçok değişken arasındaki ilişkiye bakılmış ve

korelasyon analizi uygulanmıştır. Verilerin normal dağılmaması nedeniyle nicel değişkenler arasında Spearman Korelasyon katsayısı kullanılmıştır.

Araştırmada yer alan Covid-19 Korku Ölçeğinin, Aile Uyum Ölçeğinin ve Beach Center Aile Yaşam Kalitesi Ölçeğinin çalışmadaki güvenilirliklerinin ve iç tutarlılıklarının ölçüsü Cronbach Alfa'dır. Bu çalışmada ölçeklerin Cronbach Alfa değerleri sırasıyla, 0,852, 0,877 ve 0,948'dir. Ölçeklerin yüksek değerlere sahip olması güvenilir ve tutarlı olduğunu göstermektedir.

4. BÖLÜM

BULGULAR

Covid-19 pandemisi, 2020 Mart ayı itibariyle ülkemizde görülmekte olup sosyal ve ekonomik açıdan bireyleri olumsuz olarak etkilemiştir. Bireylerin oluşturduğu aileler zorlu süreçler geçirirken, ailelerin yaşam kaliteleri ve yaşama dair memnuniyetleri birçok açıdan etkilenecek, ailelerin yaşadıkları problemler toplumsal bir sorun haline gelmiştir. Bu çalışmada toplumun temelini oluşturan ailelerin pandemiden sosyal ve ekonomik olarak nasıl etkilendikleri, bu süreçte yaşadıkları çeşitli sorunlar ve yaşam kaliteleri ile memnuniyetlerinin pandemideki mevcut durumu araştırılmıştır. Bu amaçla gerçekleştirilen bu çalışmanın bulguları; katılımcılara ilişkin genel bulgular, ailelerin ekonomik durumuna ilişkin bulgular, katılımcıların yaşam memnuniyetine ilişkin bulgular, Covid-19 korkusuna ilişkin bulgular, aile uyumuna ilişkin bulgular ve aile yaşam kalitesine ilişkin bulgular olmak üzere toplam 6 ana başlıkta verilmiştir.

4.1. KATILIMCILARA İLİŞKİN GENEL BULGULAR

Bu bölümde yer alan sorularla katılımcılara ilişkin genel bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla bu bölümde katılımcılara yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni durum, çocuk sahibi olma , ailedeki çocuk sayısı, içinde bulunulan aile yaşam dönemi, ailedeki kişi sayısı, çalışma durumu, çalışılan sektör, Covid-19 pandemi sürecinde çalışma durumu ve Covid-19 enfeksiyonu geçirme durumu gibi 12 temel soru sorulmuştur.

Tablo 2. Katılımcılara İlişkin Genel Bilgiler

Karakteristik	Sayı	%
<i>Yaş</i> (Min=19; Max=70; Ort=37.03; S=11.034)		
<i>Ailedeki çocuk sayısı</i> (Min=1; Max=7; Ort=1.89; S=1.004)		
<i>Ailedeki kişi sayısı</i> (Min=2; Max=9; Ort=3.85; S=1.026)		
<i>Cinsiyet</i>		
Erkek	188	48,8
Kadın	197	51,2

Tablo 2. Katılımcılara İlişkin Genel Bilgiler (Devamı)

<i>Eğitim düzeyi</i>		
İlkokul	22	5,7
Ortaokul	9	2,3
Lise	103	26,8
Ön lisans	17	4,4
Lisans	161	41,8
Yüksek Lisans	59	15,3
Doktora	14	3,6
<i>Medeni durum</i>		
Evli	269	69,9
Bekâr	116	30,1
<i>Çocuk sahibi olma durumu</i>		
Evet	260	67,5
Hayır	125	32,5
<i>Ailedeki çocuk sayısı</i>		
1	155	40,3
2	151	39,2
3	60	15,6
4	13	3,4
5	1	0,3
6	1	0,3
7	4	1,0
<i>Aile Yaşam Dönemi</i>		
Okul öncesi çocuklu aile (İlkokul dönemi öncesi)	83	21,6
Okul dönemi çocuklu aile	146	37,9
Okul sonrası dönemi çocuklu aile	156	40,5
<i>Ailedeki Kişi Sayısı</i>		
2	11	2,9
3	144	37,4
4	150	39,0
5	62	16,1
6	11	2,9
7	3	0,8
8	1	0,3
9	3	0,8
<i>Çalışma durumu</i>		
Evet	320	83,1
Hayır	65	16,9

Tablo 2. Katılımcılara İlişkin Genel Bilgiler (Devamı)

<i>Çalışılan sektör</i>		
Sağlık	21	6,6
Eğitim	33	10,3
Hizmet	164	51,3
İmalat	54	16,9
Ticaret	26	8,1
Turizm	10	3,1
Tarım	3	0,9
Ulaştırma	9	2,8
Toplam	320	100
<i>Pandemide çalışma şekli / iş kaybı durumu</i>		
Düzenli olarak çalıştım	170	44,2
Pandemi nedeniyle GEÇİCİ olarak iş kaybı yaşadım	115	29,9
Pandemi nedeniyle KALICI olarak iş kaybı yaşadım	24	6,2
Pandemi öncesinde de işsizdim	21	5,5
Emekliyim	11	2,9
Çalışmıyorum (Çalışmayıp iş aramayanlar)	44	11,4
<i>Covid-19 geçirme durumu</i>		
Evet	284	73,8
Hayır	101	26,2
Toplam	385	100,0

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre en genç katılımcı 19, en yaşlı katılımcı ise 70 yaşında olup, katılımcıların yaş ortalaması 37,03'tür. Araştırma kapsamına alınan ailelerde çocuk sayısı ortalaması 1,89 olup bu ailelerin en az bir, en fazla yedi çocuğu bulunmaktadır. Araştırmadaki hanehalkı büyüklüğü ortalaması 3,85 olmakla birlikte en kalabalık ailelerde kişi sayısı 9 iken, 2 kişilik aileler de araştırma kapsamında yer almaktadır.

Katılımcıların yarısından biraz fazlası (%51,2) kadın olup, katılımcılar arasında lisans mezunu olanlar (%41,8) ilk sırada yer almakta, lisans mezunlarını lise (%26,8) ve yüksek lisans mezunu (%15,3) olanlar izlemektedir. Evli katılımcılar çoğunluğu (%69,9) oluşturmakla beraber tek çocuklu (%40,3) ve iki çocuklu (%39,2) aileler önde gelmekte, 3 çocuklu ailelerin oranı ise %15,6'dır. Aynı zamanda 5 ve 6 çocuklu birer ailenin yanı sıra 7 çocuklu dört aile de araştırma kapsamında yer almaktadır.

Araştırma kapsamındaki ailelerin içinde buldukları yaşam dönemi incelendiğinde, okul sonrası dönemi çocuklu ailelerin ilk sırada yer aldığı (%40,5) bunu okul dönemi çocuklu ailelerin (%37,9) izlediği, okul öncesi çocuklu ailelerin oranının ise en düşük olduğu (%21,6) saptanmıştır. Aynı zamanda elde edilen sonuçlara göre 4 kişilik (%39,0) ve 3 kişilik (%37,4) ailelerin oranı diğer ailelerden fazla olup bu aileleri %16,1 oranıyla 5 kişilik aileler izlemektedir. Bununla beraber araştırma kapsamında 2, 6, 7, 8 ve 9 kişilik aileler de bulunmakla beraber bu ailelerin oranı Tablo 2’de görüldüğü üzere oldukça düşüktür.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre katılımcıların çoğunluğu (%83,1) çalışmaktadır. Katılımcıların çalıştıkları sektörlerle göre dağılımları incelendiğinde, hizmet sektöründe çalışanların (%51,3) önde geldiği, bu katılımcıları imalat (%16,9), eğitim (%10,3), ticaret (%8,1) ve sağlık (%6,6) sektöründe çalışanların izlediği saptanmıştır. Oranları düşük olmakla beraber turizm, ulaştırma ve tarım sektöründe çalışan katılımcılar da mevcuttur (Tablo 2).

Katılımcıların yarıya yakınının (%44,2) Covid-19 pandemi sürecinde düzenli olarak çalıştığı, %29,9’unun pandemi nedeniyle geçici olarak, %6,2’sinin ise kalıcı olarak iş kaybı yaşadığı belirlenmiştir.

Tablo 2’de görüldüğü üzere çalışma kapsamına alınan 385 aile bireyinin dörtte üçüne yakını (%73,8) Covid-19 enfeksiyonu geçirmiştir.

4.2. AİLELERİN EKONOMİK DURUMUNA İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümde yer alan sorularla katılımcıların ailelerinin ekonomik durumuna ilişkin bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla bu bölümde katılımcılara “Ailenizin Türk Lirası olarak aylık gelir miktarı”, “Ailenizin gelir düzeyini nasıl değerlendirirsiniz?”, “Ailenizin gelir düzeyinden memnuniyet dereceniz”, “Yaşadığınız konutun mülkiyet durumu”, “Ailenizin araba sahibi olma durumu”, “Covid-19 pandemi sürecinde ailenizin gelir düzeyinde değişiklik oldu mu”, “Covid-19 pandemisi nedeniyle temel ihtiyaçlarınızı karşılamak amacıyla borçlandınız mı” ve “Covid-19 pandemisi nedeniyle temel ihtiyaçlarınızı karşılamak, borçlarınızı ödemek gibi tasarruf ve yatırım dışı nedenlerle herhangi bir mal varlığınızı (ev, araba, arazi vb.) sattınız mı” şeklinde 8 soru sorulmuştur.

Katılımcılara bu soruların yanı sıra “Covid-19 pandemisi ekonomik açıdan beni ve ailemi olumsuz etkilemiştir”, “Covid-19 pandemisinde daha ucuz ürünlerin tüketimine yöneldik”, “Covid-19 pandemisinde kira, kredi, fatura vb. borçlarımızı ödemekte zorlandık” ifadeleri yöneltilerek kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, fikrim yok, katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum seçeneklerinden kendilerine en uygun olanını işaretlemeleri istenmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Ekonomik Durumuna İlişkin Bilgiler

Ekonomik duruma ilişkin ifadeler	Sayı	%
<i>Türk Lirası olarak aylık gelir miktarı</i> (Min=2500; Max=250.000; Ort=15.072,73; S=14.883,161)		
<i>Gelir-Gider dengesi</i>		
Gelirimiz giderlerimizden FAZLA	69	17,9
Gelirimiz giderlerimizle EŞİT	122	31,7
Gelirimiz giderlerimizden AZ	194	50,4
<i>Gelir düzeyinden memnuniyet derecesi</i>		
Hiç memnun değilim	64	16,6
Memnun değilim	123	31,9
Ne memnunum ne memnun değilim	104	27,0
Memnunum	82	21,3
Çok memnunum	12	3,1
<i>Konutun mülkiyet durumu</i>		
Ev sahibi	176	45,7
Kiracı	150	39,0
Lojman	10	2,6
Ev sahibi değil ama kira ödemiyor	49	12,7
<i>Araba sahibi olma durumu</i>		
Evet	228	59,2
Hayır	157	40,8
<i>Pandemi sürecinde gelir düzeyinde değişim</i>		
Gelirimiz AZALDI	188	48,8
Değişiklik olmadı	186	48,3
Gelirimiz ARTTI	11	2,9

Tablo 3. Katılımcıların Ekonomik Durumuna İlişkin Bilgiler (Devamı)

<i>Pandemi nedeniyle temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla borçlanma durumu</i>		
Evet	153	39,7
Hayır	232	60,3
<i>Pandemi nedeniyle temel ihtiyaçlarını karşılamak, borçlarını ödemek gibi nedenlerle mal varlığını satma durumu</i>		
Evet	95	24,7
Hayır	290	75,3
<i>Pandemi nedeniyle ekonomik açıdan olumsuz etkilenme durumu</i>		
Kesinlikle katılmıyorum	16	4,2
Katılmıyorum	68	17,7
Fikrim yok	19	4,9
Katılıyorum	210	54,5
Kesinlikle katılıyorum	72	18,7
<i>Pandemide daha ucuz ürünlerin tüketimine yönelme durumu</i>		
Kesinlikle katılmıyorum	9	2,3
Katılmıyorum	76	19,7
Fikrim yok	23	6,0
Katılıyorum	209	54,3
Kesinlikle katılıyorum	68	17,7
<i>Pandemide kira, kredi, fatura vb. borçlarını ödemekte zorlanma durumu</i>		
Kesinlikle katılmıyorum	24	6,2
Katılmıyorum	118	30,6
Fikrim yok	23	6,0
Katılıyorum	160	41,6
Kesinlikle katılıyorum	60	15,6
<i>Toplam</i>	385	100,0

Çalışmaya katılan ailelerin ortalama geliri 15.072,73 TL olup, en düşük aylık gelir 2500 TL, en yüksek aylık gelir ise 250.000 TL'dir. Katılımcıların, ailelerinin gelir düzeyini değerlendirme durumu incelendiğinde gelirlerinin giderlerinden az olduğunu belirten katılımcıların oranı yarıdan biraz fazladır (%50,4). Katılımcıların %31,7'si gelirlerinin giderlerine eşit olduğunu belirtirken, gelirlerinin giderlerinden fazla olduğunu belirtenler en düşük orandadır (%17,9). Katılımcılar arasında ailelerinin gelir düzeyinden memnun olmayanların oranı (hiç memnun değilim %16,6; memnun değilim %31,9) memnun

olduğunu belirtenlerin (memnunum %21,3; çok memnunum %3,1) yaklaşık iki katıdır. Ne memnun ne memnun değilim yanıtını verenlerin oranı ise %27,0'dır (Tablo 3). Katılımcıların yarıya yakını (%45,7) ev sahibi olup kiracı olduğunu belirtenlerin oranı da (%39,0) azımsanmayacak kadar yüksektir. Ev sahibi olmayıp kira ödemeyenlerin oranı %12,7'dir. Lojmanda oturduğunu belirtenlerin oranı ise (%2,6) oldukça düşüktür. Elde edilen veriler sonucunda katılımcıların yarıdan fazlasının (%59,2) araba sahibi olduğu saptanmıştır (Tablo 3). Covid-19 pandemi sürecinde ailelerin gelir düzeyindeki değişiklik incelendiğinde, geliri azalan ailelerin oranının (%48,8) gelirinde değişiklik olmayan (%48,3) ve gelirinin arttığını belirten ailelere (%2,9) oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Tablo 3'de de görüldüğü üzere bu süreçte gelirinin arttığını belirten ailelerin oranı oldukça düşüktür (%2,9). Araştırma kapsamına alınan aile bireylerinin %39,7'si Covid-19 pandemisi nedeniyle temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla borçlanırken, %60,3'ünün borçlanmadığı saptanmıştır.

Covid-19 pandemisinin ekonomik açıdan katılımcıları ve ailelerini etkileme durumu incelendiğinde pandemiden olumsuz etkilendiğini belirten ailelerin oranının oldukça yüksek olduğu (katılıyorum %54,5; kesinlikle katılıyorum %18,7) belirlenmiştir. Bu sonuca göre çalışmaya katılan her dört katılımcıdan üçünün Covid-19 pandemisi nedeniyle ekonomik açıdan sorun yaşadığı görülmüştür. Pandemiye olumsuz etkilenmediğini belirtenlerin oranı ise katılımcıların yaklaşık dörtte birini oluşturmaktadır (katılmıyorum %17,7; kesinlikle katılmıyorum %4,2) (Tablo 3).

Araştırmaya katılan 385 katılımcının %72,0'si (katılıyorum %54,3; kesinlikle katılıyorum %17,7) Covid-19 pandemisinde daha ucuz ürünlere yöneldiğini belirtirken, katılımcıların %22,0'si (katılmıyorum %19,7; kesinlikle katılmıyorum %2,3) daha ucuz ürün tüketimine yönelmemiştir (Tablo 3).

Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuca göre katılımcıların yarıdan fazlası (katılıyorum %41,6; kesinlikle katılıyorum %15,6) Covid-19 pandemisinde kira, kredi, fatura vb. borçlarını ödemekte zorlandığını belirtirken, bu konuda zorlanmadığını belirtenlerin oranı %36,8'dir (Tablo 3).

4.3. AİLELERİN YAŞAM MEMNUNİYETİNE İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümde katılımcıların yaşam memnuniyetini ölçmeye yönelik 6 soru sorulmuştur. Bu amaçla “Covid-19 pandemisinin olumsuz etkilerinin devam edeceğini düşünerek gelecekte endişeleniyorum”, “Covid-19 pandemisi nedeniyle genel yaşam memnuniyetimin ve genel mutluluk düzeyimin azaldığını düşünüyorum”, “Bu salgından sonra tekrar eski mutluluğumu yakalayamayacağıma inanıyorum”, “Covid-19’a yakalanmamak için dışarı çıkmadığımdan mutlu olabileceğim aktiviteleri yapmıyorum” ve “Covid-19 günlük egzersizlerimi yapmama engel olarak hayat kalitemi düşürmüştür” ifadeleri yöneltilerek kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, fikrim yok, katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum seçeneklerinden kendilerine en uygun olanını işaretlemeleri istenmiştir. Yaşam memnuniyetini ölçmek amacıyla katılımcılardan bir bütün olarak son zamanlardaki yaşam memnuniyetlerini 0-10 arasında derecelendirmeleri de istenmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Yaşam Memnuniyetine İlişkin Bilgiler

Yaşam memnuniyetine ilişkin ifadeler	Sayı	%
<i>Pandeminin olumsuz etkilerinin devam edeceğini düşünerek gelecekte endişelenme durumu</i>		
Kesinlikle katılmıyorum	7	1,8
Katılmıyorum	53	13,8
Fikrim yok	22	5,7
Katılıyorum	248	64,4
Kesinlikle katılıyorum	55	14,3
<i>Pandemi nedeniyle genel yaşam memnuniyetinin ve genel mutluluk düzeyinin azaldığını düşünme durumu</i>		
Kesinlikle katılmıyorum	3	0,8
Katılmıyorum	22	5,7
Fikrim yok	16	4,2
Katılıyorum	261	67,8
Kesinlikle katılıyorum	83	21,6
<i>Salgından sonra tekrar eski mutluluğun yakalanamayacağına inanma durumu</i>		
Kesinlikle katılmıyorum	11	2,9
Katılmıyorum	121	31,4
Fikrim yok	62	16,1
Katılıyorum	165	42,9
Kesinlikle katılıyorum	26	6,8

Tablo 4. Katılımcıların Yaşam Memnuniyetine İlişkin Bilgiler (Devamı)

<i>Covid-19'a yakalanmamak için dışarı çıkılmadığından mutlu olunabilecek aktivitelerin yapılmama durumu</i>		
Kesinlikle katılmıyorum	21	5,5
Katılmıyorum	110	28,6
Fikrim yok	35	9,1
Katılıyorum	187	48,6
Kesinlikle katılıyorum	32	8,3
<i>Pandeminin günlük egzersizlerin yapılmasına engel olarak yaşam kalitesini düşürme durumu</i>		
Kesinlikle katılmıyorum	8	2,1
Katılmıyorum	63	16,4
Fikrim yok	24	6,2
Katılıyorum	246	63,9
Kesinlikle katılıyorum	44	11,4
Toplam	385	100,0

Araştırmaya katılan katılımcıların yarısından fazlası pandeminin olumsuz etkilerinin devam edeceğini düşünerek gelecekte endişelendiğini (%78,7), pandemi nedeniyle genel yaşam memnuniyetinin ve genel mutluluk düzeyinin azaldığını (%89,4) ve pandeminin günlük egzersizlerin yapılmasına engel olarak yaşam kalitesini düşürdüğünü (%75,3) belirtmiştir (Tablo 4).

Katılımcıların aynı zamanda yaklaşık yarısı (%49,7) pandemiden sonra eski mutluluğunu yakalayamayacağına inanırken, %34,3'ü bu duruma katılmamaktadır. Katılımcıların %16,1'i ise bu konuda fikri olmadığını ifade etmiştir (Tablo 4).

Katılımcıların yarıdan biraz fazlası (%56,9) Covid-19'a yakalanmamak için dışarı çıkamadığından mutlu olabileceği aktiviteleri yapamadığını belirtirken, katılımcıların %34,1'i bu duruma katılmamaktadır (Tablo 4).

Tablo 5. Katılımcıların Yaşam Memnuniyetini Derecelendirme Düzeyi

Yaşam memnuniyeti	Sayı	%
<i>Yaşam memnuniyeti</i> (Min=0; Max=10; Ort=5,14; S=1,856)		
<i>Yaşam memnuniyeti puanı</i>		
0	8	2,1
1	5	1,3
2	10	2,6
3	49	12,7
4	60	15,6
5	93	24,2
6	67	17,4
7	57	14,8
8	29	7,5
9	3	0,8
10	4	1,0
Toplam	385	100,0

Katılımcıların yaşam memnuniyetlerini 0-10 arasında bir puanla değerlendirmeleri istenmiştir. Puanın 0'a yaklaşması yaşam memnuniyetinin düştüğünü, 10'a yaklaşması yaşam memnuniyetinin yükseldiğini göstermektedir. Katılımcıların yaşam memnuniyeti puanları incelendiğinde ortalama puanın 5,14 olduğu görülmektedir. Katılımcılar arasında en düşük yaşam memnuniyetine (0 puan) sahip katılımcı (%2,1) bulunmakla beraber en yüksek yaşam memnuniyetine (10 puan) sahip katılımcıların oranı yalnızca %1'dir (Tablo 5).

Tablo 6. Katılımcıların Covid-19 Pandemi Sürecinde Çalışma Şekli / İş Kaybı Durumlarına Göre Aile Yaşam Memnuniyeti

Değişken	<i>Pandemi Döneminde Çalışma Şekli / İş Kaybı Durumu</i>	n	\bar{X} (Sıralama)	χ^2	p
Aile Yaşam Memnuniyeti	Düzenli olarak çalıştım	170	249,16	42,73	<0,0000***
	Pandemi nedeniyle geçici iş kaybı yaşadım	115	123,88		
	Pandemi nedeniyle kalıcı iş kaybı yaşadım	24	93,42		
	Pandemi öncesinde de işsizdim	21	242,26		
	Emekliyim	11	162,68		
	Çalışmıyorum (çalışmayıp iş arayanlar)	44	195,05		
	Toplam	385			

p<0,001***

Katılımcıların Covid-19 pandemi sürecinde çalışma şekli / iş kaybı durumlarına göre aile yaşam memnuniyeti puanları verilerin normal dağılıma uymaması nedeniyle Kruskal-Wallis testi ile incelenmiştir. Katılımcıların Covid-19 pandemi sürecinde aile yaşam memnuniyetleri bakımından çalışma şekli / iş kaybı durumlarına göre istatistiksel açıdan önemli bir fark bulunmuştur (p<0,05) (Tablo 6).

4.4. COVID-19 KORKUSUNA İLİŞKİN BULGULAR

Katılımcıların Covid-19 korku ölçeğinde yer alan ifadelerle verdikleri yanıtlar incelendiğinde, en yüksek ortalamanın “Koronavirüsü düşünmek beni rahatsız ediyor” (Ort: 3,41) ifadesine ait olduğu bunu sırasıyla, “Koronavirüsten (Covid-19) çok korkuyorum” (Ort: 2,99), “Sosyal medyada koronavirüsle ilgili hikâyeleri ve haberleri gördüğümde gerilir veya endişelenirim” (Ort: 2,89), “Koronavirüs nedeniyle hayatımı kaybetmekten korkuyorum” (Ort: 2,52), “Koronavirüse yakalanacağımı düşündüğümde kalbim hızla çarpmaya başlıyor” (Ort: 2,01), ifadelerinin izlediği saptanmıştır. Katılımcılar eşit oranlarla 1,87 ortalama ile en düşük oranda “Koronavirüsü düşündüğümde ellerinin soğuk soğuk terlediğini” “Koronavirüse yakalanacağı korkusundan dolayı uyuyamadığını” belirtmiştir (Tablo 7).

Tablo 7. Katılımcıların Covid 19 Korkusuna İlişkin Minimum, Maximum, Ortalama ve Standart Sapma Puanları

	Minimum	Maximum	Ortalama	Standart Sapma
Koronavirüsten (Covid-19) çok korkuyorum	1	5	2,99	1,010
Koronavirüsü düşünmek beni rahatsız ediyor	1	5	3,41	1,032
Koronavirüsü düşündüğümde ellerim soğuk soğuk terliyor	1	4	1,87	0,699
Koronavirüs nedeniyle hayatımı kaybetmekten korkuyorum	1	5	2,52	1,073
Sosyal medyada koronavirüsle ilgili hikâyeleri ve haberleri gördüğümde gerilir veya endişelenirim	1	5	2,89	1,131
Koronavirüse yakalanacağım korkusundan dolayı uyuyamıyorum	1	5	1,87	0,739
Koronavirüse yakalanacağımı düşündüğümde kalbim hızla çarpmaya başlıyor	1	5	2,01	0,888

Katılımcılara Covid-19 korkusuna yönelik toplam 7 ifadenin yöneltildiği bu bölümde katılımcıların en çok “Koronavirüsü düşünmek beni rahatsız ediyor” (katılıyorum %58,7; kesinlikle katılıyorum %6,2), “Koronavirüsten (Covid-19) çok korkuyorum” (katılıyorum %41,0; kesinlikle katılıyorum %1,3), “Sosyal medyada koronavirüsle ilgili hikâyeleri ve haberleri gördüğümde gerilir veya endişelenirim” (katılıyorum %38,7; kesinlikle katılıyorum %3,4) ifadelerine katıldıkları saptanmıştır. Aynı zamanda “Koronavirüse yakalanacağımı düşündüğümde kalbim hızla çarpmaya başlıyor” (katılıyorum %8,8; kesinlikle katılıyorum %0,8), “Koronavirüse yakalanacağım korkusundan dolayı uyuyamıyorum” (katılıyorum %4,2; kesinlikle katılıyorum %0,5), “Koronavirüsü düşündüğümde ellerim soğuk soğuk terliyor” (katılıyorum %3,9; kesinlikle katılıyorum %0,0) ifadelerine katılımın oldukça düşük olduğu da belirlenmiştir (Tablo 8).

Tablo 8. Katılımcıların Covid-19 Korkusuna İlişkin Bilgiler

COVID-19 Korku Ölçeği Maddeleri		Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1	Koronavirüsten (Covid-19) çok korkuyorum	22	5,7	126	32,7	74	19,2	158	41,0	5	1,3
2	Koronavirüsü düşünmek beni rahatsız ediyor	17	4,4	83	21,6	35	9,1	226	58,7	24	6,2
3	Koronavirüsü düşündüğümde ellerim soğuk soğuk terliyor	107	27,8	236	61,3	27	7,0	15	3,9	0	0,0
4	Koronavirüs nedeniyle hayatımı kaybetmekten korkuyorum	57	14,8	177	46,0	51	13,2	92	23,9	8	2,1
5	Sosyal medyada koronavirüsle ilgili hikâyeleri ve haberleri gördüğümde gerilir veya endişelenirim	38	9,9	143	37,1	42	10,9	149	38,7	13	3,4
6	Koronavirüse yakalanacağımı korkusundan dolayı uyuyamıyorum	111	28,8	233	60,5	23	6	16	4,2	2	0,5
7	Koronavirüse yakalanacağımı düşündüğümde kalbim hızla çarpmaya başlıyor	107	27,8	208	54,0	33	8,6	34	8,8	3	0,8

4.4.1. Covid-19 Korkusunun Çeşitli Değişkenlerle İlişkilerine Yönelik Bulgular

Bu bölümde Covid-19 Korkusu ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişki, korelasyon analizi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda hesaplanan tüm korelasyon katsayılarının negatif yönde ve anlamlı olduğu bulgusu elde edilirken, en yüksek korelasyon Covid-19 korkusu ile aile yaşam memnuniyeti arasında olup ($r:-0,255$) bunu sırasıyla, Covid-19 korkusu ile ailenin gelir miktarı arasındaki korelasyon ($r:-0,216$), Covid-19 korkusu ile aile yaşam kalitesi arasındaki korelasyon ($r:-0,214$), Covid-19 korkusu ile katılımcıların yaşları arasındaki korelasyon ($r:-0,163$) izlemiştir. Analiz sonuçlarına göre en düşük ilişkinin Covid-19 korkusu ile aile uyumu arasında ($r:-0,153$) olduğu görülmüştür (Tablo 9).

Tablo 9. Covid-19 Korkusunun Çeşitli Değişkenlerle Korelasyon Analizi

Değişkenler	Covid 19 Korku Ölçeği				
	Beach Center Aile Yaşam Kalitesi Ölçeği	-0,214			
Aile Uyumu Ölçeği		-0,153			
Aile Yaşam Memnuniyeti			-0,255		
Aile Gelir Miktarı				-0,216	
Yaş					-0,163

p<0,05*

Katılımcıların medeni durumları ve cinsiyetlerine göre Covid-19 korkuları incelendiğinde, Covid-19 korkusu ile cinsiyet arasında istatistiksel açıdan bir fark bulunmazken ($p>0,05$), Covid-19 korkusu ile medeni durum arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0,05$). Bir başka ifade ile cinsiyetin Covid-19 korkusu üzerine bir etkisi bulunmazken, medeni durumun Covid-19 korkusuna önemli bir etkisi bulunmaktadır.

Tablo 10. Katılımcıların Medeni Durumları ve Cinsiyetlerine Göre Covid-19 Korku Durumlarına Göre Dağılımı

Değişken	Cinsiyet	n	\bar{X} (Sıralama)	p	
Covid-19 Korku Ölçeği	Erkek	188	190,31	0,642	
	Kadın	197	195,57		
	Toplam	385	220,7		
	Medeni Durum				<0,009**
	Evli	269	202,67		
	Bekar	116	170,58		
	Toplam	385			

p<0,01**

Verilerin normal dağılıma uymaması nedeniyle katılımcıların ailelerinin gelir düzeylerini değerlendirme durumları ile Covid-19 korkusu arasındaki ilişki Kruskal-Wallis testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda katılımcıların ailelerinin gelir düzeylerini değerlendirme durumları ile Covid-19 korkuları arasında istatistiksel açıdan önemli bir fark bulunmaktadır. Diğer bir ifade ile katılımcıların aile gelirlerini değerlendirme durumları Covid-19 korkularını etkilemektedir ($p<0,05$) (Tablo 11).

Tablo 11. Katılımcıların Gelir Düzeylerini Değerlendirme Durumlarına Göre Covid-19 Korku Durumlarına Göre Dağılımı

Değişken	Ailenin Gelir Düzeyinin Değerlendirilme Durumu	n	\bar{X} (Sıralama)	χ^2	p
Covid-19 Korku Ölçeği	Gelirimiz giderlerimizden fazla	69	144,65	27,92	<0,0000***
	Gelirimiz giderlerimize eşit	122	176,3		
	Gelirimiz giderlerimizden az	194	220,7		
	Toplam	385			

p<0,001*

Katılımcıların içinde buldukları aile yaşam dönemi ve çocuk sahibi olma durumları ile Covid-19 korku durumları arasındaki ilişki incelendiğinde, katılımcıların içinde buldukları aile yaşam dönemi ile Covid-19 korku durumları arasında istatistiksel açıdan bir fark bulunmaz iken ($p>0,05$), çocuk sahibi olma durumları ile Covid-19 korku durumları arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Diğer bir ifade ile katılımcıların içinde buldukları aile yaşam döneminin Covid-19 korku durumu üzerinde etkisi bulunmazken, katılımcıların çocuk sahibi olma durumunun Covid-19 korku durumuna önemli bir etkisi bulunmaktadır (Tablo 12).

Tablo 12. Katılımcıların İçinde Buldukları Aile Yaşam Dönemi ve Çocuk Sahibi Olma Durumlarına Göre Covid-19 Korku Durumları

Değişken	Aile Yaşam Dönemi	n	\bar{X} (Sıralama)	p
Covid-19 Korku Ölçeği	Okul öncesi çocuklu aile	83	181,86	0,496
	Okul dönemi çocuklu aile	146	192,24	
	Okul sonrası dönemi çocuklu aile	156	199,64	
	Toplam	385		
	Çocuk Sahibi Olma Durumu			<0,023*
	Evet	260	201,89	
	Hayır	125	174,50	
Toplam		385		

p<0,05*

4.5. AİLE UYUMUNA İLİŞKİN BULGULAR

Çalışmada 385 katılımcıya yöneltilen aile uyum ölçeği maddelerine verdikleri yanıtlara göre en yüksek ortalamanın “Ailemle gurur duyuyorum” (Ort: 4,25) ifadesine ait olduğu bunu sırasıyla, “Aile üyeleri birbirine uyum sağlar” (Ort: 4,08), “Ailem uyumludur” (Ort: 4,01), “Ailemin günlük etkileşimleri barışçıldır (huzur doludur)” (Ort: 4,00), “Bütün aile üyeleri üzerine düşen işlevleri çok iyi yerine getirir” (Ort: 3,68) ifadelerinin izlediği saptanmıştır. Beşli likert tipinde derecelendirilen bu ölçekte 4 puanın katılıyorum ifadesine karşılık geldiği dikkate alınırsa katılımcıların ölçekte yer alan tüm ifadelere katıldıkları anlaşılmaktadır (Tablo 13).

Tablo 13. Katılımcıların Aile Uyumuna İlişkin Minimum, Maximum, Ortalama ve Standart Sapma Puanları

	Minimum	Maximum	Ortalama	Standart Sapma
Ailemle gurur duyuyorum	1	5	4,25	0,592
Aile üyeleri birbirine uyum sağlar	1	5	4,08	0,717
Ailemin günlük etkileşimleri barışçıldır (huzur doludur)	1	5	4,00	0,702
Ailem uyumludur	1	5	4,01	0,707
Bütün aile üyeleri üzerine düşen işlevleri çok iyi yerine getirir	1	5	3,68	0,920

Katılımcıların Aile Uyum ölçeğinde yer alan ifadelerine verdikleri yanıtlar incelendiğinde ölçekte yer alan tüm ifadelerine katıldığını belirtenlerin oranının katılmadığını belirtenlere göre çok daha yüksek olduğu görülmektedir. Ölçekte yer alan “Ailemle gurur duyuyorum” ifadesine katılanların oranı (%96,1) en yüksek olup, bunu sırasıyla “Aile üyeleri birbirine uyum sağlar” (%88,9), “Ailemin günlük etkileşimleri barışçıldır (huzur doludur)” (%86,0), “Ailem uyumludur” (%84,4), “Bütün aile üyeleri üzerine düşen işlevleri çok iyi yerine getirir” (%66,7) ifadelerine katılım durumu izlemektedir (Tablo 14).

Tablo 14. Katılımcıların Aile Uyumuna İlişkin Bilgiler

Aile Uyum Ölçeği Maddeleri		Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1	Ailemle gurur duyuyorum	2	0,5	3	0,8	10	2,6	251	65,2	119	30,9
2	Aile üyeleri birbirine uyum sağlar	5	1,3	8	2,1	30	7,8	249	64,7	93	24,2
3	Ailemin günlük etkileşimleri barışçıldır (huzur doludur)	4	1,0	10	2,6	40	10,4	258	67,0	73	19,0
4	Ailem uyumludur	2	0,5	12	3,1	46	11,9	245	63,6	80	20,8
5	Bütün aile üyeleri üzerine düşen işlevleri çok iyi yerine getirir	3	0,8	50	13,0	75	19,5	195	50,6	62	16,1

Aile uyumu ve aile yaşam kalitesi arasındaki ilişki korelasyon analizi ile incelenmiş, analiz sonucunda aile uyumu ve yaşam kalitesi arasında pozitif yönde ve güçlü bir korelasyon ($r=0,680$; $p<0,05$) saptanmıştır.

Tablo 15. Aile Uyum Ölçeği ve Beach Center Aile Yaşam Kalitesi Ölçeği Korelasyon Analizi

	Aile Uyum Ölçeği
Beach Center Aile Yaşam Kalitesi Ölçeği	0,680

$p<0,05$

4.6. AİLE YAŞAM KALİTESİNE İLİŞKİN BULGULAR

4.6.1. Katılımcıların Aile Yaşam Kalitesine İlişkin Bulgular

Çalışmada kullanılan Aile Yaşam Kalitesi Ölçeği toplamda 4 boyut ve 20 maddeden oluşmaktadır. Katılımcılardan elde edilen yanıtlar doğrultusunda ölçekte yer alan boyutların ortalaması sırasıyla, ebeveynlik boyutu için 3,86, aile etkileşimi boyutu için 3,84, finansal/fiziksel/materyal yeterlilik boyutu için 3,50, duygusal yeterlilik boyutu için 3,47 şeklindedir. Beşli likert tipinde derecelendirilen bu ölçekte ortalama puanlar dikkate alındığında katılımcıların aile yaşam kalitesini oluşturan her bir boyuta ilişkin değerlendirmenin ortalamanın üzerinde olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 16).

Katılımcıların ölçekte yer alan ifadelere verdikleri yanıtlar incelendiğinde tüm ifadelere “uygun” yanıtını verenlerin oranının “uygun değil” yanıtını verenlere oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Katılımcıların en yüksek oranda olumlu yanıt verdikleri ifade her bir boyut açısından incelenecek olursa “Aile etkileşimi” boyutu için “Ailem birlikte vakit geçirmekten hoşlanır” (%82), “Ebeveynlik” boyutu için “Ailemdeki yetişkinler çocuklara doğru kararlar almayı öğretirler” (%82,9), “Duygusal Yeterlilik” boyutu için “Aile üyelerim, destek görebilecekleri arkadaşlara ya da kişilere sahiptir” (%75,1), “Finansal/Fiziksel/Materyal Yeterlilik” boyutu için ise “Aile üyelerim evde, işte, okulda ve komşularımızda kendini güvende hisseder” (%77,1) ifadesi ilk sırada yer almaktadır (Tablo 16).

Tablo 16. Katılımcıların Aile Yaşam Kaliteleri

	Beach Center Aile Yaşam Kalitesi Ölçeği Maddeleri	Hiç uygun değil		Uygun değil		Ne uygun ne uygun değil		Uygun		Tamamen uygun		Ortalama	Standart sapma
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
	<i>Aile Etkileşimi</i>												
1	Ailem birlikte vakit geçirmekten hoşlanır	4	1,0	10	2,6	55	14,3	230	59,7	86	22,3	4,00	,752
2	Aile üyelerim, birbirleriyle her konuda çekinmeden, açıkça konuşur	5	1,3	57	14,8	87	22,6	170	44,2	66	17,1	3,61	,978
3	Ailem problemleri birlikte çözer	7	1,8	53	13,8	63	16,4	195	50,6	67	17,4	3,68	,976
4	Aile üyelerim, amaçlarına ulaşmada birbirlerini destekler	2	0,5	25	6,5	56	14,5	224	58,2	78	20,3	3,91	,805
5	Aile üyelerim birbirlerine olan sevgi ve ilgilerini gösterir	4	1,0	13	3,4	63	16,4	219	56,9	86	22,3	3,96	,785
6	Ailem hayatın iniş çıkışlarıyla baş edebilir	2	0,5	25	6,5	58	15,1	230	59,7	70	18,2	3,89	,792
	<i>Ebeveynlik</i>	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
7	Ailemdeki yetişkinler çocukların kendi ayakları üzerinde durmayı öğrenmelerine yardımcı olur	5	1,3	18	4,7	49	12,7	241	62,6	72	18,7	3,93	,784
8	Aile üyelerim, çocukların okul ödevlerine ve etkinliklerine yardımcı olur	13	3,4	56	14,5	35	9,1	215	55,8	66	17,1	3,69	1,026
9	Ailemdeki yetişkinler, çocuklara diğer bireylerle (arkadaşlar, komşular v.s.) nasıl geçineceklerini öğretir	5	1,3	24	6,2	42	10,9	245	63,6	69	17,9	3,91	,805
10	Ailemdeki yetişkinler çocuklara doğru kararlar almayı öğretirler	6	1,6	22	5,7	38	9,9	254	66,0	65	16,9	3,91	,809
11	Ailemdeki yetişkinler, çocukların hayatlarındaki diğer kişileri (arkadaş, öğretmen vs.) tanırlar	4	1,0	27	7,0	42	10,9	243	63,1	69	17,9	3,90	,809
	<i>Duygusal Yeterlilik</i>	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
12	Ailem stresten kurtulabilmem için gereken desteği sağlar	15	3,9	43	11,2	54	14,0	213	55,3	60	15,6	3,68	,995
13	Aile üyelerim, destek görebilecekleri arkadaşlara ya da kişilere sahiptir	6	1,6	33	8,6	57	14,8	236	61,3	53	13,8	3,77	,848
15	Aile üyelerim, kendi ilgi alanlarını takip edebilecek yeterli zamana sahiptir	11	2,9	102	26,5	83	21,6	151	39,2	38	9,9	3,27	1,048
16	Ailem, tüm aile üyelerinin özel gereksinimlerini karşılayacak ulaşılabilir dış desteğe sahiptir	15	3,9	107	27,8	82	21,3	151	39,2	30	7,8	3,19	1,051
	<i>Finansal/Fiziksel/Materyal Yeterlilik</i>	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
14	Aile üyelerim, bulunmaları gereken yerlere gidebilmek için kendilerine ait bir ulaşım aracına sahiptir	38	9,9	100	26,0	22	5,7	157	40,8	68	17,7	3,30	1,296
17	Ailem ihtiyaç duyduğunda sağlık hizmetlerinden faydalanabilecek ekonomik güce sahiptir	10	2,6	80	20,8	60	15,6	183	47,5	52	13,5	3,49	1,046
18	Ailem masraflarımızı karşılayacak ekonomik güce sahiptir	11	2,9	82	21,3	61	15,8	178	46,2	53	13,8	3,47	1,060
19	Ailem ihtiyaç duyduğunda dış bakımı yaptırabilecek ekonomik güce sahiptir	11	2,9	95	24,7	61	15,8	164	42,6	54	14,0	3,40	1,090
20	Aile üyelerim evde, işte, okulda ve komşularımızda kendini güvende hisseder	3	0,8	35	9,1	50	13,0	220	57,1	77	20,0	3,86	0,864

4.6.2. Katılımcıların Aile Yaşam Kalitelerine ilişkin Analizler

Bu bölümde Covid-19 Korkusu ile Beach Center Aile Yaşam Kalitesi Ölçeği alt boyutları korelasyon analizi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda hesaplanan tüm korelasyon katsayılarının negatif yönde ve anlamlı olduğu bulgusu elde edilirken, en yüksek korelasyon Covid-19 korkusu ile ailede fiziksel/materyal/finansal yeterlilik arasında olup ($r=-0,254$; $p<0,05$), bunu sırasıyla Covid 19 korkusu ve aile etkileşimi arasındaki korelasyon ($r=-0,185$; $p<0,05$), Covid 19 korkusu ve ailede duygusal yeterlilik arasındaki korelasyon ($r=-0,171$; $p<0,05$) izlemiştir. Analiz sonuçlarına göre en düşük ilişkinin Covid-19 korkusu ile ailede ebeveynlik arasındaki korelasyon ($r=-0,134$; $p<0,05$) olduğu görülmüştür (Tablo 17).

Tablo 17. Covid-19 Korkusu ve Beach Center Aile Yaşam Kalitesi Ölçeği Alt Boyutlarıyla Korelasyon Analizi

Değişkenler	Covid 19 Korku Ölçeği			
	Aile Etkileşimi	-0,185*		
Ailede Ebeveynlik		-0,134*		
Ailede Duygusal Yeterlilik			-0,171*	
Ailede Fiziksel/materyal/finansal Yeterlik				-0,254*

$p<0,05^*$

Katılımcıların Covid-19 pandemi sürecinde çalışma şekli / iş kaybı durumlarına göre aile yaşam kalitesi puanları verilerin normal dağılıma uymaması nedeniyle Kruskal-Wallis testi ile incelenmiştir. Katılımcıların Covid-19 pandemi sürecinde çalışma şekli / iş kaybı durumları ile aile yaşam kaliteleri arasında istatistiksel açıdan önemli bir fark bulunurken ($p<0,05$), çalışma durumlarına göre istatistiksel açıdan fark bulunmamıştır ($p<0,05$) (Tablo 18).

Tablo 18. Katılımcıların Covid-19 Pandemi Sürecinde Çalışma Şekli / İş Kaybı Durumlarına Göre Aile Yaşam Kaliteleri

Değişken	<i>Pandemi Döneminde Çalışma Şekli / İş Kaybı Durumu</i>	n	\bar{X} (Sıralama)	χ^2	p
Beach Center Aile Yaşam Kalitesi	Düzenli olarak çalıştım	170	249,16	111,984	0,0000***
	Pandemi nedeniyle geçici iş kaybı yaşadım	115	123,88		
	Pandemi nedeniyle kalıcı iş kaybı yaşadım	24	93,42		
	Pandemi öncesinde de işsizdim	21	242,26		
	Emekliyim	11	162,68		
	Çalışmıyorum (çalışmayıp iş arayanlar)	44	195,05		
	Toplam	385			
	Çalışma Durumu				
	Evet	320	193,77		0,763
Hayır	65	189,2			

p<0,001***

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, Covid-19 pandemisinde ailelerin yaşam kalitesi ve yaşam memnuniyetini incelemek amacıyla ailelerin demografik bilgileri, ekonomik durumları, Covid-19 Pandemisine yönelik korkuları, aile uyumları, yaşam memnuniyetleri ve yaşam kalitelerine ilişkin bilgiler incelenmiştir. Bu bölümde ise çalışmanın sonucunda elde edilen bulgular, analizler, mevcut literatür ve çalışmada yer alan hipotezler tartışılarak yorumlanmıştır.

AİLELERİN COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE EKONOMİK DURUMLARINA İLİŞKİN SONUÇLAR

Covid-19 pandemisi, küresel ölçekte bir ekonomik krize yol açmış, buna bağlı olarak işten çıkarmalar artmış ve bu durum toplumda bireylerin işsiz kalmasına neden olmuştur. Buna bağlı olarak aile gelirlerinin azalması sonucunda ihtiyaçların karşılanması güçleşmiştir (Kılınç, 2021). Yapılan bu araştırma Covid-19 pandemi sürecinde meydana gelen ekonomik endişeleri doğrular nitelikte sonuçlar üretmiştir. Bu doğrultuda, araştırmaya katılan katılımcıların neredeyse yarısının Covid-19 pandemi sürecinde gelirlerinin azaldığını ve buna ek olarak yarısından biraz fazlasının gelirlerinin giderlerinden daha az olduğunu ifade etmiş olması, bu sürecin aile bireyleri için ne kadar zorlu bir dönem olduğunu göstermektedir. Nitekim araştırma sonuçlarına göre katılımcıların %36,1'i bu süreçte geçici veya kalıcı olarak işsiz kalmıştır. Pandemi sürecinde evden çalışabilen kamu ve özel sektör çalışanlarının işlerine devam ederek gelir elde etmelerine rağmen, özellikle evden çalışmaya uygun olmayan hizmet sektörü çalışanları ve günlük yevmiyeli çalışanların pandeminin etkilerini ekonomik açıdan daha ağır hissettiği düşünülmektedir.

Araştırmanın diğer bir önemli sonucuna göre katılımcıların yaklaşık dörtte üçü (%73,2) pandemi nedeniyle ekonomik açıdan olumsuz etkilenmiş, yarısından fazlası ise (%57,2) kira, fatura, kredi gibi aylık ödemelerinde zorlanmışlardır. Ailelerin yaşadığı ekonomik sorunlara dair bir diğer önemli araştırma sonucu ise katılımcıların yaklaşık dörtte üçünün (%72,0) pandemi sürecinde daha ucuz ürünlerin tüketimine yönelmeleridir. Ailelerin temel ihtiyaçlarını sağlamak için ucuz ürünlere yönelmesi alım güçlerinin ve refah seviyelerinin düştüğünü göstermektedir. Nair ve diğ. (2024) tarafından Covid-19'un

küçük çocuklar ve aileler üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, ailelerin iş kaybı ve finansal zorluklar yaşadıklarına ilişkin elde edilen sonuç bu araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Çalışmada yapılan diğer bir analiz sonucunda ailelerin gelir miktarı ile Covid-19'dan etkilenme durumları incelendiğinde iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu analize göre ailelerin Covid-19 virüsünden korkuları arttıkça aile gelir miktarları azalmıştır. Bu süreçte özellikle gününbirlik ya da yevmiyeli işlerde çalışan aile bireylerinin Covid-19 korkusundan dolayı dışarı çıkamadığı ve üretimde yer alamadığı, bu durumun da ailelerin gelirlerinde düşüşe neden olduğu düşünülmektedir (Tablo 9). Covid-19 sürecinde ailelerin ekonomik durumlarını incelemek amacıyla yapılan başka bir analiz kapsamında ailelerin gelir düzeylerini değerlendirme durumları ile Covid-19 korkuları arasındaki ilişki incelenmiş olup, istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre gelirleri giderlerinden daha az olan ailelerin Covid-19'dan daha fazla etkilendiği düşünülmektedir. Bu sonuca göre, ayrıca gelirleri giderlerinden fazla veya gelirleri giderlerine eşit olan ailelerin pandeminin olumsuzluklarından daha az etkilendiğini düşünülmektedir. Tüm bu sonuçlar çerçevesinde Covid-19 pandemisinin, birçok aileyi gerek işsizlik gerekse gelirlerindeki dramatik azalmadan dolayı olumsuz bir şekilde etkilediğini göstermektedir. Pandemi nedeniyle temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla borçlanan ailelerin oranı (%39,7) azımsanamayacak bir düzeyde olmakla birlikte ailelerin temel ihtiyaçlarını karşılamak ve borçlarını ödemek amacıyla varlıklarını satmak zorunda kalmaları, Covid-19 pandemisinin aileleri ekonomik açıdan önemli ölçüde etkilediğini açıkça göstermektedir.

Covid-19 pandemisinin aileleri ekonomik yönden bu derece etkilemesi ailelerin pandemiler gibi olası krizlere karşı ne kadar hazırlıksız olduğunu göstermektedir ki bu sonuç ailelerin gelirlerinin tasarruf yapacak düzeyde olmadığını veya finansal okuryazarlığın düşük olduğunu düşündürmektedir.

AİLELERİN COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE YAŞAM MEMNUNİYETLERİNE İLİŞKİN SONUÇLAR

Covid-19, aile bireylerinin ekonomik koşullarının yanı sıra yaşam memnuniyetlerini de olumsuz yönde etki etmiştir. Araştırmada katılımcılardan bir bütün olarak düşündüğünde

son zamanlardaki yaşam memnuniyetlerini 0 ile 10 arasında değerlendirmesi istendiğinde, katılımcıların yaşam memnuniyeti puanları ortalamasının 5,14 olduğu görülmüştür. Ayrıca katılımcıların Covid-19 Pandemi sürecinde yarısından fazlasının yaşam memnuniyeti puanının 5 ve altında olması Covid-19 Pandemisinin aile bireylerinin yaşamlarını olumsuz olarak etkilediğini göstermektedir. Nitekim, pandemi nedeniyle genel yaşam memnuniyetlerinin ve mutluluk düzeylerinin azaldığını belirtenlerin oranının da oldukça yüksek olması (%89,4) bu durumu desteklemektedir. Aynı zamanda araştırmada Covid-19 pandemisi ile aile yaşam memnuniyeti arasındaki ilişki analiz edildiğinde, aralarında istatistiksel açıdan anlamlı ve negatif bir ilişki olduğu diğer bir ifade ile Covid-19 pandemisinin olumsuz etkileri arttıkça aile yaşam memnuniyetinin azaldığı görülmektedir. Sonuç olarak araştırmadan elde edilen bulgular ve analizler çerçevesinde Covid-19 Pandemisinin aile bireylerinin yaşam memnuniyetlerini dramatik bir şekilde etkilediği görülmektedir. Nitekim ekonomik güçlükler, bilinmeyenden korkma, yaşanan kayıplar, sosyal izolasyon gibi pek çok nedenin bu süreçte ailelerin yaşam memnuniyetlerinde düşüşe neden olduğu bir gerçektir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer önemli sonuç ise katılımcıların %78,7'sinin pandeminin olumsuz etkilerinin pandemi sürecinden sonra da devam edeceğini düşünerek gelecekte endişe duyduklarına ilişkin bulgudur. Bu sonuç insanların gelecek için karamsar ve umutsuz olduklarını göstermektedir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer önemli bulguya göre katılımcıların yarısından fazlası (%56,9) Covid-19'a yakalanmamak için dışarı çıkmadıklarını ve mutlu olabilecekleri aktiviteleri yapamadıklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda pandeminin günlük egzersizlerin yapılmasına engel olduğunu ve böylelikle yaşam kalitelerini düşürdüğünü belirten katılımcıların oranı da oldukça yüksektir (%75,3). Bu sonucun pandemi öncesinde aktif hayatı olan, sportif faaliyetlere, hobilere ilgi duyan bireylerle daha ilişkili olduğu ve bu bireylerin yaşam memnuniyetlerini daha çok etkilediği düşünülmektedir. Ailelerin yaşam memnuniyetleri; gelir, sağlık durumu, yaşanan çevre gibi pek çok faktörden etkilenmektedir. Bu faktörler arasında gelir düzeyi yaşam memnuniyeti açısından oldukça önemlidir (Aydın Boylu ve Paçacıoğlu, 2016). Araştırmada aile bireylerinin Covid-19 pandemi sürecinde çalışma şekli/iş kaybı durumlarına göre aile yaşam memnuniyeti analiz edilmiş ve iki değişken arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur. Pandemi döneminde düzenli olarak çalışan aile bireylerinin aile

yaşam memnuniyetlerinin pandemi nedeniyle kalıcı iş kaybı yaşayanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İş kaybının aileleri, sadece ekonomik yönden değil aynı zamanda temel yaşam koşullarını sürdürebilme açısından da etkilediği göz önüne alındığında, bu durum ailelerin yaşam memnuniyetleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Dolayısıyla tüm bu bulgular da göz önüne alındığında Covid-19 Pandemisi ile aile yaşam memnuniyeti arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkinin bulunması nedeniyle **H1 hipotezi** “Covid-19 Pandemisi ile aile memnuniyeti arasında ilişki vardır.” kabul edilmiştir.

AİLELERİN COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE COVID-19 KORKULARINA İLİŞKİN SONUÇLAR

Bilindiği üzere Covid-19 virüsü tüm dünyada birçok insanın ölümüyle birlikte çok büyük korku ve paniğe neden olmuştur. Araştırmada aile bireylerinin nerdeyse yarısının (%42,3) Covid-19 virüsünden çok korkması ve yaklaşık üçte ikisinin (%64,9) de Covid-19 virüsünden çok rahatsız olduğunu belirtmesi virüsün insanların hayatını olumsuz şekilde etkilediğini açıkça göstermektedir. Kuşoğlu ve Beydağ (2023) tarafından yapılan “Yetişkin Bireylerde Covid-19 Korkusu ile Covid-19 Hijyen Davranışları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi” isimli çalışmada bireylerin yüksek düzeyde Covid-19 virüsünden endişe duydukları ve korktukları sonucu bu çalışmanın sonucuyla benzerlik göstermektedir. Covid-19 korkusuyla insanlar normal davranışlarını sergileyememekle beraber bu durumun bireylerde kaygı bozukluklarına neden olduğu bilinmektedir. Bununla beraber sürekli Covid-19 virüsüne yakalanma veya Covid-19 virüsünden dolayı hayatını kaybetme düşüncelerinin insanlarda büyük bir endişe oluşturduğu da bilinmektedir. Araştırmaya katılan bireylerin dörtte birinden biraz fazlasının (%26) koronavirüs nedeniyle hayatını kaybetmekten korkması bu durumu doğrular niteliktedir.

Bilindiği üzere, haber kanalları ve sosyal medyada sürekli Covid-19 Pandemisi ile ilgili hikayeler ve haberler yer almıştır. Bu durumun da insanların Covid-19 virüsüne karşı kaygı düzeylerini arttırmış olduğu bilinmektedir. Nitekim araştırmadan elde edilen sonuca göre katılımcıların yarıya yakınının (%42,1) “sosyal medyada koronavirüsle ilgili hikayeleri ve haberleri gördüğünde gerilmesi veya endişelenmesi” bu durumu destekler niteliktedir. Nair ve diğ. (2024) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde

pandeminin çocuklar ve aileler için sosyalleşme fırsatlarını sınırladığını, strese ve endişeye neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bir diğer önemli sonuç ise katılımcıların dörtte üçünden fazlasının (%78,7) pandeminin olumsuz etkilerinin pandemi geçtikten sonra da devam edeceğini düşünmesidir (Tablo 4). Bu sonuç katılımcıların Pandemi konusunda ne kadar çok endişelendiklerini ortaya koymaktadır. İnsanların korkuları nedeniyle istedikleri gibi bir hayat yaşayamamaları ve bu durumun sürekli devam edeceği düşüncesinin bireylerde derin bir umutsuzluğa neden olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada incelenen diğer önemli konu ise katılımcıların medeni durumlarının ve cinsiyetlerinin Covid-19 üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığıdır. Bunun sonucunda katılımcıların cinsiyetlerinin, Covid-19 korkusu üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisi bulunamamıştır. Covid-19 pandemisinden erkekler ve kadınların benzer şekilde etkilendiği söylenebilmektedir. Bunun aksine katılımcıların medeni durumlarının Covid-19 korkuları üzerinde ise istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisi bulunmuştur. Buna göre katılımcıların evli veya bekar olmasıyla Covid-19 korkuları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Covid-19 Pandemisinde artan stres ve ailevi sorumluluklarla beraber, evli bireylerin bekar bireylere göre daha fazla sorumluluk taşıdığı ve özellikle çocuklu ailelerin Covid-19 virüsüne karşı daha kırılgan olduğu düşünüldüğünde, evli bireylerde bekar bireylere göre Covid-19 korkusunun farklı olması beklenen bir sonuçtur. Buna benzer bir sonuç olarak da çocuk sahibi olan bireylerin olmayanlara göre, Covid-19 korku ölçeğinden istatistiksel açıdan farklı olarak etkilenmesi bu sonucu desteklemektedir.

Araştırmada katılımcıların Covid-19 korkusuna yönelik yaşlarıyla olan ilişkisi incelenmiş, Covid-19 korkusu ile yaş arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu etkinin ileri yaşta özellikle kronik hastalık ve benzeri sorunlara sahip kırılgan grupların Covid-19 virüsüne karşı daha hassas olduğundan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmada incelenen diğer bir konu ise aile yaşam dönemlerine göre katılımcıların Covid-19 korkusudur. Yapılan analizler neticesinde aile yaşam dönemlerinden okul öncesi çocuklu aile, okul dönemi çocuklu aile, okul sonrası dönemi çocuklu aile grupları

arasında Covid-19 korkusu açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu farklı aile yaşam dönemlerinde, ailelerin çocuk sahibi olması nedeniyle Covid-19 Pandemisinden benzer şekilde etkilendiği düşünülmektedir.

AİLELERİN COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE AİLE UYUMUNA İLİŞKİN SONUÇLAR

Araştırmada ailelerin Covid-19 pandemi sürecindeki uyumları da incelenmiştir. Aile uyumu kapsamında katılımcıların dörtte üçünden fazlası aile üyelerinin birbirleriyle uyumlu olduklarını ve günlük etkileşimlerinin barışçıl olduğunu ifade etmiştir. Covid-19 ve aile uyumu arasındaki ilişkiyi inceleyen bir literatür çalışması olmamasına karşın bu çalışmada Covid-19 pandemisinde ailelerin dörtte üçünden fazlasının uyum içinde olması pandeminin zorluklarına karşı ailelerin dirençli olduklarını göstermektedir. Aynı zamanda bunu destekler şekilde Covid-19 pandemisi ile aile uyumu arasındaki ilişki analiz edildiğinde aralarında istatistiksel açıdan önemli bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu sonuç Covid-19 pandemisi her ne kadar zorlu bir süreç olsa da ailelerin kendi içinde birbirine olan sevgi, saygı ve güçlü bağları sayesinde birbirine kenetlenip uyum içinde bu süreci daha kolay atlattıklarını da akla getirmektedir.

Çalışma kapsamında Covid-19 Pandemisinde aile uyumu ve aile yaşam kalitesi arasındaki ilişki de incelenmiştir. Yapılan analizler neticesinde aile uyumu ve yaşam kalitesi arasında pozitif yönde, güçlü ve istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Dolayısıyla aile uyumu kuvvetli olan ailelerin yaşam kalitelerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

AİLELERİN COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE YAŞAM KALİTELERİNE İLİŞKİN SONUÇLAR

Araştırmada Covid-19 pandemisinde ailelerin yaşam kaliteleri de incelenmiş, bu amaçla Beach Center Aile Yaşam Kalitesi ölçeği kullanılmıştır. Çalışma kapsamında ölçeğin beş boyutundan çalışma ile ilgili olan dört boyutu (aile etkileşimi, ailede ebeveynlik, ailede duygusal yeterlilik, ailede fiziksel/materyal/finansal yeterlilik) kullanılmıştır.

Aile etkileşimini etkileyen faktörlerden biri aile üyelerinin birbiriyle vakit geçirmekten hoşlanmasıdır. Araştırmaya katılanların çoğunluğu (%82) Covid-19 Pandemisinde aileleriyle birlikte vakit geçirmekten hoşlandığını belirtmiştir. Ailelerin pandemi süresince aile bireyleriyle uzun süreler evde kalmalarına rağmen aile bireylerinin birlikte vakit geçirmekten hoşlanmaları, aile etkileşimi açısından büyük önem taşımıştır. Bu durum aile bağlarının daha da güçlendiğini akla getirmektedir. Gayatri ve Puspitasari (2022) tarafından yapılan “Covid-19 Pandemisinin Aile Refahı Üzerine Etkisi” isimli çalışmada da aile bireylerinin pandemi harici dönemde dış dünyada daha fazla vakit geçirip birbirlerine yeterince zaman ayıramadıkları, pandemi döneminde ise birbirleriyle daha kaliteli ve samimi zaman geçirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Aile etkileşimini oluşturan diğer bir faktör ise “Aile üyelerinin, birbirleriyle her konuda çekinmeden açıkça konuşmasıdır”. Katılımcıların yaklaşık üçte ikisinin (%61,3) Covid-19 pandemisinde aileleriyle istedikleri konuda açıkça konuşabildiğini belirtmesi, Pandemi gibi zorlu bir süreçte bireylerin düşüncelerini rahatça ifade ettiklerini ve aile etkileşimine katkıda bulduklarını göstermektedir. Bunun yanı sıra aile etkileşimini etkileyen en önemli faktörler arasında “ailenin problemleri birlikte çözebilmesi” yer almaktadır. Covid-19 pandemisi sırasında aileler gerek sosyal gerekse ekonomik açıdan büyük problemlerle karşı karşıya kalmış aynı zamanda da pandeminin getirdiği sağlık sorunlarıyla mücadele etmek zorunda kalmışlardır. Aile bireylerinin bu süreçte problemlerini birbiriyle paylaştıkları ve bunlara ortak çözüm bulmaya çalıştıkları düşünülmektedir. Çalışmaya katılanların %68’inin ailelerinin problemleri birlikte çözdüğünü ifade etmesi bu durumu destekler niteliktedir. Bu sonuç aile bireylerinin Covid-19 gibi bir virüsle başa çıkma çabalarını ve bunun sonucunda oluşan güçlü aile bağlarının bir göstergesidir. Aile etkileşiminin diğer bir faktörü “Aile üyelerinin amaçlarına ulaşmada birbirlerini desteklemesidir”. Katılımcıların dörtte üçünden fazlasının (%78,5) Covid-19 Pandemi sürecinde aile üyelerinin amaçlarına ulaşmada birbirlerini desteklediğini belirtmesi aile etkileşiminin Pandemi gibi zorlu süreçlerde bile iyi olduğunu göstermiştir. Aile etkileşimini belirleyen diğer bir faktör ise “Aile bireylerinin birbirlerine olan sevgi ve ilgilerini göstermeleridir. Katılımcıların çoğunluğu (%79,2) Pandemi süresinde aile üyelerinin birbirlerine sevgi ve ilgi gösterdiklerini ifade etmiştir. Bu yüksek oranın temel nedenlerinden birisinin, pandemi öncesinde yoğun iş ve okul temposu içinde birbirlerine yeterince zaman ayıramayan aile bireylerinin, pandemi sürecinde aynı evde bir arada

yaşamaları nedeniyle birbirleriyle daha fazla vakit geçirmelerinden ve birbirleriyle daha fazla ilgilenmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Aile etkileşiminin bir diğer faktörü “ailelerin hayatın iniş çıkışlarıyla baş edebilmesidir”. Covid-19 Pandemisi aile bireyleri için inişli çıkışlı bir süreç olmuştur. Pandemi aile bireyleri üzerinde panik, kaygı ve korkuya neden olmuştur. Ailelerde ebeveynlerin hastalanması veya yaşamını yitirmesi riski, özellikle ailenin küçük üyeleri üzerinde baskı ve endişe oluşturmuştur (Çelik ve Çak, 2021). Araştırmaya katılanların dörtte üçünden fazlası (%77,9) ailesinin hayatın iniş çıkışlarıyla baş edebildiğini belirtmiştir. Bu sonuç aile bireylerinin zorlu süreçlerde birbirlerine destek olduklarını göstermektedir.

Aile etkileşimi bölümünde yer alan tüm bu sonuçlara ek olarak bu konuda yapılan analizler neticesinde Covid-19 pandemisi ile aile etkileşimi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuca göre **H2** hipotezi “Covid-19 Pandemisi ile aile etkileşimi arasında ilişki vardır.” kabul edilmiştir. Elde edilen bu sonuçla pandeminin beraberinde getirdiği kısıtlamaların ailelerin birbirleriyle etkileşim kurmak için bir fırsat oluşturduğunu, bu durumun aile bireylerinin evde birbirleriyle daha fazla vakit geçirmesine ve etkileşimde bulunmasına imkan sağladığı düşünülmektedir. Bu sonuç aile bireylerinin bu zorlu süreçlerde birbirlerine destek olduklarını göstermektedir.

Çalışmada Covid-19 pandemisi ile ailede ebeveynlik arasında ilişki olup olmadığı konusu da incelenen konular arasında yer almaktadır. Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların dörtte üçünden biraz azı (%72,9) pandemi sırasında çocuklarının okul ödevlerine ve etkinliklerine yardımcı olduklarını belirtmişlerdir. Bu durumun da çocuk ebeveyn ilişkisini güçlendirdiği düşünülmektedir. Başaran ve Aksoy (2020) tarafından yapılan ve anne-babaların koronavirüs (COVID-19) salgını sürecinde aile yaşantılarına ilişkin görüşlerinin incelendiği çalışmada Covid 19 pandemisinin ebeveyn ve çocukları psikolojik ve fiziksel açısından olumsuz etkilediği görülmüştür. Fakat evde kalma sürelerinin uzun olması nedeniyle ebeveynlerin çocuklarıyla daha fazla zaman geçirebilmesi ve beraber daha çok etkinlik yapabilmesi, pandeminin çocuk ve ebeveyn arasındaki ilişki için bir fırsat olduğu da belirtilerek pandemideki ebeveyn-çocuk ilişkisinin altı çizilmiştir.

Araştırmada aynı zamanda ailedeki yetişkinlerin %81,3'ünün çocuklarına pandemi sürecinde kendi ayakları üzerinde durmayı öğrenmelerinde yardımcı oldukları da sonuçlardan anlaşılmaktadır. Bu kapsamda ebeveynlerin çocuklarına ev işleri ve diğer aile işlevleri konusunda daha fazla sorumluluk verdikleri ve ihtiyaçlarını kendi başlarına karşılamalarına olanak tanıdıkları düşünülmektedir. Bu sonuçlara ek olarak Covid-19 Pandemisi ile ailede ebeveynlik arasındaki ilişki analiz edilmiş ve aralarında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olması nedeniyle araştırmanın **H3** hipotezi “Covid-19 Pandemisi ile ailede ebeveynlik arasında ilişki vardır” kabul edilmiştir. Covid-19 Pandemisi ailedeki ebeveynlikle beraber aile yaşam kalitesini etkilemiştir.

Aile yaşam kalitesinin belirleyici faktörlerinden birisi de duygusal yeterlidir. Bilindiği üzere Covid-19 pandemisi aileleri duygusal açıdan etkileyerek ailelerin derin bir korku yaşamalarına ve duygu durumlarının bozulmasına neden olmuştur. Covid-19 sürecinin çok stresli ve zor olmasının aile bireyleri üzerinde baskıyı arttırdığı ve psikolojik rahatsızlıklara neden olduğu bilinmektedir (Wang ve diğ., 2020). Araştırmada katılımcılara uygulanan Covid-19 korku ölçeği sonuçları bu literatür sonucunu desteklerken, aile bireylerinin ve akrabalarının bu süreçte birbirlerine her zamankinden daha çok ihtiyaç duydukları düşünülmektedir. Nitekim çalışmanın sonuçlarından da anlaşılacağı üzere katılımcıların dörtte üçüne yakını (%70,9) stresten kurtulabilmek için ailelerinden gereken desteği almaktadır. Ergül ve Yılmaz (2020) tarafından yapılan çalışmada da Covid-19 sürecinde bireylerin birbirlerine destek oldukları, birbirleriyle ilgilendikleri ve birbirleriyle uyum içinde yaşadıkları sonuçları bu araştırmayla benzerlik göstermektedir.

Duygusal yeterliliği etkileyen faktörlerden biri de “aile üyelerinin destek görebilecekleri arkadaşlara ya da kişilere sahip olmasıdır”. Bilindiği üzere Covid-19 Pandemi süreci, birçok insanın ölümüyle sonuçlanmış, özellikle çocuklarda ebeveynlerini kaybetme endişesi oluşmuştur (Çelik ve Çak, 2021). Kayıp süreçleri aileleri psikolojik, sosyal, ekonomik birçok açıdan etkilediğinden aile üyeleri birbirlerinden destek bekledikleri gibi aile dışından da destek alma arayışında olmuşlardır. Araştırmaya katılan bireylerin dörtte üçü pandemi sürecinde ailelerinin destek görebilecekleri arkadaşlara ya da kişilere sahip olduklarını belirtmişlerdir. Bu sonuç Covid-19 Pandemisinde aile üyelerinin ve akrabaların birbirlerine destek oldukları ve birbirlerine bu süreçte daha da

kenetlendiklerini göstermektedir. Bu durum da Covid-19 pandemisi gibi zorlu bir süreçte ailelerin duygusal yeterliliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Duygusal yeterlilikte önemli unsurlardan bir diğeri ise aile üyelerinin kendi ilgi alanlarını takip edebilecek yeterli zamanlarının olmasıdır. Pandemi sürecinde yaşanan kısıtlamalar, bireylerin uzun süre evde vakit geçirmesiyle sonuçlanmış, böylelikle kendi ilgi alanlarını ve hobilerini gerçekleştirmek için gereken zaman açısından bireylere büyük fırsat sunmuştur. Nitekim araştırmaya katılan bireylerin yarısına yakınının (%49,1) bu süreçte kendisine zaman ayırıp, ilgi duyduğu şeyleri yapabilmesi de bunu desteklemektedir. Bu durum özellikle pandemi gibi olağan dışı süreçlerde ailelerin birbirlerine daha fazla ilgi göstererek, daha fazla destek olduğunu ve bireylerin kendileri için de zaman ayırabildiklerini göstermektedir. Bu sonuçlara ek olarak yapılan analizler neticesinde Covid-19 Pandemisi ile ailede duygusal yeterlilik arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilerek **H4 hipotezi** “Covid-19 Pandemisi ile ailede duygusal yeterlik arasında ilişki vardır” kabul edilmiştir.

Araştırmada aile yaşam kalitesine yönelik incelenen diğeri bir husus ise Covid-19 pandemisi ile ailede fiziksel/materyal/finansal yeterlilik durumu arasında ilişki olup olmadığıdır. Elde edilen bulgular sonucunda katılımcıların neredeyse yarısının (%48,8) pandemi sürecinde gelirlerinin azaldığını, yarıya yakınının (%39,7) pandemi nedeniyle temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla borçlandığını, yaklaşık dörtte üçünün (%73,2) pandemiden ekonomik olarak olumsuz etkilendiği saptanmıştır. Nitekim Birinci ve Bulut (2020) tarafından yapılan çalışmada da Covid-19 pandemisinin sosyal izolasyona neden olmasıyla birlikte bu süreçte birçok ailenin işsizlik vb. zorluklar nedeniyle ekonomik sorunlarla karşılaşmaları bu araştırmayla benzerlik göstermektedir. Buna ek olarak Covid-19 süresinde aile bireylerinin çalışma şekli / iş kaybı durumları ile aile yaşam kaliteleri arasındaki ilişki incelendiğinde, iki değişken arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu ve pandemi döneminde düzenli olarak çalışanların aile yaşam kalitelerinin, pandemi nedeniyle kalıcı iş kaybı yaşayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Kalıcı iş kaybı yaşayan aile bireylerinin temel ihtiyaçlarını karşılayamamasının, aile içindeki huzuru bozarak ailede sorunlara neden olduğu ve yaşanan ekonomik zorlukların da ailelerin yaşam kalitesini ve refahını düşürdüğü düşünülmektedir.

Ailelerin finansal açıdan yetersiz bir durumda olması, onları bazı kolaylıklardan mahrum bırakmaktadır. Günümüzde otomobil sahibi olmak büyük kolaylık sağlarken, özellikle afet, acil durum ve pandemi süreçlerinde zorunlu bir ihtiyaca dönüşebilmektedir. Nitekim pandemi döneminde toplu taşıma kullanımının oldukça sınırlı olması nedeniyle aileler hastane, market vb. yerlere gitmek için bir ulaşım aracına ihtiyaç duymuşlardır. Bir ulaşım aracına sahip olmanın aile yaşam kalitesini arttıran temel faktörlerden biri olduğu düşünüldüğünde araştırmaya katılanların %58,5'inin motorlu araç sahibi olması pandemi sürecinde bu aileler için avantaj sağlamıştır.

Aile yaşam kalitesi altında finansal/fiziksel/materyal yeterliliği etkileyen faktörlerden birisi de “ailelerin ihtiyaç duyduklarında sağlık hizmetlerinden faydalanabilecekleri ekonomik güce sahip olmasıdır.” Katılımcıların yaklaşık üçte ikisi (%61) sağlık hizmetlerinden faydalanabilecek ekonomik güce sahipken yaklaşık dörtte birinin (%23,4) bu ekonomik güce sahip olmaması bu ailelerin Covid-19 pandemi sürecinde sağlık hizmetlerine erişimde zorlandıklarını göstermektedir. Covid-19 nedeniyle birçok ülke sağlık hizmetine artan talep nedeniyle kriz yaşamış ve buna bağlı olarak birçok aile bireyi sağlık hizmetlerine ulaşmada zorluklar yaşamıştır (Eryer, 2023).

Finansal/Fiziksel/Materyal yeterliliği etkileyen faktörlerden biri de “ailenin masraflarını karşılayacak ekonomik güce sahip olmasıdır.” Araştırmaya katılan her dört aile bireyinden biri Covid-19 pandemi sürecinde ailelerinin masraflarını karşılayamadıklarını belirtmiştir. Yapılan istatistiksel analize göre gelirleri giderlerinden az olan aileler Covid-19 sürecinden, gelirleri giderlerinden fazla olan ailelere göre daha fazla etkilenmişlerdir. Bu sonuca göre ekonomik koşulları iyi olan ailelerin çeşitli olanaklara erişiminin daha kolay olması nedeniyle pandemiden daha az etkilendikleri düşünülmektedir. Bozkurt ve diğ. (2020a) tarafından yapılan çalışmada da Covid-19 pandemi döneminde gelir düzeyi düşük olan bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalması bu araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Tüm bu sonuçlara ek olarak yapılan analiz sonucunda Covid-19 pandemisi ile ailede fiziksel/materyal/finansal yeterlik arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. **H5** hipotezi “Covid-19 Pandemisi ile ailede fiziksel/materyal/finansal

yeterlik arasında ilişki vardır” kabul edilmiş ve Covid-19 pandemisinin ailelerin fiziksel/materyal/finansal yeterliliklerini etkilediği saptanmıştır.

Çalışmada Covid-19 Pandemisi ile ailelerin yaşam kalitesi arasındaki ilişki aile etkileşimi, ailede ebeveynlik, ailede duygusal yeterlilik, ailede fiziksel/materyal/finansal yeterlilik boyutları açısından incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Covid-19 pandemi süreciyle aile etkileşimi, ailede ebeveynlik, ailede duygusal yeterlilik, ailede fiziksel/materyal/ finansal yeterlilik durumu arasında istatistiksel olarak önemli bir ilişki bulunmaktadır. Tüm bu alt boyutların Covid-19 ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkisi olması, Covid-19’un aile yaşam kalitesini birçok açıdan etkilediğini göstermektedir. Aynı zamanda yapılan analiz sonucunda Covid-19 Pandemisi ile aile yaşam kalitesi arasındaki ilişki incelenmiş ve istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Dolayısıyla araştırmanın hipotezlerinden **H6** hipotezi “Covid-19 Pandemisi ile aile yaşam kalitesi arasında ilişki vardır” kabul edilmektedir.

Sonuç olarak bu araştırmayla Covid-19 pandemisinin ailelerin ekonomik durumlarını, aile uyumlarını, aile yaşam kalitelerini ve yaşam memnuniyetlerini etkilediği görülmüştür. Bunun yanısıra araştırmadan elde edilen bulgular neticesinde pandemi süreci, ailelerin sosyal ve ekonomik açıdan zorlandığı bir dönem olmuştur.

ÖNERİLER

Covid-19 Pandemisinde aile yaşam kalitesi ve aile memnuniyetinin incelenmesi amacıyla yapılan çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda faydalı olabilecek öneriler aşağıda sunulmaktadır.

- Araştırma sonucuna göre neredeyse her üç aile bireyinden birisi pandemi döneminde işsiz kalmış ve katılımcıların yaklaşık yarısı Covid-19 pandemi sürecinde gelirlerinin azaldığını belirtmişlerdir. Gelirleri azalan aileler yaşam standartlarını pandemi öncesindeki gibi sürdürmek amacıyla borçlanmak zorunda kalmıştır. Hatta araştırma sonuçlarına göre bazı ailelerin elindeki mal varlığını satması ailelerin pandemiden sosyal ve ekonomik anlamda olumsuz şekilde etkilediğini göstermektedir. Elde edilen bu bulgular doğrultusunda özellikle işini kaybeden ailelere yönelik işsizlik ödeneğinin bir ailenin normal geçim standartlarını karşılayabilecek düzeyde ödenmesi, sosyal destek faaliyetlerinin genişletilmesi ve geliştirilmesinin faydalı olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca bu süreçte ekonomik durumu yetersiz olan ailelere kira yardımı yapılması, düzenli olarak erzak ve yakacak yardımı yapılması varsa çocuklarına giyecek ve eğitim yardımı yapılması pandemi dönemi için kısa vadeli çözüm önerilerindedir.
- Araştırma bulguları neticesinde sosyal ve ekonomik açıdan zorluk çeken ailelerin sayılarının az olmaması sosyal destek faaliyetlerinin yeterli olmadığını göstermektedir. Bu kapsamda sosyal destek faaliyetlerine özellikle afet ve acil durumlarda olmak üzere merkezi bütçeden daha fazla kaynak aktarılması önerilmektedir. Buna ek olarak merkezden gelen yardımların yerelde ihtiyaç sahiplerine ulaşabilmesi için yereldeki aktörlerle işbirliği ve koordinasyon çalışmalarının etkin yapılması adına sahada görevli personeller bu konuda eğitime tabi tutulabilir.
- Araştırma sonuçlarına göre Covid-19 korkusu ailelerin yaşam memnuniyetlerini, yaşam kalitelerini, aile uyumlarını olumsuz etkilemiştir. Bilindiği üzere sokağa çıkma yasakları nedeniyle bireylerin yaşamdan keyif aldıkları faaliyetleri yapamamaları veya sınırlı yapmaları başta çocukların ve yaşlıların yaşam memnuniyetini ve mutluluk düzeyini düşürmüştür. Bu kapsamda yeniden yaşanabilecek olası pandemilerde aile bireylerinin yaşam memnuniyetlerini

arttırmaya yönelik televizyon programlarının sayısı arttırılabilir. Yaşlı aile bireyelerine yönelik egzersizler içeren ve onları harekete teşvik eden televizyon programları yayınlanabilir. Ayrıca pandemiden etkilenen aile bireyelerinin korku, endişe ve psikolojik durumları uzaktan yapılacak bağlantılarla düzenli olarak izlenebileceği gibi birebir terapi programları düzenlenebilir.

- Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların dörtte üçü pandemi süresince mutlu olabilecekleri aktiviteleri yapamadıklarını belirtmişlerdir. Pandemiden önce aktif spor yapan ve hobisi olan bireyeler özellikle pandemi süresince faaliyetlerinin kısıtlanması nedeniyle büyük memnuniyetsizlik yaşamışlardır. Bu faaliyetlerin uzaktan erişim yoluyla sunulmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.
- Elde edilen diğer bir sonuca göre katılımcıların neredeyse dörtte üçü Covid-19 virüsüne yakalanmıştır. Pandemi süresince sokağa çıkma yasaklarının olması, sağlık kuruluşlarının artan talebi karşılayamaması, Covid-19 virüsüne karşı anlık müdahalelerin evde yapılmasını zorunlu kılmıştır. Bu kapsamda sağlık bilgisi olan aile bireyleri evdeki diğer bireyelere yardımcı olabilirken bu konuda eksik ya da bilgisi olmayan bireyeler oldukça zorlanmışlardır. Bu kapsamda özellikle belirli bir yaşın üzerindeki bireyelere uygulamalı olarak sağlık okuryazarlığı ve ilk yardım eğitimleri verilerek bireyelerin afet, pandemi gibi acil durumlarda hazırlıklı olması sağlanabilir.
- Araştırmadan elde edilen diğer bir sonuca göre katılımcıların yarısından fazlası Covid-19 virüsüne yakalanmaktan çok korktuğunu ve bu durumdan endişe duyduğunu belirtmektedir. Bu sürecin zorlu ve stresli olmasının aile bireyleri üzerinde psikolojik rahatsızlıklara neden olduğu bilinmektedir (Wang vd., 2020). Özellikle medyada Covid-19 süreciyle ilgili yer alan haberler bireyelerin panik, endişe ve korku içinde yaşamalarına neden olmuştur. Bu kapsamda Covid-19 sürecinde medyanın yaptığı yayınların bu süreci psikolojik açıdan daha sağlıklı yürütülmesi önerilebilir.
- Araştırmada katılımcıların yaklaşık yarısının bir ulaşım aracına sahip olmadığı ve toplu taşımanın pandemi sürecinde sınırlı olduğu düşünüldüğünde pandemi gibi süreçlerde özellikle sağlık ihtiyacının karşılanabilmesi amacıyla belediyelerin veya yerel kuruluşların toplu taşıma süreçlerini planlamasının bireyelerin ulaşım sorununa katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

- Elde edilen diğer bir sonuca gore pandemi doneminde katılımcıların bir kısmı ekonomik yetersizliklerden dolayı sağlık hizmetlerinden faydalanamadıklarını belirtmişlerdir. Sağlık sistemi açısından buyuk bir sorun teşkil eden bu durum için ekonomik sorunları olan ailelere ozellikle afet ve pandemi donemlerinde ücretsiz sağlık hizmeti ve ilaç desteği sağlanmalıdır.
- Araştırmadan elde edilen sonuçlara gore Covid-19 pandemisi ozellikle finansal açıdan aile bireylerini olumsuz yonde etkilemiş olmakla beraber kurum ve kuruluşların da afet, pandemi vb. durumlarda hazırlıksız olduğu gorulmüştür. Buna yonelik daha kapsamlı plan, strateji ve eylem planları oluşturulabilir ve bunlara ek olarak merkezi bütçeden ailelere daha fazla pay ayrılabilir.
- Literaturde Covid-19'un aile bireyelerine etkisi uzerine araştırma sayısı oldukça kısıtlıdır. Bu araştırma sayılarının arttırılması hem literature katkı sunabilir hem de sosyal çalışmalar açısından kurum ve kuruluşlara politika oluşturmaları için veri oluşturabilir.

KAYNAKÇA

- Ackerman, N. W. (2017). The family approach to marital disorders. *Harold Greenwald (Eds.), In Experimentation and Innovation in Psychotherapy*. New York: Routledge.
- Adıbelli, D. ve Sümen, A. (2020). The effect of the coronavirus (COVID-19) pandemic on health-related quality of life in children. *Child Youth Services Review, 119*, 105595.
- Ahorsu, D. K., Lin, C. Y., Imani, V., Saffari, M., Griffiths, M. D. ve Pakpour, A. H. (2020). The fear of COVID-19 scale: Development and initial validation. *International Journal of Mental Health and Addiction, 20*, 1537-1545.
- Akbulut, Ö. (2021). Çok değişkenli ve farklı ölçekli araştırmalarda örneklem büyüklüğünün tespiti. *Hayvan Bilimi ve Ürünleri Dergisi, 4(2)*, 199-215.
- Altuğ, F., Yağcı, N., Kitiş, A., Büker, N. ve Cavlak, U. (2009). Evde yaşayan yaşlılarda yaşam kalitesini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi, 2(1)*, 48-60.
- Artan, T., Meydan, S. ve Irmak, H. S. (2021). Turkish version of the fear of COVID-19 scale: Validity and reliability study. *Archives of Health Science Research, 8(2)*, 117-123.
- Aydiner Boylu, A. (2007). *Ailelerin yaşam kalitelerini etkileyen bazı objektif ve subjektif göstergelerin incelenmesi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Aydiner Boylu, A., ve Paçacıoğlu, B. (2016). Yaşam kalitesi ve göstergeleri. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD), 8(15)*, 137-150.
- Bachmann, R., Gonschor, M., Korfhage, T., ve Wübker, A. (2023). COVID-19 and life satisfaction across Europe. *Applied Economics Letters, 30(5)*, 635-639.

- Balcı, Y., ve Çetin, G. (2020). COVID-19 pandemi sürecinin Türkiye'de istihdama etkileri ve kamu açısından alınması gereken tedbirler. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Bahar* (COVID19-Özel Ek), 40-58.
- Barnard, A.J. (2024). Family. *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/family-kinship> Erişim 22 Haziran 2024
- Başaran, M. ve Aksoy, A. B. (2020). Anne-babaların korona-virüs (COVID-19) salgını sürecinde aile yaşantılarına ilişkin görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 13*(71), 668-678.
- Bayer, A. (2013). Değişen toplumsal yapıda aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 4*(8), 101-129.
- Baykal, E. (2020). COVID-19 bağlamında psikolojik dayanıklılık, kaygı ve yaşam doyum ilişkisi. *International Journal of Social and Economic Sciences, 10*(2), 68-80.
- Beyaz Özbey, İ. (2021). Koronavirüs salgınının toplumsal yapı üzerindeki etkileri: Erzurum örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 23*(3), 821-839.
- Birinci, M. ve Bulut, T. (2020). COVID-19'un sosyo-ekonomik yönden dezavantajlı gruplar üzerindeki etkileri: Sosyal hizmet bakış açısından bir değerlendirme. *Sosyal Çalışma Dergisi, 4*(1), 62-68.
- Bittmann, F. (2022). How trust makes a difference: The impact of the first wave of the COVID-19 pandemic on life satisfaction in Germany. *Applied Research in Quality of Life, 17*, 1389-1405.
- Bozkurt, V., Demirbaş, D. ve Yorgun, S., (2020a). Pandemi döneminde çalışma: Ekonomik kaygılar, dijitalleşme ve verimlilik. Dilek Demirbaş, Veysel Bozkurt ve Sayım Yorgun (Eds), *Covid 19 Pandemisinin Ekonomik, Toplumsal ve Siyasal Etkileri içinde* (s.115-136). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınevi.

- Bozkurt, V., Keser, A. ve Zülfikar, H. (2020b). Factors predicting life satisfaction among social media users. *Journal of Social Policy Conferences* (78), 47-62.
- Budak, F. ve Korkmaz, Ş. (2020). COVID-19 pandemi sürecine yönelik genel bir değerlendirme: Türkiye örneği. *Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi* (1), 62-79.
- Campbell, A. (1976). *Subjective measures of well-being*. *American Psychologist*, 31(2), 117-124.
- Cascella, M., Rajnik, M., Aleem, A., Dulebohn, S. C., ve Di Napoli, R. (2023). Features, evaluation, and treatment of Coronavirus (COVID-19). *In StatPearls*. StatPearls Publishing.
- Catala-Miñana, M., Lila, A., Oliver, J., Vivo, L. ve Galiana, E. G. (2017). Contextual factors related to alcohol abuse among intimate partner violence offenders. *Substance Use & Misuse*, 52(3), 294-302.
- Cinel, E. A. (2020). COVID-19'un küresel makroekonomik etkileri ve beklentiler. *Politik Ekonomik Kuram*, 4(1), 124-140.
- Çakıcı, S. (2006). *Alt ve üst sosyoekonomik düzeydeki ailelerin aile işlevlerinin, anne-çocuk ilişkilerinin aile işlevlerinin anne-çocuk ilişkilerine etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çakıroğlu, A. ve Çevik (2015). Yaşam kalitesi ve mutluluk ilişkisi çerçevesinde Türkiye'de kadının durumu. *Özgün Araştırma Makalesi*, 17(2), 133-160.
- Çebi Karaaslan, K., Çalmaşur, G. ve Emre Aysin, M. (2021). Bireylerin yaşam memnuniyetlerini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 35(1), 263-290.
- Çelik, Ş. ve Çak, E. (2021). COVID-19 pandemi sürecinin aile üzerine etkisi. *Gevher Nesibe Journal of Medical & Health Sciences*, 6(11), 43-49.

- Çopur, Z. ve Şafak, Ş. (2003). Ailede gelirin kullanımına ilişkin karşılaşılan problemlerin incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 6(6).
- Deng, C. X. (2020). The global battle against SARS-CoV-2 and COVID-19. *International Journal of Biological Sciences*, 16(10), 1676-1677.
- Demiriz, S. ve Ulutaş, İ. (2016). Çocuklar ne kadar mutlu? Bazı değişkenlere göre çocuklarda mutluluğun belirlenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 16-24.
- Deveci Şirin, H. (2014). Ailelerde sosyo-demografik-ekonomik değişkenlerin aile yaşam kalitesine etkileri. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 2(1), 31-46.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542-575.
- Duman Kula, M. Ekşi, H., ve Demirci, İ. (2018). Aile uyum ölçeği'nin Türkçe formunun psikometrik özellikleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 97-106.
- Eiser, C. ve Morse, R. (2001). Quality-of-life measures in chronic diseases of childhood. *Health Technology Assessment*, 5, 151-157.
- Ergül, B., ve Yılmaz, V. (2020). COVID-19 salgını süresince aile içi ilişkilerin doğrulayıcı faktör analizi ile incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (Special Issue), 38-51.
- Ersoy, A. F. ve Sariabdullahoğlu, A. (2010). Erken dönemde tüketim bilincinin geliştirilmesi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 45(1), 65.
- Eryer, A. (2023). Covid 19 özelinde seçili ülkelerin sağlık hizmetleri sistemi ve göstergelerinin değerlendirilmesi. *Ünye İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(2), 47-61.

- Esiroğlu, A. (2021). COVID-19'un insani gelişime etkisi. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 10(1), 79-89.
- Eyce, B. (2014). Tarihten günümüze Türk aile yapısı. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 1(4), 223-244.
- Gadermann, A. C., Thomson, K. C., Richardson, C. G., Gagn, M., McAuliffe, C., Hirani, S., ve Jenkins, E. (2021). Examining the impacts of the COVID-19 pandemic on family mental health in Canada: Findings from a national cross-sectional study. *BMJ open*, 11(1), e042871.
- Gayatri, M., ve Puspitasari, M. D. (2022). The impact of COVID-19 pandemic on family well-being: A literature review. *Family Journal (Alexandria, Va.)*, 10664807221131006.
- Giddens, A. ve Sutton, P. W. (2018). *Sosyolojide temel kavramlar*. Ali Esgin (ev.). Ankara: Phoenix basımevi.
- Gktaş, N. (2023). COVID-19 salgınının işsizlik üzerindeki etkisi: TİK ve İşKUR verileri üzerinden bir değerlendirme. *Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 29-40.
- Gl Güven, M., şeker, V., Erbil, F. ve zgnl, M. (2021). *Covid-19 pandemisinin aile yaşantısına yansımaları (Covid-19 Aile) Rapor-3*.
- Güngörer, F. (2020). COVID-19'un toplumsal kurumlara etkisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Salgın Hastalıklar zel Sayısı*, 393-328.
- Hallaç, S. ve z, F. (2014). Aile kavramına kuramsal bir bakış. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar - Current Approaches in Psychiatry*, 6(2), 142-153.

- Hoffman, L., Marquis, J., Poston, D. J., Summers, J. A. ve Turnbull, A. P. (2006). Assessing family outcomes: Psychometric evaluation of the beach center family quality of life scale. *Journal of Marriage and Family*, 68(4), 1069-1083.
- Kahya, Y. (2020). Gençlerin yaşam kalitesi ve gelecek beklentileri. *Business & Management Studies: An International Journal*, 8(1), 950-968.
- Kanbur, E. ve Özdemir, B. (2017). Yaşam memnuniyeti ve öncülleri: Karadeniz bölgesi incelemesi. *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 147-157.
- Karasar, N. (2019). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karataş, Z. (2020). COVID-19 pandemisinin toplumsal etkileri, değişim ve güçlenme. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, COVID-19 Özel Sayısı*, 3-17.
- Kartal, A. Ergin, E., ve Kanmış, H. D. (2020). COVID-19 pandemik salgın döneminde yaşam kalitesini arttırmaya yönelik sağlıklı beslenme ve fiziksel aktivite önerileri. *Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi, COVID-19 Special Issue*, 149-155.
- Kavikondala, S., Stewart, S. M., Ni, M. Y., Chan, B. H. Y., Lee, P. H., Li, K.-K., McDowell, I., Johnston, J. M., Chan, S. S., Lam, T. H., Lam, W. W. T., Fielding, R., ve Leung, G. M. (2016). Structure and validity of Family Harmony Scale: An instrument for measuring harmony. *Psychological Assessment*, 28(3), 307-318.
- Kılıç, M. (2011). Aile ve serbest zaman ilişkisi: Düzce örneği. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 27-49.
- Kılınç, E. C. (2021). COVID-19 salgını ve işsizlik oranları ilişkisi: OECD ülkeleri örneği. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(24), 922-945.
- Kır, İ. (2011). Toplumsal bir kurum olarak ailenin işlevleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(36), 381-404.

- Koca, A. ve Tural, O. (2021). COVID-19 salgını sürecinde değişen dinamikler üzerinden yeni kamusal alan olasılıkları. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 11(2), 360-377.
- Kutsar, D. ve Kurvet-Käosaar, L. (2021). The impact of the COVID-19 pandemic on families: Young people's experiences in Estonia. *Frontiers in Sociology*, 6, 732984.
- Kuşoğlu, İ. ve Beydağ, K. D. (2023). Yetişkin bireylerde COVID-19 korkusu ile COVID-19 hijyen davranışları arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(1), 151-159.
- Liu, S. L. Saif, L. J., Weiss, S. R., ve Su, L. (2020). No credible evidence supporting claims of the laboratory engineering of SARS-CoV-2. *Emerging Microbes & Infections*, 9, 505-507.
- Meral, B. ve Cavkaytar, A. (2013). Beach Center Aile Yaşam Kalitesi Ölçeği'nin Türkçe uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 38(170), 49-60.
- Myers, D. G. ve Diener, E. (1995). Who is happy?. *Psychological Science*, 6(1), 10-19.
- Nair, M., Moore, K., Sanford, S. J., McNair, A., Matheson, A., ve Wong, E. (2024). Impacts of COVID-19 on young children and families: A qualitative study using best starts for kids health survey data in King County, WA. *Maternal and child health journal*, 28(1), 116-124.
- Nirun, N. (1994). *Sistemantik sosyoloji yönünden aile ve kültür*. Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Özdemir, B. Arslan Özdemir, E., ve Özmete, E. (2021). *COVID-19 pandemisinde bireysel faktörlerin fiziksel sağlık, ruhsal sağlık ve yaşam memnuniyeti üzerine etkisi: Türkiye örneği*. 2nd International Congress of Multidisciplinary Studies in Medical Sciences, Ankara, Türkiye, 13 Şubat 2021.

- Özerdoğan, Ö. Yüksel, B., Çelik, M., Oymak, S., ve Bakar, C. (2018). Yaşlılarda yaşam kalitesini etkileyen faktörler. *Turkish Journal of Public Health*, 16(2), 90-105.
- Özgüven, İ.E. (2009). *Evlilik ve aile terapisi*. 2. baskı. Ankara: PDREM Yayınları.
- Paçacıoğlu, B. (2018). *Üç farklı kuşaktaki evli kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ile aile işlevleri arasındaki ilişki*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi; Ankara.
- Park, J., Turnbull, A. P. ve Rutherford Turnbull III, H. (2002). Impacts of poverty on quality of life in families of children with disabilities. *Exceptional Children*, 68(2), 151-170.
- Polat, Y. E. ve Kılıç, E. (2022). COVID-19 döneminde mutluluk ile mutluluğun temel belirleyicileri ilişkisi: Isparta örneklemini üzerinden değerlendirme. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 14(2), 176-202.
- Purba, F. D., Kumalasari, A. D., Novianti, L. E., Kendhawati, L., Noer, A. H. ve Ninin, R. H. (2021). Marriage and quality of life during COVID-19 pandemic. *PLOS ONE*, 16(9), e0256643.
- Sarıçam, H. (2018). *Aile uyum ölçeği kısa formunun (AUÖ-KF5) Türkçe'ye uyarlanması: Ön geçerlik ve güvenirlik çalışması*. D. Köksal ve A. Ataç (Eds.), VIII. Uluslararası Eğitimde Araştırmalar Kongresi Tam Metin Kitabı 335-340. Manisa: Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Derneği.
- Saygılı, M. Onay, Ö. A. ve Ayhan, M. (2017). Kişilik özellikleri bağlamında yaşam memnuniyeti üzerine bir araştırma. *Yorum Yönetim Yöntem Uluslararası Yönetim Ekonomi ve Felsefe Dergisi*, 5(2), 61-72.
- Shields, M. ve Wooden, M. (2003). Investigating the role of neighbourhood characteristics in determining life satisfaction. *Melbourne Institute Working Paper*, 24/03, September.

- Soner, O. (2013). Aile uyumu, öğrenci özgüveni ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(12), 249-260.
- Sousa, L. ve Lyubomirsky, S.. (2001). Life satisfaction. *Encyclopedia of Women and Gender: Sex Similarities and Differences and the Impact of Society on Gender*. 2, 667-676.
- Soylu, Ö. B. (2020). Türkiye ekonomisinde COVID-19'un sektörel etkileri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(6), 169-185.
- Sucu, N. (2019). Yaşlılara göre 'yaşlılık' ve yaşlıları etkileyen sosyal değişimler. *Milli Kültür Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 66-81.
- Şenol, Y. ve Türkay, M. (2006). Yaşam kalitesi ölçütlerinde taraf tutma: *Cevap kayması*. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 5(5), 382-389.
- Temir, C. (2020). COVID-19'un sermaye piyasaları üzerine etkisi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Girişimcilik Dergisi*, 4(7), 50-66.
- Tezcan, M. (1985). *Eğitim sosyolojisi (4.basım)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Torlak, S. E. ve Yavuzçehre, P. S. (2008). Denizli kent yoksullarının yaşam kalitesi üzerine bir inceleme. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 17(2), 23-44.
- Tural, E. (2020). COVID-19 pandemi dönemi ev karantinasında fiziksel aktivite düzeyinin yaşam kalitesine etkisi. *Van Sağlık Bilimleri Dergisi*, COVID-19 Özel Sayı, 10-18.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2020). *TÜİK haber bülteni, yaşam memnuniyet araştırması*. <https://data.tuik.gov.tr/bulten/index?p=Yasam-Memnuniyeti-Arastirmasi-2020-37209> Erişim: 20 Nisan 2021

- Türkmen, C. ve Şen, H. (2022). Investigation of factors affecting life satisfaction of individuals with ordinal regression analysis. *Researcher*, 2(2), 57-72.
- Ulusoy, Y. (2020). Orta yaş dönemi bireylerin içinde buldukları yaş dönemlerine ilişkin algılarının incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(74), 587-601.
- Uysal Şahin, Ö. (2022). Yaşam kalitesi ve eğitim ilişkisi: Türkiye üzerine bir değerlendirme. *Journal of Awareness*, 7(4), 179-197.
- Ülker Tümlü, G. ve Recepoğlu, E. (2013). Üniversite akademik personelinin psikolojik dayanıklılık ve yaşam doyumu arasındaki ilişki. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(3), 205-213.
- Ünal, B. ve Gülseren, L. (2020). COVID-19 pandemisinin görünmeyen yüzü: Aile içi kadına yönelik şiddet. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 23(1), 89-94.
- Üstün, Ç. ve Özçiftçi, S. (2020). COVID-19 pandemisinin sosyal yaşam ve etik düzlem üzerine etkileri: Bir değerlendirme çalışması. *Anatolian Clinic the Journal of Medical Sciences*, (COVID-19 Özel Sayısı), 142-153.
- Veenhoven, R. (1996). The study of life satisfaction. W. E. Saris, R. Veenhoven, A. C. Scherpenzeel, ve B. A. Bunting (Eds.), *Comparative Study of Satisfaction with Life in Europe* (pp. 11-48). Budapest Eötvös University Press.
- Verdugo, M. A., Cordoba, L. ve Gomez, J. (2005). Spanish adaptation and validation of the family quality of life survey. *Journal of Intellectual Disability Research*, 49(10), 794-798.
- Von Soest, T.V., Bakken, A., Pedersen, W. ve Sletten, M.A. (2020). Life satisfaction among adolescents before and during the COVID-19 pandemic. *Tidsskr Nor Laegeforen*. Jun 16;140 (10).

Wang, C., Pan, R., Wan, X., Tan, Y., Xu, L., Ho, C. S. ve Ho, R. C. (2020). Immediate psychological responses and associated factors during the initial stage of the 2019 coronavirus disease (COVID-19) epidemic among the general population in China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(5), 1729.

EK 1. ANKET FORMU

“COVID 19 PANDEMİSİNDE AİLE YAŞAM KALİTESİ VE AİLE YAŞAM MEMNUNİYETİNİN İNCELENMESİ” ANKET FORMU

Sayın katılımcı,

Bu çalışma gerek ülkemizde gerekse tüm dünya üzerinde etkili olan Covid-19 pandemisinin aile uyumu ve yaşam kalitesi üzerindeki etkilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma formunun doldurulması gönüllülük esasına dayalı olup, yaklaşık 15 dakikanızı alacaktır. Araştırma formunda yer alan tüm soruların cevaplanması formun değerlendirilmeye alınabilmesi açısından önemlidir. Formun cep telefonundan doldurulması durumunda, cep telefonunuzu yatay olarak kullanmanız bazı sorularda yer alan seçeneklerin aynı anda görülmesi açısından kolaylık sağlayacaktır.

Katılımınız için teşekkür ederiz.

A. GENEL BİLGİLER

1. Yaşınız

2. Cinsiyetiniz

Kadın

Erkek

3. Eğitim Düzeyiniz

Okuryazar (İlkokul mezunu olmayıp okuma yazma bilen)

İlkokul

Ortaokul

Lise

Önlisans

Lisans

Yüksek lisans

Doktora

4. Medeni durumunuz

Evli

Bekâr

5. Çocuk sahibi olma durumunuz

Evet

Hayır

6. Ailedeki çocuk sayısı

7. İçinde bulunduğunuz aile yaşam dönemi

Küçük çocuklu aile (en küçük çocuk 30 aylığın altında)

Okul öncesi çocuklu aile (en büyük çocuk 2,5-6 yaş aralığında)

Okul dönemi çocuklu aile (en büyük çocuk 6-13 yaş aralığında)

Gençlik dönemi çocuklu aile (en büyük çocuk 13-20 yaş aralığında)

8. Ailedeki kişi sayısı

9. Yaşadığınız il

10. Mesleğiniz

11. Çalışma durumunuz

Evet

Hayır

12. Çalıştığınız sektör (11.soruya evet yanıtı verenler tarafından cevaplandırılacaktır)

Çalışmıyorum

Sağlık

Eğitim

Hizmet

İmalat

Ticaret

Turizm

Tarım

Ulaştırma

Diğer (Açıklayınız)

13. Covid-19 pandemi sürecinde çalışma şekliniz/iş kaybı yaşama durumunuz

Düzenli olarak çalıştım

Pandemi nedeniyle GEÇİCİ olarak iş kaybı yaşadım

Pandemi nedeniyle KALICI olarak iş kaybı yaşadım

Pandemi öncesinde de işsizdim

Emekliyim

Çalışmıyorum (Çalışmayıp iş aramayanlar)

14. Covid-19 enfeksiyonu geçirdiniz mi?

Evet

Hayır

B. AİLENİN EKONOMİK DURUMUNA İLİŞKİN BİLGİLER

15. Ailenizin Türk Lirası olarak aylık gelir miktarı

16. Ailenizin gelir düzeyini nasıl değerlendirirsiniz?

Gelirimiz giderlerimizden FAZLA

Gelirimiz giderlerimizle EŞİT

Gelirimiz giderlerimizden AZ

17. Ailenizin gelir düzeyinden memnuniyet dereceniz

- Hiç memnun değilim
- Memnun değilim
- Ne memnunum ne memnun değilim
- Memnunum
- Çok memnunum

18. Yaşadığınız konutun mülkiyet durumu

- Ev sahibi
- Kiracı
- Lojman
- Ev sahibi değil ama kira ödemiyor

19. Ailenize ait motorlu araç sahibi olma durumu

- Evet
- Hayır

20. Covid-19 pandemi sürecinde ailenizin gelir düzeyinde değişiklik oldu mu?

- Gelirimiz AZALDI
- Değişiklik olmadı
- Gelirimiz ARTTI

21. Covid-19 pandemisi nedeniyle temel ihtiyaçlarınızı karşılamak amacıyla borçlandınız mı?

- Evet
- Hayır

22. Covid-19 pandemisi nedeniyle temel ihtiyaçlarınızı karşılamak, borçlarınızı ödemek gibi tasarruf ve yatırım dışı nedenlerle herhangi bir mal varlığınızı (ev, araba, arazi vb.) sattınız mı?

- Evet
- Hayır

23. Covid-19 pandemisi ekonomik açıdan beni ve ailemi olumsuz etkilemiştir

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Fikrim yok
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

24. Covid-19 pandemisinde daha ucuz ürünlerin tüketimine yöneldik

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Fikrim yok
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

25. Covid-19 pandemisinde kira, kredi, fatura vb. borçlarımızı ödemekte zorlandık

- Kesinlikle katılmıyorum
 Katılmıyorum
 Fikrim yok
 Katılıyorum
 Kesinlikle katılıyorum

C. YAŞAM MEMNUNİYETİNE İLİŞKİN BİLGİLER

26. Covid-19 pandemisinin olumsuz etkilerinin devam edeceğini düşünerek gelecekte endişeleniyorum

- Kesinlikle katılmıyorum
 Katılmıyorum
 Fikrim yok
 Katılıyorum
 Kesinlikle katılıyorum

27. Covid-19 pandemisinden dolayı genel yaşam memnuniyetimin ve genel mutluluk düzeyimin azaldığını düşünüyorum

- Kesinlikle katılmıyorum
 Katılmıyorum
 Fikrim yok
 Katılıyorum
 Kesinlikle katılıyorum

28. Bu salgından sonra tekrar eski mutluluğumu yakalayamayacağıma inanıyorum

- Kesinlikle katılmıyorum
 Katılmıyorum
 Fikrim yok
 Katılıyorum
 Kesinlikle katılıyorum

29. Covid-19'a yakalanmamak için dışarı çıkamadığımdan mutlu olabileceğim aktiviteleri yapmıyorum

- Kesinlikle katılmıyorum
 Katılmıyorum
 Fikrim yok
 Katılıyorum
 Kesinlikle katılıyorum

30. Covid-19 günlük egzersizlerimi yapmama engel olarak hayat kalitemi düşürmüştür

- Kesinlikle katılmıyorum
 Katılmıyorum
 Fikrim yok
 Katılıyorum
 Kesinlikle katılıyorum

31. Bir bütün olarak düşündüğünüzde, son zamanlardaki yaşam memnuniyetinizi 0 ile 10 arasında derecelendiriniz ("0: Hiç memnun değil" "10: Çok memnun" olarak değerlendirilecektir.)

.....

D. COVID-19 KORKUSUNA İLİŞKİN BİLGİLER

Lütfen aşağıda yer alan cümleleri okuyunuz ve Covid-19 pandemi sürecinde sizin için bu durumun ne kadar doğru olduğunu gösteren kutucuğu işaretleyiniz.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. Koronavirüsten (Covid-19) çok korkuyorum					
2. Koronavirüsü düşünmek beni rahatsız ediyor					
3. Koronavirüsü düşündüğümde ellerim soğuk soğuk terliyor					
4. Koronavirüs nedeniyle hayatımı kaybetmekten korkuyorum					
5. Sosyal medyada koronavirüsle ilgili hikâyeleri ve haberleri gördüğümde gerilir veya endişelenirim					
6. Koronavirüse yakalanacağım korkusundan dolayı uyuyamıyorum					
7. Koronavirüse yakalanacağımı düşündüğümde kalbim hızla çarpmaya başlıyor					

E. AİLE UYUMUNA İLİŞKİN BİLGİLER

Lütfen aşağıda yer alan maddeleri okuyunuz ve ailenizle ilgili duygu ve düşüncelerinizi en iyi ifade eden kutucuğu işaretleyiniz.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. Ailemle gurur duyuyorum					
2. Aile üyeleri birbirine uyum sağlar					
3. Ailemin günlük etkileşimleri barışçıldır (huzur doludur)					
4. Ailem uyumludur					
5. Bütün aile üyeleri üzerine düşen işlevleri çok iyi yerine getirir					

F. AİLE YAŞAM KALİTESİNE İLİŞKİN BİLGİLER

Covid-19 pandemi sürecinde aile yaşantınızı göz önünde bulundurarak aşağıda yer alan her bir durum için uygunluk düzeyinizi belirten kutucuğu işaretleyiniz.

	Hiç uygun değil	Uygun değil	Ne uygun ne uygun değil	Uygun	Tamamen uygun
1. Ailem birlikte vakit geçirmekten hoşlanır					
2. Aile üyelerim, birbirleriyle her konuda çekinmeden, açıkça konuşur					
3. Ailem problemleri birlikte çözer					
4. Aile üyelerim, amaçlarına ulaşmada birbirlerini destekler					
5. Aile üyelerim birbirlerine olan sevgi ve ilgilerini gösterir					
6. Ailem hayatın iniş çıkışlarıyla baş edebilir					
7. Ailemdeki yetişkinler çocukların kendi ayakları üzerinde durmayı öğrenmelerine yardımcı olur					

8. Aile üyelerim, çocukların okul ödevlerine ve etkinliklerine yardımcı olur					
9. Ailemdeki yetişkinler, çocuklara diğer bireylerle (arkadaşlar, komşular v.s.) nasıl geçineceklerini öğretir					
10. Ailemdeki yetişkinler çocuklara doğru kararlar almayı öğretirler					
11. Ailemdeki yetişkinler, çocukların hayatlarındaki diğer kişileri (arkadaş, öğretmen vs.) tanırlar					
12. Ailem stresten kurtulabilmem için gereken desteği sağlar					
13. Aile üyelerim, destek görebilecekleri arkadaşlara ya da kişilere sahiptir					
14. Aile üyelerim, bulunmaları gereken yerlere gidebilmek için kendilerine ait bir ulaşım aracına sahiptir					
15. Aile üyelerim, kendi ilgi alanlarını takip edebilecek yeterli zamana sahiptir					
16. Ailem, tüm aile üyelerinin özel gereksinimlerini karşılayacak ulaşılabilir dış desteğe sahiptir					
17. Ailem ihtiyaç duyduğunda sağlık hizmetlerinden faydalanabilecek ekonomik güce sahiptir					
18. Ailem masraflarımızı karşılayacak ekonomik güce sahiptir					
19. Ailem ihtiyaç duyduğunda dış bakımı yaptırabilecek ekonomik güce sahiptir					
20. Aile üyelerim evde, işte, okulda ve komşularımızda kendini güvende hisseder					

EK 2. ETİK KOMİSYONU UYGUNLUK YAZISI

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Rektörlük

Sayı : E-35853172-300-00002140007
Konu : Etik Komisyon İzni (Güvenç GÜRBÜZ)

18.04.2022

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: 24.03.2022 tarihli ve E-12908312-300-00002104005 sayılı yazınız.

Enstitünüz Aile ve Tüketici Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Güvenç GÜRBÜZ**'ün, Prof. Dr. Ayfer AYDINER BOYLU danışmanlığında hazırladığı; "**Covid 19 Pandemisinde Aile Yaşam Kalitesi ve Aile Yaşam Memnuniyetinin İncelenmesi**" başlıklı tez çalışması Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun **12 Nisan 2022** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Vural GÖKMEN
Rektör Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: 006F06CA-7B36-41AD-9483-371F983FA498

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/hu-ebys>

Adres: Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara

Bilgi için: Çağla Handan GÜL

E-posta: yazimd@hacettepe.edu.tr İnternet Adresi: www.hacettepe.edu.tr Elektronik

Bilgisayar İşletmeni

Ağ: www.hacettepe.edu.tr

Telefon: 03123051008

Telefon: 0 (312) 305 3001-3002 Faks: 0 (312) 311 9992

Kep: hacettepeuniversitesi@hs01.kep.tr

EK 3. ORJİNALLİK RAPORU

	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Doküman Kodu Form No.	FRM-YL-15
		Yayın Tarihi Date of Pub.	04.12.2023
	FRM-YL-15 Yüksek Lisans Tezi Orijinallik Raporu <i>Master's Thesis Dissertation Originality Report</i>	Revizyon No Rev. No.	02
		Revizyon Tarihi Rev.Date	25.01.2024

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ AİLE VE TÜKETİCİ BİLİMLERİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA	
Tarih: 19/09/2024	
Tez Başlığı: Covid 19 Pandemisinde Aile Yaşam Kalitesi ve Aile Yaşam Memnuniyetinin İncelenmesi Tez Başlığı (Almanca/Fransızca)*:.....	
Yukarıda başlığı verilen tezin a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 72 sayfalık kısmına ilişkin, 19/09/2024 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 12 'dir.	
Uygulanan filtrelemeler*:	
1. ☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç	
2. ☒ Kaynakça hariç	
3. ☐ Alıntılar hariç	
4. ☒ Alıntılar dâhil	
5. ☒ 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç	
Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tezin herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.	
Gereğini saygılarımla arz ederim.	
<i>Güvenç GÜRBÜZ</i>	

Öğrenci Bilgileri	Ad-Soyad	GÜVENÇ GÜRBÜZ
	Öğrenci No	N19238396
	Enstitü Anabilim Dalı	AİLE VE TÜKETİCİ BİLİMLERİ
	Programı	AİLE VE TÜKETİCİ BİLİMLERİ

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

PROF.DR. AYFER AYDINER BOYLU

* Tez Almanca veya Fransızca yazılıyor ise bu kısımda tez başlığı **Tez Yazım Dilinde** yazılmalıdır.

**Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları İkinci bölüm madde (4)/3'te de belirtildiği üzere: Kaynakça hariç, Alıntılar hariç/dahil, 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 5 words) filtreleme yapılmalıdır.

	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Doküman Kodu Form No.	FRM-YL-15
		Yayın Tarihi Date of Pub.	04.12.2023
	FRM-YL-15 Yüksek Lisans Tezi Orijinallik Raporu <i>Master's Thesis Dissertation Originality Report</i>	Revizyon No Rev. No.	02
		Revizyon Tarihi Rev.Date	25.01.2024

TO HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF FAMILY AND CONSUMER SCIENCES

Date: 19/09/2024

Thesis Title (In English): Investigation of Family Life Quality and Family Life Satisfaction in the Covid 19 Pandemic, Master Thesis

According to the originality report obtained by myself/my thesis advisor by using the Turnitin plagiarism detection software and by applying the filtering options checked below on 19/09/2024 for the total of 72 pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, and d) Conclusion sections of my thesis entitled above, the similarity index of my thesis is 12 %.

Filtering options applied**:

1. Approval and Declaration sections excluded
2. References cited excluded
3. Quotes excluded
4. Quotes included
5. Match size up to 5 words excluded

I hereby declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Social Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

Kindly submitted for the necessary actions.

Güvenç Gürbüz

Student Information	Name-Surname	GÜVENÇ GÜRBÜZ
	Student Number	N19238396
	Department	FAMILY AND CONSUMER SCIENCES
	Programme	FAMILY AND CONSUMER SCIENCES

SUPERVISOR'S APPROVAL

APPROVED

PROF.DR. AYFER AYDINER BOYLU

**As mentioned in the second part [article (4)/3]of the Thesis Dissertation Originality Report's Codes of Practice of Hacettepe University Graduate School of Social Sciences, filtering should be done as following: excluding reference, quotation excluded/included, Match size up to 5 words excluded.

EK 4. COVID-19 KORKU ÖLÇEĞİ KULLANIM İZİNLERİ

Covid 19 korku ölçeği kullanım izni Gelen Kutusu x

Güvenç Gürbüz

Alıcı: taneratan72

31 Oca 2022 12:00

Merhaba Taner Bey,

Ben Güvenç Gürbüz, Hacettepe Üniversitesi Aile ve Tüketici Bilimlerinde yüksek lisans öğrencisiyim. COVID 19 PANDEMİSİNDE AİLE YAŞAM KALİTESİ VE AİLE YAŞAM MEMNUNİYETİNİN İNCELENMESİ konusunda yüksek lisans tezi hazırlıyorum. Araştırma formumda Covid 19 korku ölçeğini izninizle kullanmak istiyorum. İzniniz olursa sizi referans göstererek bu ölçeği kullanmak isterim. Sağlıklı ve iyi günler dilerim.

Saygılarımla,

Güvenç Gürbüz

Bu mesajı yandırmadan önce lütfen veri/içerik/işiniz zararları için her daima düşününüz.

Bu e-posta mesajı kişiyi özel olup, gizli bilgiler içeriyor olabilir. Eğer bu e-posta mesajı size yanlışlıkla ulaştıysa, e-posta mesajını kullanıncaya hemen geri gönderiniz ve mesajı kutudan siliniz.

The information contained in this message is confidential, intended solely for the use of the individual or entity to whom it is addressed and may be protected by professional secrecy. If you are not the intended recipient of this message or you receive this mail in error, you should refrain from making any use of the contents and from opening any attachment.

Selda Meydan

Alıcı: ben, Taner

1 Şub 2022 10:19

Merhabalar,

Taner hoca malinizi bana yönlendirdi. Araştırmanızda kullanmanızdan memnunuz. Ölçeğin form halini ve makale ektedir. Detaylı bilgiye makaleden ulaşabilirsiniz.

EK 5. AİLE UYUM ÖLÇEĞİ KULLANIM İZİNLERİ

Aile Uyum Ölçeği kullanımı
Gelen Kutusu x

Güvenç Gürbüz <guvencgurbuz01@gmail.com>
Alıcı: hakansaricam

10 Mart Per 13:54 (12 gün önce) ☆ ↶ ⋮

Merhaba Hakan Bey,
Ben Güvenç Gürbüz, Hacettepe Üniversitesi Aile ve Tüketici Bilimlerinde yüksek lisans öğrencisiyim. COVID 19 PANDEMİSİNDE AİLE YAŞAM KALİTESİ VE AİLE YAŞAM MEMNUNİYETİNİN İNCELENMESİ konusunda yüksek lisans tezi hazırlıyorum. Araştırma formunda Aile Uyum ölçeğini izninizle kullanmak istiyorum. İzininiz olursa sizi referans göstererek bu ölçeği kullanmak isterim.
Sağlıklı ve iyi günler dilerim.

...

Saygılarımla,
Güvenç Gürbüz
Bölgesel Kalkınma Uzmanı-Regional Development Specialist

Bu mesaj yazılmadan önce perneye verdiğiniz için size teşekkür ederim.

Bu e-posta mesajı gizli olup, gözetilmezdir. Eğer bu e-posta mesajı size yanlışlıkla ulaşmışsa, e-posta mesajını kullanmaya devam etmeyiniz ve mesajı kutubuzdan siliniz.
The information contained in this message is confidential, intended solely for the use of the individual or entity to whom it is addressed and may be protected by professional secrecy. If you are not the intended recipient of this message or you receive this mail in error, you should refrain from making any use of the contents and from opening any attachment.

Hakan Sarıçam
Alıcı: ben

11 Mart Cum 10:00 (11 gün önce) ☆ ↶ ⋮

Merhabalar,
Ölçeğin maddeleri ve puanlama bilgileri ekte.
Tez çalışması kapsamında memnuniyetle kullanılabılır.
Kolaylıklar ve sağlıklı günler dilerim.

Not: Ölçek maddeleri ticari kazanç sağlayıcı çalışmalarda kullanılmaz ve ölçek maddelerinin tamamı sanal ortamda (tezin soru, web siteleri vb.) yayınlanamaz.

Güvenç Gürbüz <guvencgurbuz01@gmail.com>, 10 Mar 2022 Per, 13:54 tarihinde şunu yazdı:

EK 6. BEACH CENTER AİLE YAŞAM KALİTESİ ÖLÇEĞİ KULLANIM İZİNLERİ

Fwd: Beach Center Scale Gelen Kutusu x

 Bekir Fatih Meral
Alıcı: ben ▾ 📧 09:20 (42 dakika önce) ☆ ↶ ⋮

Sayın Hocam,

Ölçek ve ilgili dokümanlar ekte. Kolay gelsin.

Fatih

--

Bekir Fatih MERAL
Doç. Dr.
Sakarya Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Özel Eğitim Bölümü
Zihin Engelliler Eğitimi Anabilim Dalı
54300 Hendek/Sakarya/Türkiye
+90 264 295 32 89
+90 530 655 30 97

Bekir Fatih Meral, Ph.D.
Assoc. Prof. Dr.
Sakarya University
Faculty of Education
Department of Special Education
54300 Hendek/Sakarya/Turkey

EK 7. HİPOTEZ TEST SONUÇLARI ÖZET LİSTESİ

Hipotez	Sonuç
H₁: Covid-19 Pandemisi ile aile memnuniyeti arasında ilişki vardır.	Kabul
H₂: Covid-19 Pandemisi ile aile etkileşimi arasında ilişki vardır.	Kabul
H₃: Covid-19 Pandemisi ile ailede ebeveynlik arasında ilişki vardır.	Kabul
H₄: Covid-19 Pandemisi ile ailede duygusal yeterlik arasında ilişki vardır.	Kabul
H₅: Covid-19 Pandemisi ile ailede fiziksel/materyal/finansal yeterlik arasında ilişki vardır.	Kabul
H₆: Covid-19 Pandemisi ile aile yaşam kalitesi arasında ilişki vardır.	Kabul